

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

AHMET ÜMİT * ALGAN SEZGİNTÜREDİ * CELİL OKER
CENK ÇALIŞIR * CEYHAN USANMAZ * CÜNEYT ÜLSEVER
ÇAĞATAY YAŞMUT * ÇAĞLAN TEKİL * DAMLA DEMİRÖZÜ
DERYA ŞAKAR * ELÇİN POYRAZLAR * EROL ÜYEPAZARCI
ESMAHAN AYKOL * ESRA ERTAN * FULYA TURHAN
HEJA BOZYEL * JASON GOODWIN * KORAY SARIDOĞAN
LEVENT CANTEK * MURAT BAŞOL
OĞUZ EREN * OLCAY HOLAT * ÖZGÜR ŞEN
REHA AVKIRAN * SAMET BAYSAL
SİMGE KIRCAN * SUPHİ VARIM * SÜLEYMAN BAŞ
TÜLAY GÜNEŞ KILIÇ * UFAK KAN ALTIN
VASSİLİS DANELLİS * YANKI ENKİ
YANNİS RANGOS * YİĞİLANTE KOCAGÖZ

221B

2 AYLIK *Polisiye* DERGİ

SAYI 5 EYLÜL - EKİM 2016 FİYAT 12₺

DARBE günlerinde POLİSİYE

“USTACA YAZILMIŞ
POLİSİYE BİR
ROMANDAN
BAŞKA NEDİR Kİ
DARBE?”

Ahmet Ümit

DAN BROWN

CEHENNEM

EKİM AYINDA BU KEZ FİLMİYLE
CEHENNEMİN KAPILARI
İSTANBUL'A
AÇILIYOR.

**ŞİMDİ DE
CEP BOY**

Tüm kitapçılarda

www.altinkitaplar.com.tr

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rankings.ro>

twitter.com/altinkitaplar

facebook.com/altinkitaplar

Olay, Ayrılık Çeşmesi durağından Marmaraya'a aktarma yaparken yaşandı. Polis aramasında çanta ötünce görevli polis çantayı açmamı istedi. Çantada kişisel notlarım, kitaplar ve birtakım yayınlar vardı. Yayınlardan biri de polisiye dergi 221B'ydi. Dergiyi eline alan polisin gözleri açıldı ve "Casusluk mu? Kimliğini ver hemen," dedi. Kimlikteki fotoğrafım 10 yıl önceden. Neyse, verdik. Eski fotoğrafımı bana benzetemedi ve "Polis noktasına kadar gelmen lazım," dedi. Telsizi açıp amirine şöyle dedi: "Efendim, burada sahte kimlikli bir casus yakaladık. Emirlerinizi bekliyorum." Başıma birçok sivil polis toplandı. Kelepçe takmaya çalışınca bağırđım: "Bu bir edebiyat dergisi kardeşim. Kipa'dan aldım!"

Çantayı kurcalamaya başladılar. O ara, Boyun Eğme dergisi de ortaya çıktı. "Bunda cumhurbaşkanına hakaret var," dediler. Gözaltına alınacağım yani. Polis telsizle, "Amirim sahte kimlikli casus komünistmiş,"

dedi. "Memur Bey otobüsüm var," falan diyorum, adam "Ne otobüsü, nerelerde casusluk yapacaksın?" diyor. Yedik kelepçeyi! Bu arada çantada iki polisiye roman da var. Onları inceliyor. Korkuyorum bir de katil diyecek diye. "GBT falan yapın, bu kimlik sahte değil. Bu da bir edebiyat dergisi," diyorum. "Her casus gibi ağzın laf yapıyor," diyor polis. Bunları söylerken de herkes gayet ciddi. Sinirden ağlamak üzereyim. Casusluktan gözaltına gideceğim neredeyse. Neyse, amir geldi. "GBT yapın," dedi ve dergiyi incelemeye başladı. Beş dakikaya kelepçe çözüldü. Amir, "Kusura bakma," dedi. Dergiyi de beğendi. 221B, güzel kardeşim, attığınız başlığa dikkat edin. Casusluktan içeri giriyordum az daha.

Ütopik mi geldi? Editör olsanız ve böyle bir okur öyküsü gelse, yazarından kurguyu daha ciddiye almasını mı isterdiniz? Sırtınızı yasladığınız yastıktan uzaklaşıp ayağa kalkın; bu bir ülke gerçeğı! Evet, yukarıda alıntılıdığım bir kurgu değil maalesef. Okurlarımızdan birinin, Çağlar Akyüz'ün başına gelmiş ve Twitter'da paylaştı. Yayınlamamıza izin verdiği için kendisine teşekkür ediyor ve geçmiş olsun diyoruz.

Dergimizin bir önceki dosya konusu olan "Casusluk Bildiğiniz Gibi Değil", okurlarla buluştuktan birkaç gün sonra, ülkemiz 15 Temmuz'u yaşadı. Dergimiz siyasi analiz mecrası değil ama "yan gelip yatma" yeri de değil! Biz de var gücümüzle çalışıp bu sayımızda bir "Darbe" dosyası yapmak için kolları sıvadık. Türkiye, Yunanistan, Latin Amerika örnekleri üzerinden askeri darbelerin polisiye edebiyat ve sinema/dizilere nasıl yansıdığını, darbelerin polisiye kültüre ne kattığını ya da ondan neler götürdüğünü okurlarımıza sunmak istedik. Umuyoruz, bu "kanlı" geleneğin etkileri daha net bir şekilde sayfalarımızdan yansımıştır.

Yazılarda da gündeme gelen bir soru ise daha elzem bir konuya işaret ediyor: Ülkemizde darbelerle, darbelerin ülkemizi nasıl olumsuz etkilediğıyle ilgi neden polisiye roman yazılmıyor, dizisi, filmi çekilmiyor? Darbelerle barışık olmayan bir yazar grubu, az da olsa mevcudiyetini koruyor neyse ki!

Ahmet Ümit, kendisini yazar yaptığını söylediğı 12 Eylül'ü; Cüneyt Ülsever, 27 Mayıs'ı; Erol Üyepazarcı, Osmanlı'dan günümüze darbeleri konu alan az sayıda eseri; Esra Ertan, sinemaya yansımalarını; Vassilis Danellis, Yunanistan deneyimini; Tülay Güneş Kılıç, İngiltere örneğini ve Özgür Şen de 15 Temmuz'u yazacak polisiye yazarlarına önerileriyle dosyamıza katkı sunuyor. Yunan yazar dostumuz Yannis Rangos ise nefis bir darbe öyküsüyle bu sayıda misafirimiz oldu.

Kanlı iktidar paylaşımlarının ve OHAL'lerin silinip gittiğı, sanatı ve edebiyatı konuşup tartışacağımız günlerin bir an önce gelmesini ve bir daha da gitmemesini temenni ediyor, iyi okumalar diliyoruz. Dergimizi, her türlü tacize karşı çantalarınızdan eksik etmeyiniz!

Bu gündeme rağmen, yazarımız Elçin Poyrazlar'ın "İngiliz Polisiye Yazarlar Derneğı"ne üye kabul edilmesi bizi çok sevindirdi. Tebrik ediyoruz...

221B, Sayı 5, Eylül-Ekim 2016,
İlki Aylık Süreli Yayın

Yayın Kurulu:

Ahmet Ümit, Algan Sezgintüredi, Ece Özbaş,
Erol Üyepazarcı, Hüseyin Çukur, Özlem Özdemir,
Sevin Okyay

Editör: Hüseyin Çukur, Özlem Özdemir, Yoldaş Özdemir

Kapak Tasarım: Mazhar Bilgiç

İç Tasarım: Eren Taymaz

Reklam: Kamile Karakadılar (kamile@mylosyayingrubu.com)

221bdergi.com | bilgi@221bdergi.com

facebook.com/221bdergi | twitter.com/221b_dergi

Mylos Yayın Grubu Yayınalık Danışmanlık Hizmetleri Ltd.
Şti. adına İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Özlem Özdemir

İrtibat Ofisi: Caferaga Mah. Zuhul Sok. Banu Apt. No:1,
Daire:1, Kadıköy - İstanbul - **Tel:** 0216 345 00 46

Baskı: Uniprint Basım Sanayi ve Ticaret A. Ş.
Ömerli Mah. Hadımköy-İstanbul Cad. No:159, Arnavutköy,
İstanbul - 0212 798 28 40 - Sertifika No: 12196

Dağıtım: DPP (0212) 622 22 22

221B'de yayımlanan tüm yazı, çizim ve karakterlerin
yayın hakları saklıdır. Yayınevi, yazar ve çizirin izni
olmaksızın hiçbir yazılı, basılı ve görsel yayın organı ve sanal
ortamlarda kullanılamaz.

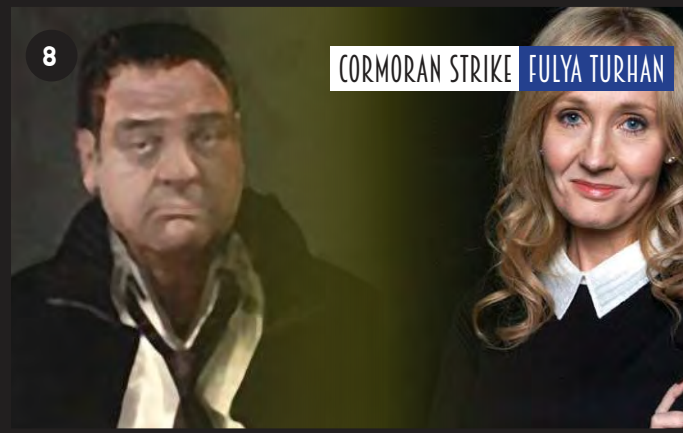
KATİL KİM? THE NIGHT OF ÇAĞLAN TEKİL

22

ADALET DURAGI: 400 YILLIK SUÇ VE CEZA
ELÇİN POYRAZLAR

28

CORMORAN STRIKE FULYA TURHAN

8

BORGES'E KARŞI, BORGES İÇİN
YANKI ENKİ

10

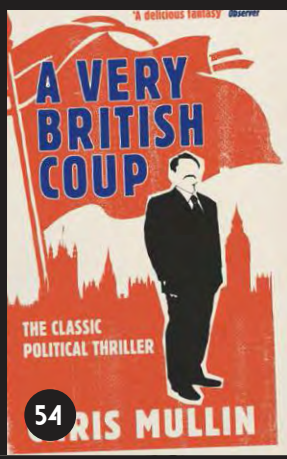
“GEÇMİŞ AYRI BİR ÜLKEDİR VE ORAYA GİTMEK PASAPORT GEREKTİRİR”	4
Röportaj: Heja BOZYEL	
MÜLTECİ	12
Esmahan AYKOL	
PİPPİ UZUNÇORAP'IN AKRABALARINDAN	16
Ceyhan USANMAZ	
YERLİ VE MİLLİ ŞERLOK HOLMES KÜLLİYATI	18
Oğuz EREN	
RÜYADAN TAŞAN KELEBEK	24
Cenk ÇALIŞIR	
GERÇEĞİ KİM TAKAR?	30
Süleyman BAŞ	
TÜRKİYE'NİN İLK VE SON POLİSİYE KORKU DİZİSİ: SIR DOSYASI	32
Koray SARIDOĞAN	
KARANLIK ARZULAR: BAŞKOMİSER GALİP POLİSİYESİ	36
Çağatay YAŞMUT	
BİTENE VEDA SÜRENE VEFA	38
Ufuk Kaan ALTIN	
DARBELER VE POLİSİYE ROMAN	47
Erol ÜYEPAZARCI	
15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİNDE “KATİL KİM?”	50
Özgür ŞEN	

USTACA YAZILMIŞ BİR POLİSİYE ROMANDAN
BAŞKA NEDİR Kİ DARBE?

AHMET ÜMİT

40

54

TÜLAY GÜNEŞ KILIÇ

PEK İNGİLİZVARI BİR DARBE

44

CÜNEYT ÜLSEVER

BİR DARBEYİ İRDELEYEN EN MÜMTAZ
ROMAN: BİR GÜN TEK BAŞINA!

60

VASSİLİS DANELLİS

GERÇEK HAYATINDA EDEBİYATINDAN
DAHA FAZLA DARBE OLAN ÜLKE: YUNANİSTAN

POLİSİYEDE SUİKASTLAR VE DARBELER..... 52

Suphi VARIM

GİRİŞ KAPISININ ÖNÜNDEKİ TANKLAR..... 64

Yannis RANGOS

DÜNYA SİNEMASI, POLİTİK SİNEMA VE HİKÂYE AKTARIMI..... 70

Esra ERTAN

CİNAYET POLİSİ DEDEMİN EVRAK-I METRUKESİ 73

Cüneyt ÜLSEVER

BOZKIR..... 76

Yazan: Levent CANTEK - Çizen: Murat BAŞOL

DOĞA HEPİMİZDEN İNTİKAM ALACAK 80

Heja BOZYEL

BAYKUŞ BANA BAKIYOR..... 82

Celil OKER

HİNDİSTAN'IN EN ÖZEL DEDEKTİFİ: VISH PURI 86

Simge KIRCAN

POLİSİYENİN KARANLIK ÖYKÜCÜSÜ: EDGAR ALLAN POE..... 88

Olca HOLAT

KULAĞA DAMLAYAN KAN: MURDER BALLADS 90

Yigilante KOCAGÖZ

BELİRTİSİZ FAİL TAMLAMASI 92

Samet BAYSAL

EMİR BÜYÜK YERDEN..... 94

Reha AVKIRAN

“GEÇMİŞ AYRI BİR ÜLKEDİR VE ORAYA GİTMEK PASAPORT GEREKTİRİR”

Heja BOZYEL

Hadım dedektif Yashim'in maceralarını okumaya başlamadan önce serinin yazarı Jason Goodwin ile yaptığımız söyleşiye göz atmak, hem kitabı daha iyi anlamanızı hem de yazarla bağ kurmanızı sağlayacak. Karşınızda dedektiflik kitaplarının Harry Potter'ı olma yolunda ilerleyen Yashim'in yazarı Jason Goodwin.

Jason Goodwin'in Yashim adlı dedektif karakterinin maceralarını anlattığı 6 kitaplık roman serisinin ilki, *Yeniçeri Ağacı*, Pegasus Yayınları etiketiyle raflardaki yerini aldı. Daha önceden de Osmanlı İmparatorluğu hakkında yazan, yürüyerek geldiği İstanbul macerasını da kitaplaştıran Goodwin'in bu dedektiflik serisi, 19. yüzyılda geçiyor.

Kendi türünün Harry Potter'ı olma yolunda ilerleyen seriyi isterseniz Osmanlı dönemi Sherlock Holmes'ü olarak da nitelendirebilirsiniz. Ama bunu yaparsanız kesinlikle kitabın içeriğini daraltmış olacaksınız. Kitap serisi, 40'tan fazla dile çevrildi. Bu, hiç de haksız bir ilgi değil. Yashim'in maceraları öylesine titiz ve dikkatli bir dille kaleme alınmış ve her detay öylesine ince düşünülmüş ki, her sayfayı özenle çevirmek istiyor insan ve sona nasıl ulaştığını fark etmiyor.

Türkçe çevirisinin İngilizcesinden daha iyi olmasını beklerken aynı tadı vermemesi, belki de sadece kendi tarihimize burun kıvrımaımızdan kaynaklı. Ya da kendi adıma, bende yarattığı his bu oldu. Yoksa Yashim, her dilde ilginç, beklenmedik ve başarılı bir dedektif.

Türkiye ve Osmanlı tarihine ilginiz nasıl başladı?

Komünizmin çöktüğü dönemde Doğu Avrupa'ya ilgi duymamla başladı her şey. Bir çılgınlık yaparak Avrupa'nın bu yeni açılan bölgesini yürüyerek gezmeye karar verdik arkadaşlarımla. Oraların nasıl olduğunu görmek, insanlarla tanışmak ve belki de zamanda geriye yolculuk yapmak istedik. Sovyetler Birliği, birçok yeri bir

nevi ortaçağ zamanından kalma şekilde korumuştur.

Bu yürüyüşün varış noktası tabii ki İstanbul olacaktı, başka neresi olabilirdi ki? Daha doğuya doğru yürüdükçe Balkanlar'da, Macaristan'da Osmanlı İmparatorluğu'nun hâkimiyetinin yankılarını daha çok görmeye başladık. Ve en sonunda İstanbul'a vardık. Hayatımızda ilk defa. O ilk dakikadan itibaren sonsuza kadar bu şehre âşık olacağımı hissettim.

Türk kültürü ve tarihi hakkında sıradan bir Türk vatandaşından daha çok şey biliyorsunuz ve şehri bu kadar çok seviyorsunuz ama neden burada yaşamıyorsunuz?

Daha fazla bildiğimden emin değilim; ben sadece bildiklerimi kullanıyorum! Hayatım İngiltere'de kurulu. Eşim İngiliz, çocuklarımız İngiltere'de okula gidiyor. İngiltere'de yaşamayı seviyorum (çoğunlukla). İngilizce yazıyorum çünkü bunda yetenekliyim. Dilin kakofonisini, ritimlerini iyi yakalıyorum. Umarım Türkçedeki bu yeni çeviride de aynı özelliği yakalayabilmişizdir. Ama doğruyu söylemek gerekirse, başka bir hayatta zamanımı Türkiye ve İngiltere arasında daha rasyonel bir şekilde bölüşürdüm.

“BENCE BÜTÜN BÜYÜK DEDEKTİFLER HADİM”

Yashim karakterini nasıl yarattınız?

Hakkında yazarak. Onu sayfaya yerleştirdim ve hareketlerini, tepkilerini izledim ve diğer

insanlarla iletişiminde nasıl davrandığını takip ettim. *Yeniçeri Ağacı*'nın ilk birkaç sayfası çok kritik: Yashim'in olmasını istediğim kişinin eskizi orada. Yashim akıllı, görünmez, güçlü ama aynı zamanda sorunlu.

Yashim'i neden hadım bir erkek olarak yarattınız peki?

Eğer Hollywood'un kapımı çalacağını düşünseydim, muhtemelen bunu farklı yazardım! Ama aslında, hadım olması gerekliydi. 19. yüzyıl İstanbul'u çok başka bir yer. Geleneksel bir toplumda, bir erkek kadınlarla konuşmakta, görüşmekte zorlanırdı. İçinde kadınların olmadığı bir romanı kim ister ki? Bu yüzden de zalim bir karar verdim ve Yashim'i hadım ettirdim. Onun için kötü, romanlar için iyi bir karar. Şimdi, bütün büyük hayali dedektif kahramanların hepsinin hadım olduğundan şüphe ediyorum. Sherlock Holmes o kadından bahseder, Irene Adler ama sadece bahseder! Philip Marlowe da kızı kapamaz. Hercules Poirot ise çok yaşlı ve çok şişman. Belki de o gerçekten hadımdı. Bunun hakkında konuşmaya devam edebilirim. Dedektif, topluma dışarıdan bakan kişidir. Toplumun yanlışlarını görür ve hatta onları düzeltmek ister. Topluma çok da dahil olmak istemez. Toplumun hizmetkârıdır. Tıpkı hadım bir haremağası gibi.

Yazarken politik olarak doğru olmayı gözetiyor musunuz?

Kesinlikle hayır. Daha çok gerçeği gördüğüm şekilde anlatmakla ilgileniyorum. Tabii ki insanları gereksiz yere üzmemekten kaçınıyorum. Ama bir kitapta politik doğruluk konusu gözünüze nasıl çarpar ki; çok merak ettim. (Tabii buna dikkat etmek de "modern" Türkiye'de gazeteci olmanın gerekliliği muhtemelen.)

Özellikle son zamanlarda İslamofobi git-tikçe daha fazla yayılırken, tarihi macera literatüründe en popüler kitaplar Osmanlı'da geçen sizin kitaplarınız. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Kitaplarımın İslami konularda sorunları doğrudan işlemesi gerekli mi? Gerçekten her şeye bu açıdan mı bakmalıyız? Böyle düşünmüyorum. Aslında 19. yüzyıl İstanbul'unda geçen bir roman, dini özgürleşme hakkında olamaz. Şu aralar herkes tüm olayları dini çerçeveler içinde kuruyor. Tarihi anlamamız gerektiğini düşünüyorum ama insanların bu konuda gösterişçi davranmasını ya da bu konunun üstünden tekrar tekrar geçilmesi gerektiğini düşünmelerini sevmiyorum. Aslına bakarsanız, *Yeniçeri Ağacı* bu konuyu da işliyor: Geleneksellik ve modernizm. Modern Türkiye genellikle geçmiş hakkında kendine güvensiz, hatta geçmişini görmezden geliyor veya geçmiş hakkında çok fazla böbürleniyor. 19. yüzyıl Osmanlı'sı hakkında yazarken amaçlarımdan biri de tarih hakkındaki bu kasıtlı azaltmaktı. O dönem insanlarını gerçek insanlar olarak kaleme aldım; birinin inançlarının ya da planlarının parçası olarak değil. Benim kitaplarımda insanlar sever, kavga eder, şüphe duyar, cinayet işler ve iyilik yapar. Tıpkı Osmanlı'da ve diğer her yerde olduğu gibi.

"SULTAN SÜLEYMAN DÖNEMİ ÇOK BOŞ"

Neden Fatih Sultan Mehmet, Kanuni gibi daha popüler sultanlar varken 2. Mahmut dönemini tercih ettiniz?

Çünkü o dönem benim için daha ilginç. Birbirine geçmiş dünyalar hissiyatını seviyorum. Biri yüzünü geleceğe çevirmiş, 19. yüzyıl tarzında modernken diğeri şanlı geçmişine takılı kalmış. Süleyman dönemi tamamen zaferden ibaret, çok boş! Bir de kitaba göre 19. yüzyıl bizim için daha canlı, 16. yüzyıla kıyasla. Dickens'ın, Balzac'ın yazdığı gibi şehir hayatı hakkındaki

büyük romanlar 19. yüzyılda geçiyor. Onları okuyoruz, içlerine giriyor, anlıyoruz. Ama 16. yüzyıl çok uzak.

Dedektiflik romanı stilinizi nasıl tanımlıyorsunuz?

Ben kesinlikle daha geleneksel tarzda yazan bir romancıyım. Bir defasında “Tema kiralık bir otomobildir” başlıklı bir sempozyuma katılmıştım. Buna katılıyorum. Dedektiflik romanlarının teması beni çok ilgilendirmiyor. Onu alıp bir yerden bir yere ulaştırıyorsunuz. Tıpkı havaalanından kiraladığınız bir otomobil gibi. Ama önemli olan o otomobilde kimin olduğu, camlardan bakınca ne gördüğünüz.

Hangi yazarları kendinize yakın buluyorsunuz?

En büyük kahramanım Raymond Chandler diyebilirim, Agatha Christie yerine. Neyi, kimin yaptığıyla o kadar ilgilenmiyorum. Chandler da bunu o kadar önemsemez. Eğlenceli olan yolculuktur. Asıl amaç insanların ilgisini çekmek ve sayfaları çevirmelerini sağlamaktır.

DEMOKRASİ Mİ, ÇOĞUNLUĞUN ZORBALIĞI MI?

Yeniçeri Ağacı 40’tan fazla dile çevrildi ve bazı ülkelerde çok satanlar arasına girdi. Oysa dedektiflik hikâyeleri daha çok ülkenin kültüründen etkilenir. Mesela İngiltere’de çoksatar bir kitaba Türkiye’de o kadar çok ilgi olmayabiliyor. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

İngiliz ve Amerikalı yazarlar, kitapları Atlantik’in diğer kıyısında okunmayınca çok şaşıyorlar. Aynı dili konuştukları, temel yasaları aynı olduğu, benzer kültürü paylaştıkları halde.

Ama tarihi kurmaca tüm bunlara yeni bir hudut daha ekler: Geçmiş ve gelecek arasındaki hudut. Birisi, “Geçmiş ayrı bir ülkedir ve oraya gitmek için pasaport gerekir,” demişti. Başlangıç olarak kitaplar pasaportumuz olabilir.

Yashim’in hikâyeler serisinin Türkler dahil herkesi yabancı bir ülkeye götüreceğini düşünüyorum. Kitaplar bu yıl 5 yeni dile daha çevriliyor. Hatta bir de televizyon uyarlaması geliyor. Umudum, daha çok kişinin bu kitapları sadece heyecan verici değil aynı zamanda eğlendirici bulması. Türk bir arkadaşım kitaplarımı “zeki eğlence” olarak tanımladı, bu çok hoşuma gitti. Zeki insanlar da eğlenceli kitaplar okuyamaz mı?

Yeniçeri Ağacı’nın Türkçe versiyonunu elinize ilk aldığınızda ne hissettiniz?

Kitap kapaklarının ebru desenli olmamaları dışında mı? Tabii ki gurur hissettim. Yashim’in konuştuğu 40 dil içinde kendi dili olan Türkçe. Yine de insanlar onun söylediklerine şaşıracaktırlar.

Tarihimizi çok iyi biliyorsunuz. Peki şimdimiz ve geleceğimiz hakkında ne düşünüyorsunuz? Türkiye’de barış için umut var mı sizce?

Türkiye şu anda hem ulusal hem de global anlamda çok hassas bir dönemde. Politik retorik çok ateşli. Barış, muhakkak uzlaşmayla başlamalıdır ve şu anda bunun yeterince gerçekleştiğini göremiyorum. Demokrasi, azınlıklara saygı duymayı içerir yoksa bir anlamı olmaz, sadece çoğunluğun zorbalığına dönüşür. Ama Türkiye’de çok sayıda misafirperver, iyi huylu ve hoşgörülü insan var. Eninde sonunda onların görüşlerinin öne çıkacağını düşünüyorum. Ama ne zaman? 5 yıl içinde mi? 20 yıl mı? Asıl soru bu.

**ÜSTÜNGEL ARI'NIN
YENİ ROMANI**

Y.Ü.K.

**EYLÜL'DE
TÜM KİTAPÇILARDA!**

**CENK ÇALIŞIR'IN
POLİSİYE ÖYKÜLERİ**

**HER TEMAS
BİR ÖYKÜ
BIRAKIR**

**EYLÜL'DE
TÜM KİTAPÇILARDA!**

CORMORAN STRIKE

Fulya TURHAN

İngiltere'nin Cornwall bölgesinin folklorunda, St. Michael Dağı'nda yaşadığına inanılan Cormoran adında bir dev vardır. Kendisini, Kral Arthur döneminde yaşayan bir çiftçinin oğlu Jack ve sihirli fasulye sırgı maceralarından hatırlayabilirsiniz.

Nitekim Galbraith romanlarındaki dedektif Cormoran Strike da tıpkı böyle bir karakterdir. Karman çorman saçlarıyla 100 kiloya yakın, 1.90 boyunda dev gibi bir adam. Boyu, genel olarak kıllı yapısı ve geniş göbeğiyle bozayıyı andırıyor diye tasvir eder yazar, Strike'ı. Robert Galbraith mahlasıyla yazan J. K. Rowling'in mitolojiden, folklordan ya da diğer edebi kaynaklardan karakterleriyle örtüşen isimler bulmadaki başarısının burada da kendini gösterdiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Cormoran Strike, iki buçuk sene öncesine kadar Özel Soruşturma Bürosu'na bağlı askeri polis olarak görev yapar. Satır aralarından öğrendiğimiz kadarıyla Guantanamo, Nairobi ve Angola gibi pek çok bölgede bulunur ve en son Afganistan'da görev sırasında ölen askerlerle ilgili bir soruşturma üzerinde çalışırken meydana gelen bir patlama sonucunda sağ bacağına kaybeder. Bir savaş kahramanı olarak madalyasını alır, ordudaki üstleri kalmasını isteseler de Strike ordudan ayrılmaya karar verir ve sivil hayata döner. "Ordu kişiliğinizi ve yaşantınızı şekillendirir," der Strike, içinde kaldıkça sivil hayata alışmak çok daha zor hale gelir. Ordu günlerini sevgiyle hatırlasa da askeri hayata tam anlamıyla gömülmeden orduyu terk etmeyi seçer. Ancak özel dedektif olarak döndüğü sivil hayat da kolay olmayacaktır Strike için. Dağ gibi birikmiş borçlarıyla bir ofiste ufak dedektiflik işleri yapar

ancak bunlar iki yakasını bir araya getirmesine yetecek işler değildir. Kısacası Cormoran Strike 18 aydır finansal bir yıkım girdabının içinde debelenmektedir. Bütün bunlar yetmezmiş gibi, 18 yıl boyunca bir ayrılıp bir barıştığı nişanlısını son defa terk eder, sahibi olduğu her şeyin onda dokuzunu eski nişanlısının evinde bırakır ve artık maalesef ofiste yatıp kalkmak zorundadır. Hayatı aperatif yiyeceklerden, pizzadan, eriştelelerden, Chinatown'dan aldığı yiyeceklerden ibarettir. Duş almak için Londra Üniversitesi'nin tesislerine gider. Resepsiyonun önünden kararlı ve nereye gittiğini bilir adımlarla geçerek kimlik kontrolünden yırtar. Daha sonra kafeteryada bayat jambonlu sandviç ve çikolatalı bar yer. Aslında ofiste yatıp kalkmak onun için sorun değildir, daha kötü yerlerde de kalmışlığı var diye düşünür. Aylarca yattığı hastane örneğin ya da ordudayken kamp yaptıkları dondurucu ormanlar. Dün akşam, tıpkı paralel bir evrende yaşıyormuşum gibi Londra'nın en güzel yerlerinden birinde dünyanın en güzel kadınlarından biriyle beraber yaşıyordum, diye düşünür. Şimdi yalnızdır ama bu yalnızlığı isteyerek seçer. Yoksa Londra'nın her yerinde ona evini ve mutfağını açacak onlarca arkadaşı vardır. Ancak bunun karşılığında çocuklarını temiz pijamalarıyla yatağa soktukten sonra onlarla mutfak masasında oturup Charlotte hakkında konuşması ve arkadaşlarının yorumlarını dinlemesi gerekecektir. Bunun yerine yalnızlığı, uyku tulumunu ve üniversitenin kafesinden aldığı plastik çatal-la Pot Noodle marka erişte yemeyi tercih eder.

Strike'ın sırtındaki bir diğer yükse, yaşlı ve ünlü rock yıldızı Rokeby Strike'ın oğlu olmasıdır. DNA testi yaptırarak soyadını alabildiği babasıyla görüşmez, Strike onun gayrimeşru çocuklarından sadece bir tanesidir. Aralarındaki tek etkileşim babasının yardımcıları tarafından

aldığı borcu ödemesi için sıkıştırılmasıdır. Durum böyle olunca herkes Strike'ın nasıl kendini babasından soğuttuğunu düşünür, ünlü bir rock yıldızının oğlu nasıl böyle bir durumda olabilir? Bir kafede full İngiliz kahvaltısını mideye indirmek üzereyken insanların bakışlarını üzerinde hisseder. İşte böyle zamanlarda orduyu özlediğini söyler. Orada geçmişiniz önemli değildir; önünüzdeki işi ne kadar iyi yapabildiğiniz önemlidir.

Strike'la ilk tanışmamızda karşımıza çıkan tablo bu şekildedir. İlk bakışta bir dedektife göre fazla kusurlu bir karakter gibi görünür. İş ve aşk hayatında yolunda gitmeyen şeyler vardır ve ayrıca bedensel bütünlüğünü de kaybetmiştir. Ancak tanıdıkça Strike'ı sevmeye, ona saygı duymaya ve bu kusurların ötesini görmeye başlarsınız. Bunu sağlayan en büyük etkenlerden biri Strike'ın bir dedektiften beklendiği şekilde sistematik bir araştırma metodu kullanmasıdır. Öncelikle görgü tanıklarının olayı kendi bakış açılarıyla anlatmalarını bekler ve onları dikkatle dinler; çünkü bu süreçte önemsiz görünen detaylar, soruşturma dallanıp budaklandıkça değerli olabilir. Bu süreç tamamlanınca gerçekleri tüm detaylarıyla ortaya koyar ve sistematik bir şekilde analiz etmeye başlar. Özel hayatında da böyledir. Yatağını hiçbir zaman dağınık bırakmaz, mutfak daima temizdir ve her şey yerli yerindedir. Hayatı ne kadar kötü durumda olursa olsun kendine duyduğu saygıyı elden bırakmaz.

Tabii ilk kitabın başlarında yazar bize işlerin düzeleceği hissini verir ve bu işe de Strike'ın *side-kick*'ini tanıştırmakla başlar. Geçici sekreter olarak işe başlayan Robin, ileride Strike için bir sekreterden çok daha fazlası olacaktır. Bu arada Robin'le tanışır tanışmaz Batman-Robin ilişkisinin kurulduğunu da belirtmeden geçmeyelim. Robin'in gelişi milat olacaktır çünkü dedektiflik işini yürütebilmesi için Strike'a ve ofise çekidüzen verecektir Robin. İlk başarısıysa, Strike sürpriz müşterisiyle ofisinde görüşürken Robin'in yoktan var ettiği çikolatalı bisküviler eşliğinde kahve getirmesidir. Strike, Robin'in kalmasını ister ama maddi gücü buna yetmez, sonrasında Robin az maaşa razı olduğunu söyleyerek Strike'ın yanında kalacaktır. Strike'ın bütün bu olanlardan sonra kafasını dinlemesi gerekir, bara gidip bir sürahi Doom Bar marka bira söyler. Zaten genelde Doom Bar, Sam Smith ya da Carling marka bira içer. Yaklaşık on dakika sonra rahatlamaya başlar biranın etki-

Tanıdıkça Strike'ı sevmeye, ona saygı duymaya ve kusurlarının ötesini görmeye başlarsınız. Bunu sağlayan en büyük etkenlerden biri Strike'ın bir dedektiften beklendiği şekilde sistematik bir araştırma metodu kullanmasıdır.

siyle. "Biranın tadı ev gibi," der, "huzur ve beni çoktan terk etmiş güven duygusu gibi." İkinci sürahisini içerek kasvetli düşüncelere devam eder. Elinde uyku tulumuyla sokaklarda kalması ihtimaliyle arasında sadece bu dava vardır. Bir daha ne zaman arkadaşlarıyla bir hafta sonu birası içebileceğini düşünür. Bütün bunlar, arkasında bıraktığı hayata ait çok uzak bir rüya gibi gelir ona. Londra'nın çeşitli yerlerinde Strike'ın geçmişine dair anekdotlar aktarılır bize. Baraka tarzındaki Phoenix Cafe mesela. Strike'ın annesi gibi vejetaryen değilseniz büyük ve lezzetli kahvaltılar yiyebileceğiniz bir yer. Tabaklar dolusu yumurta, domuz pastırması ve bardak bardak tik rengi çay. Bu düşüncelerle kendine, İngilizlerin Pie and Mash dedikleri, basitçe kıymalı puf börek ve patates püresinden oluşan, eskiden işçi sınıfının favorisi olan bir yemek söyler.

Strike, başlarda gönüllü olmasa da zaman geçtikçe davanın iyice içinde bulur kendini. Bu dava ordudan ayrıldığından bu yana takip işinden fazlasını gerektiren ilk davadır. Ve ona bazen ordudayken sahip olduğu tüm güçten ve otoriteden mahrum olduğunu iyiden iyiye hissettirir. Ancak ordudaki tecrübelerinin ona büyük katkısı vardır tabii. Midesi güçlüdür örneğin, morgu ziyaret eder ama bu, ne ziyaret ettiği ilk morg ne de gördüğü ilk cesettir. Dolayısıyla morgdan çıktıktan sonra yolda iki Big Mac, koca bir paket patates kızartması ve ardından McFlurry yemekten alıkoymaz onu gördükleri.

İlk kitapta aldığı davanın hakkını veren Strike, ikinci kitapta daha güçlü ve bütün bir karakter olarak çıkar karşımıza. Aşk hayatında hâlâ yalnızdır ancak ilk kitaptaki davayı çözdüğünden bu yana işleri açılmıştır. Robin hâlâ yanındadır ve ona hem özel hayatında hem de iş hayatında yardımcı olmaya devam eder. Strike'ın hayatını yoluna koyan küçük adımlardan biriyse ofisinin üst katında ufak bir daireye yerleşmesidir. Evde kendine yemek yapabildiği için biraz kilo verir ve bu da bacağına proteze yaptığı baskıyı azaltarak acılarının bir nebze dinmesini sağlar. Tabii arada dikkat etse de kebab ya da kuzu büryan gibi ağır yemeklerden asla vazgeçemez Strike.

BORGES'E KARŞI, BORGES İÇİN

Yankı ENKİ

Brezilyalı yazar Luis Fernando Verissimo, polisiyeci olarak tanınan biri değil. Daha çok kara mizah yazılarıyla bilinen ve ülkesinde de oldukça revaçta olan bir yazar. *Borges ve Sonsuz Orangutanlar* ise Poe'ya ve polisiye edebiyata doğrudan

göndermelerde bulunan, bazen ironik tutumu nedeniyle "parodi" olmaya yaklaşan bazen de "aslı gibi" bir gizem anlatısına bürünen, son derece girift bir cinayetin aydınlatılmaya çalışıldığı, polisiyenin sürpriz yapma merakının sınırlarını yoklayan bir kısa roman.

1985'te İsrail Cemiyeti tarafından düzenlenen ve Edgar Allan Poe uzmanlarının bir araya geleceği, bir haftalık bir kongreden bahsederek başlıyor öykü. Anlatıcımız Vogelstein elli yaşında, kitapların çevrelediği izole ve sakin bir hayat süren biri. Gençliğinde Poe'ya hayran olup İngilizce suç edebiyatına kafayı takıyor ve çevirmenlik yapmaya başlıyor. Sonraları "Üstat" dediği Jorge Luis Borges'in bir öyküsünün de çevirmenliğini yaptığını, ama çevirirken adeta bir "edebi cinayet" işlediğini öğreniyoruz. Gençliğinde okuduğu ve o sırada tanımadığı Borges'in öyküsünü, katilin kim olduğu anlaşılmadığı için beğenmiyor ve öyküyü "geliştirmeye" karar verip sürpriz bir son ekliyor. Bunu öğrenen Borges tepkisini bir mektupla gösteriyor. Çevirmenimiz de ona mektuplar yazmaya başlıyor, önce bir cevap alsa da sonraki yazdıklarına cevap alamıyor. Artık Borges'e ulaşmak,

Borges ve Sonsuz Orangutanlar, sadece iyi vakit geçirmek, "zamanı öldürmek" için elimize alacağımız bir polisiye değil, tam aksine, öykü anlatma, karakter yaratma, kahramanlarımızı kâğıda geçirme ve onları öldürme içgüdümüzle, kısacası "edebi" sebeplerimizle ilgili bir roman.

onun için vicdani bir görev, bir saplantı halini alıyor. Bunun için Borges'in evine kadar gidiyor ama bir türlü ulaşamıyor. İşte, romanın başında bahsedilen Edgar Allan Poe uzmanlarının bir araya geleceği kongre Buenos Aires'te düzenleniyor ve bu yüzden yeni bir fırsat ortaya çıkıyor bu "hain" çevirmen için. Artık Borges'i bulabilir ve bu edebi kan davasını noktalayabilir. Ama tabii tüm bu çabaların kendisinin "Borgesvari" bir öyküye dönüşeceğinden haberi yok. Yoksa var mı? Bu sorunun cevabını görmek için romanın finalini görmek gerekiyor, çünkü her ne kadar bize, okurlara hitaben yazılmış bir metin olsa da bir yandan da Borges'e seslenen bir metin bu. Böylece sadece bu güvenilir anlatıcıyla değil, alttan alta eserin başkahramanı olan Borges'le de özdeşleşiyoruz okurken. Neden "alttan alta" özdeşleştiğimiz, final perdesinin inmesiyle ve gizemli karakterimiz Borges'in ipleri ele almasıyla netlik kazanıyor.

Kurgu oyunları dolu bu kitap henüz ilk sayfalarından belli ediyor doğasını. Yazar/anlatıcı/kahraman sürekli Borges'e ve okura seslenerek, kitap bittikten sonra tekrar bu sayfalara döneceksiniz diyor sanki. Anlatıcının nerede sadece bir anlatıcı olduğunu, nerede yazar konumuna geri çekildiğini ya da nerede öykünün başkahramanı olmaya soyunduğunu gözlemlemek, bir bulmacayı çözmek gibi. Aynı şekilde satırlarını okuduğumuz kişinin bir cinayet tanığı, sanığı ya da kurbanı olup olmadığını da sorgulayarak ilerliyoruz romanda. Yazarın hangi role soyunduğunu çözmek zor ama o, bunu bize şöyle itiraf ediyor zaten: "Ben, görmek, tarif etmek ve şimdi de gördüğümü yazmaktan ibaret rolümü canlandırıyorum. Biri ya da bir şey karmaşık bir kurguyu çözmek için beni kullanıyor. Tıpkı kalemin onu tutan şaire ya da insanın onu yöneten tanrılara ya da bıçağın

katile söyleyecek bir şeyi olmadığı gibi, benim de olan bitene dair söyleyecek sözüm yok.” İşte bu paragraf önemli, çünkü bu gizemli romanın birçok şifresini içinde barındırıyor. Bu öyküde temel olarak gönderme yapılan kişi Poe, ama kahraman ve anlatıcı nerede ayrılıyor? Borges ve Vogelstein, birbirlerinin edebi katilleri mi?

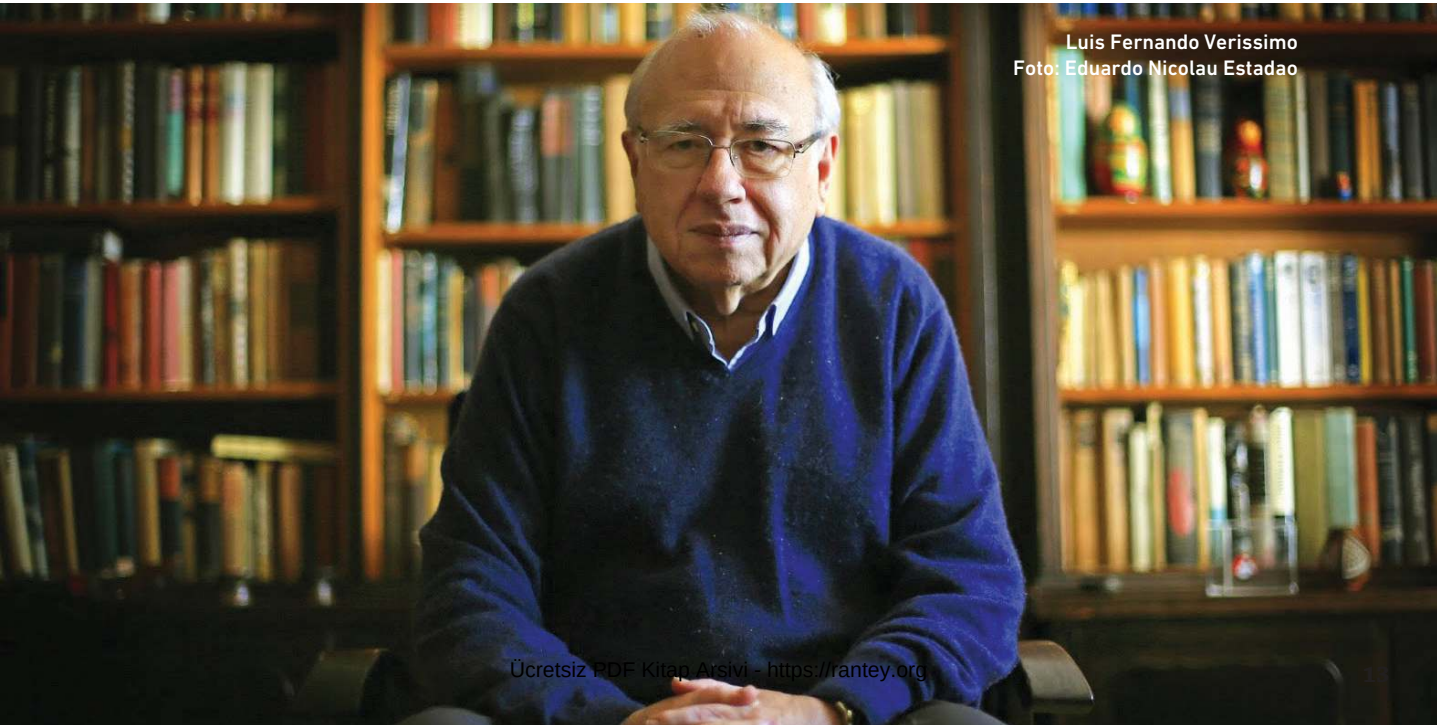
Arka planda kurguyla oynayan Verissimo, ön planda bizi oyalamak için bir cinayet de kurguluyor elbette. Hem de bu kitabı sadece “Borgesvari” değil, aynı zamanda “Poevari” de yapan bir cinayet bu. Özellikle Poe’nun *Altın Böcek*, *Çalınan Mektup* ve *Morgue Sokağı Cinayeti* öykülerine atıfta bulunuluyor, ama bu göndermeler parodi ile gerçeği ayırmak için Verissimo’nun özellikle yerleştirdiği detaylar. Polisiye ve gotik edebiyat hakkında farklı teorilere sahip oldukları için birbirleriyle kavgalı olan önemli uzmanların kaldığı otelde işlenen bir cinayet, bu romanın ana konusu mu yoksa yazar arka planda anlattığı edebi cinayeti örtmek için mi -ki bu da oldukça Poevari bir hareket olurdu- bunu anlatıyor? Aslında bu sorunun ve okurken sorguladığımız pek çok gizemin cevabını bize finalde Borges veriyor ama ne kadar dürüst bir şekilde veriyor, onu bilmek mümkün değil. Ne de olsa Verissimo bize hain bir çevirmenin, güvenilmez bir yazarın öyküsünü anlatıyor.

Tabii cinayetin kilitli bir odada işlendiğini ve bu yüzden kongrenin de ertelendiğini söylemek gerek. Bir kapalı oda cinayeti nedeniyle ertelenen bir Edgar Allan Poe kongresi! Peki, bu cinayeti çözenler kim? Anlatıcılık ve kahramanlık arasında giden, rekabet mi sadakat mi içinde olduklarını çözmeye çalıştığımız iki kişi:

Vogelstein ve Borges. Cinayeti çözerken çıkış noktası olarak kullandıkları unsursa, edebiyatın en sevdiği metaforlardan biri: Ayna.

Görüldüğü gibi, *Borges ve Sonsuz Orangutanlar* sıradan bir polisiye değil. Daha ziyade, yazar Verissimo’nun öykü anlatma tekniklerini denediği, özgünlük ile parodinin iç içe geçtiği, postmodern bir metin. Temasını, yaptığı edebi göndermeleri sadece nostaljik olmak adına değil, sınırları zorlayan bir öykü anlatmak uğruna kullanıyor. Halihazırda yazılmış bir polisiyeyi yeniden yazmaktan kaçınıyor. Belki de farkında olmadan, yeni şeyler yazabilmek için polisiyenin ne kadar zengin bir alan olabileceğini gösteriyor aynı zamanda.

Her suç öyküsünde olduğu gibi burada da bir cinayet vakasını çözümlüyoruz, ama romanın asıl derdinin bu olup olmadığı tartışmaya açık görünüyor. *Borges ve Sonsuz Orangutanlar*, sadece iyi vakit geçirmek, “zamanı öldürmek” için elimize alacağımız bir polisiye değil, tam aksine, öykü anlatma, karakter yaratma, kahramanlarımızı kâğıda geçirme ve onları öldürme içgüdümüzle, kısacası “edebi” sebeplerimizle ilgili bir roman. Tabii ki ilk bakışta bir Poe parodisi olduğu da düşünülebilir ama yazarın niyeti bir parodi kaleme almak olsa bile, birçok başarılı parodi örneğinde gördüğümüz gibi, bu kısa romanın ilk bakışta gördüklerimizle değil, farklı bir açıdan baktığımızda gördüklerimizle ya da yakından bakmamıza rağmen göremediklerimizle ilgili bir parodi olduğunu belirtmek gerekiyor. Belki de Borges’in yazmadığı bir Borges öyküsü demeli buna ya da Borges’e karşı ama Borges için yazılmış bir yakarış...

Luis Fernando Verissimo
Foto: Eduardo Nicolau Estadoo

MÜLTECİ

Esmahan AYKOL

Mönüdeki “sağlıklı seçimler” arasından siparişimi parmağımla gösterdim.

“Günaydın prensesi!” derken gülümsedi garson. “Her zamanki gibi...” Sempatik biri. Üstelik, darbe tehdidi sonrası toplumca post-travmatik stres sendromu

yaşadığımız şu sıralar beni günaydınlarla, prenseslerle karşılayan tek insan... Mavra Kafe’nin mönüsündeki uyduruk bir meyveli müslinin ismi bile olsa, sabah sabah duymak iyi geliyor.

Beklerken telefon çaldı. Fofo’nun telaşlı sesi...

“Kati neredesin?”

“Niye soruyorsun?”

“Alman Lisesi bomba ihbarı nedeniyle bugün kapalıymış. Eğer Mavra’daysan... Orası lisenin hemen arkası...”

Ciğerlerimdeki havayı gürültüyle boşalttım. Gün geçmiyor ki büyükşehirlerin birinde patlayan bir bombaya ya da bomba ihbarına gözümüzü açmayalım... Bir yandan ülkenin güneydoğusunda adı konmamış kanlı bir iç savaş hüküm sürüyor, bataklığa dönen Suriye’de operasyon yapılıyor, diğer yandan batının büyük kentlerinde bombalar ardı ardına patlıyor. Bütün bu olup bitenlerdeki beceriksizliğini örtmeye çalışan iktidarın “gerçekleri çarpıtması”, medyaya yönelik baskılar ve sansür nedeniyle neler olup bittiğini anlamlandırmak da mümkün olamıyor. Açık söyleyeyim, ülkenin böylesi derin bir krize ve kaos ortamına sürükleneceğine tüm kötümserliğime rağmen ben bile ihtimal vermezdim.

“Sen nereden biliyorsun?”

“Twitter çıldırması vaziyette. ‘TrendingTopic’lerde bir numara. Facebook da öyle...”

Sansür yüzünden gazete, TV, radyo gibi kon-

vansiyonel yöntemlerle bilgi almak mümkün olmayınca, tek haber kaynağımız sosyal medya haline geldi. Bir iPhone edindiğimi ve bütün bu mecralarda boy gösterdiğimi söylememe herhalde gerek yoktur.

“Hemen aç bak. Okul, öğrenci velilerine dün geceden mesaj atıp duyurmuş. Alman Konsololuğu da birkaç gün kapalıymış...”

Garson, tepesine göz alıcı renk ve irilikte bir çilek kondurulmuş kâseyle karşımda belirince telefonu kapadım.

“Bomba ihbarı varmış, Alman Lisesi’ni tatil etmişler... Duydunuz mu?”

Yanıt vermeden gözleri kaçamak bakışlarla bomboş masalarda dolaştı. Lisenin burnunun dibinde, Serdarı Ekrem Caddesi’nde bulunduğu muza göre, gayet normal bir manzara sayılırdı. Normal olmayan tek şey, benim daha önce bu durumdan şüphelenmememdi.

“Evet. Evet. Twitter’dan öğrendik biz de Kati Hanım...” Yüzünü buruşturdu. “Bir şey çıkacağını san...” Cümlesinin devamı, üstümüzde dolanan bir helikopterin gürültüsünde boğuldu.

“Ben hesabı alayım,” dedim. “Bir şey çıkar mı çıkmaz mı bilmem ama... Bence siz de bugünlük kapatıp gidin.”

“Öyle mi dersiniz? Sizin gibi bir polisiye meraklısı bunu söyleyince, ister istemez insan... Patronla bir konuşayım, bakalım... Zaten gelen giden de yok, baksanıza... Civardaki her yer çok sakinmiş bugün. Tek tük Arap turist var diyorlar ama Araplar da bizim müşterimiz değil...” Kendini zorlayarak gülümsemeye çalıştı. “Günaydın prensesinizi paket mi yaptırayım?”

Kentin kalbinde yaşamının bedeli, hayatımın her an bir bombayla son bulabileceği endişesi... Bazen, Taksim Meydanı’nda durup çevreme bakıyorum. Yürüyenlerden birinin canlı bom-

baya dönüştüğü bir sahne geçiyor gözlerimin önünden. Dehşete kapılıyorum. Oysa bombanın bir an öncesi ne sakın bir hayat... Suriyeli dilenci kadın, kucağında, besbelli İstanbul'a gelmesinden sonra hamile kalıp doğurduğu iki üç aylık bebeği, kendisini birkaç adım geriden takip eden karılarıyla alışverişten dönen Katarlı, kikirdeyen kız öğrenciler, omuzları çökmüş yorgun adamlar, mutsuz kadınlar...

Yanında, yakınında bir bomba patlasa... İnsan sağ kalmaktan bile korkuyor. Olay yeri fotoğraflarına bakmayı içim kaldırmıyor. Tanıdık sokaklar, daha dün yürüdüğüm ve yarın da yürüyeceğim kaldırımlar... Bunun adı: Kör terör. Gözü de yüreği de kör. Bizse görüyoruz. Göz göre göre ölüyoruz!

Ankara'daki bombalı saldırıların birinde ölen bir hukuk fakültesi öğrencisinin zamanında ettiği laf içime dokundu. "Sevda bu, beklemez," demiş. Bir başkası, patlamadan az önce babasını aramış, merak etmemesini söylemiş. Sosyal medyada birkaç gündür, ölenlerin hikâyeleri dönüyor, fotoğrafları... Sonra başka bir yerde bir patlama oluyor ya da doğudan berbat bir haber geliyor, bir müddet de yeni kurbanlar konuşuluyor.

Savaş felaketi Avrupalının belleğinde henüz taze. Benim kuşağım ve bizden sonrakiler, bizzat şahit olmasak da 2. Dünya Savaşı'nın yarattığı yıkımı aile büyüklerimizin hatıralarından dinledik, soykırımın sonuçlarını hayatımızın içinde hissettik, savaşın dehşetini yansıtan savaş sonrası dönemin sanat yapıtlarından beslendik. Oysa Türkiye'nin büyük bölümünde, neredeyse 40 yıldır teyakkuz halinde yaşanan Kürt bölgesini saymazsak, 1929'dan sonra savaş tehdidi hissedilmemiş. Bu demek ki, savaşı bizzat yaşayanlardan dinleyen bir kuşak yok! İşin kötüsü, savaş dehşetini aktaran bir sanat da yok.

Resim ve heykel sanatlarını, tiyatroyu, sinemayı yasaklayan İslam'ın etkisinin kamusal alanda kırılması ve laik eğitime geçilmesiyle sanat üretiminin yükselmesi de esas olarak Cumhuriyet'in ilanından sonraki dönemde oluyor. Sanat Avrupa'da, Rusya'da, Amerika'da ve Uzakdoğu'da savaşın, korkunç soykırımın şiddetiyle şekillenirken, genç Cumhuriyet dünyanın geri kalanının kaderinden kopuk, coşkulu bir aydınlanma devrimine sahne oluyor...

Toplumsal bellekte savaşın şiddetine yönelik yargı eksikliğinin üzerine siyasal İslam'la

birlikte pompalanan, şehadetin yüceltildiği, hurilerle dolu cennet vaatlerinin müşteri toplayabildiği bir kültürel iklim eklenince, savaşa karşı ülkede adeta bir pervasızlık vardı. Şimdi kapılarına geldiğinde Türkler savaşın ne olduğunu, kör terör denen lanetin içinde debelenmeyi öğreniyorlar. Üstüne bir de darbe gecesi yaşadıklarımız eklenince sokakların neşesi iyice kaçtı, İstanbullular evlere kapandı, hiçbir mevsim eksikliği hissedilmeyen rengârenk turistlerden geriye bir tek korkusuz Araplar kaldı.

Artık İstiklal Caddesi'ndeki sokak müzisyenleri Arap. Dinleyicileri de... Caddeyi bir baştan bir başa turlayanlar da... Dilenciler Arap, sadaka verenler de öyle. İnşaat sektörünü ayakta tutan, otelleri dolduran, her yeri saran baklavacıardan alışveriş yapan, ucuz Türk tekstil ürünlerini yağmalayan hep onlar. Bir kısmı Irak'taki, Suriye'deki savaştan kaçmış buraya sığınmış; diğerleri Katarlı, Suudi Arap... turistler. İstanbul, farklı ülkelerden, bambaşka sosyoekonomik altyapılardan gelen Araplar için bir "melting pot" haline dönüştü.

Araplar kentin her köşesinde... Uyum sağlamaya niyetleri yok. Buna gerek de yok. Geçen gün bindiğim taksici, "Para Araplarda abla," diyordu... Lokantalar Arapça mönülerle servis veriyor; tabelalar, tanıtım broşürleri Arap harfleriyle yazılıyor, tezgâhtarlar Arapça konuşuyor. Yeni doğan çocuklara Arap ismi koymak revaçta: Ortalık Hira, Kübra, Furkan, Emir'den geçilmiyor. Çevremiz estetik olduğu iddia edilemeyecek bir Arap zevkiyle kuşatılıyor. Şehir,

yeni ihtiyaçlara göre yeniden tasarlanıyor. Kebapçı, baklavacı zincirleri açılıyor, kitapçılar bir bir kapanıyor.

Makûs kader, hangi ülkeden olursa olsun Arapların yakınına bile uğramadığı tek yer kitapçılar. Son yıllarda İstanbul'un sembolü haline gelen Galata Kulesi'ni görmeye koşuyor; balkonundan şehri seyretmek için meydanı kıvrılarak dolanan kuyrukta kar kış dinlemeden bekliyor, ucuz hediyelikleri kapışıyorlar ama başını bizim kapıdan içeri uzatan yok. Onu bırakın, neredeyse dükkânın önünden geçmemek için bir daire çizecekler.

Serdarı Ekrem'den meydana çıkınca doğrusu şaşırdım. Son on yıldır pazar sabah erken saatler dışında buraları bu kadar boş görmemişim... Anlaşılan Alman Lisesi'ne bomba ihbarı, bölgenin tamamına yönelik bir tehdit olarak algılanmıştı. Daha önce birkaç kez bombalı saldırıya uğrayan kentin en büyük sinagogu Neve Şalom da hemen yan sokakta olduğuna göre, belki doğrusu da buydu. Galata Kulesi'nde sembolize olan kentin İslam öncesi geçmişi dahil, etrafımız bir canlı bombanın gözünü kamaştıracak hedeflerle doluydu.

Tam ortasındaki kulenin görkemle göğe uzandığı Galata, kentin son kalan meydanlarından biri... Eminönü, Beşiktaş, Beyazıt, Taksim meydanları ve diğerleri, 20 yıldır İstanbul'şehrini, 15 yıldır da bütün ülkeyi yöneten siyasi İslamcıların rantçı, kelimenin tam anlamıyla "arabesk" şehircilik anlayışına kurban gitti, niteliğini yitirdi, yok oldu: Biri otobüslerin ana durağına dönüştü; diğerinin altından, üstünden köprüler, geçitler, tramvay yolları geçirdiler, meydanı böldüler, daralttılar. İstanbul Üniversitesi'nin önündeki güzelim Beyazıt Meydanı'nın ortasına hazin bir havuz kondurdular. Gezi Parkı büyük bir direnişle alışveriş merkezine dönüştürülemedi olsa da Taksim Meydanı bir beton ve granit mezarlığı haline geldi, kentle teması koparıldı.

Galata, biraz da küçük bir semt olmasının avantajıyla, İslami siyasi elitin şehir rantının farkına varmasından önce görece doğal bir süreç sonucu, "bohem gentrifier"ların 90'lardan itibaren burada yaşamaya, harabeye dönmüş binaları satın alıp küçük bütçelerle de olsa aslına uygun bir şekilde renove etmeye başlamasıyla kabuk değiştirdi. Böylelikle semtin hatırı sayılır bölümü, binaların pek çoğu, sadece kâr hırsıyla hareket eden büyük inşaat holdinglerinin, otel zincirlerinin eline geçmeden kurtarılabildi.

Bizans zamanının güzelim Cenova kolonisi, şehir surlarının kalıntıları, bir İtalyan kentini andıran daracık, yokuşlu, merdivenli sokakları; Altın Boynuz'un eşliğindeki limanı, Osmanlı'nın son günlerinde para trafiğinin döndüğü görkemli Bankalar Caddesi, avluları birbirine bağlayan geçitleri; kiliseleri ve havralarıyla kentin içinde başka bir kentin her şeye rağmen soluk aldığını hissettiriyor...

Dükkâna girdiğim ilk anda Fofu'yu göremedim. Eğilmiş, en alt raftaki kitapların tozunu alıyordu.

"Bugün iş olmaz," dedi beni görünce doğrularak. "Bomboş her yer..."

Elimde mücevher kutusu gibi taşıdığım, uçları zarif bir fiyonkla tutturulmuş poşete gözlerini dikmişti. Sormasına fırsat vermedim.

"Günaydın prenses ister misin?"

Ters bir laf etmemek için kendini zor tutuyormuş gibi dudaklarını büzdü, sonunda dayanamadı, söylenmeye başladı. Fofocuğum, yan dükkânı kiralayıp kitabevi-kafeye dönüşmemize şiddetle karşı çıkmıştı, aradan geçen zamanda bu fikirle barıştığı söylenemez. Bulduğu her fırsatta beni cezalandırmaya çalışıyor.

"Sen bile kendi kafende oturmazsan, müşteri niye gelsin, söyler misin?" Başını iki yana salladı.

"Arada bir benim de değişikliğe ihtiyacım olabileceğini düşünmemen ne hoş! Şimdi söyler misin, müsli istiyor musun?"

"Ben biraz dışarı çıkıp dolaşacağım. Keyfine bak."

"Nasil 'keyfine bak'? Bomba ihbarı var diye beni dükkâna çağırdın, şimdi kendin mi çıkıyorsun?"

Ellerini göğsünde kavuşturup meydan okur gibi karşıma dikildi.

"Bomba tehdidi olmayan bölgelerde dolaşırım. Koskoca İstanbul değil mi bu?"

Omuz silktim.

"İstedğin yerde dolaşırsın tabii... Ama hazır müşteri de yokken..." Çekmecedan bir tatlı kaşığı çıkardım. Adamakıllı yoğurda bulanmış dev çilek, kaşığa güçlükle sığıdı.

"Ben de bir çay içeyim bari," dedi. Tezgâhtaki Türk usulü çay demleme makinesine yöneldi. "Fırsat bulmuşken biraz çene çalarız. Olur mu?"

NOT: Esmahan Aykol'un 221B okurları için yazdığı "Kati Hirşel'in Maceraları" 4 sayı boyunca devam edecek tefrika öyküleridir.

Gizemli cesetler, kayıp hazineler, tehlikeli ilişkiler...

Huysuz, karizmatik, yakın dövüş ustası, kimya ve simya üstadı...

Kendisi için mutlaka gerekli milyonlarca ayrıntıyı zihin sarayının kıvrımlarında saklayan bir dâhi...
Baker Sokağı'ndaki 221 B numaralı evin dünyaca ünlü sahibi, efsane dedektif **Sherlock Holmes!**
Sherlock Holmes ve biricik ortağı Doktor Watson'ın komik, heyecanlı ve bir o kadar aksiyon dolu
tüm maceraları, Timaş Polisiye kitaplığında bir arada!..

Polisiye tarihine damgasını vuran **Sir Arthur Conan Doyle**'un kaleminden...

PIPPİ UZUNÇORAP'IN AKRABALARINDAN

Ceyhan USANMAZ

Küçük bir kasabanın ucundaki villasında bir başına yaşar. Babası bir denizci, annesi gökte bir melektir. Bir maymunu, bir atı ve upuzun çorapları vardır. Komşu evin çocuklarıyla tanışmasından sonra iki de arkadaşı olacaktır.

Üç arkadaşın eğlenceli mi eğlenceli maceraları birbirini izler...

Olağanüstü bir güce sahip, becerikli, hazırcevap, iyiliksever ama -özellikle altı çizilmesi gereken bir özelliği olarak- sıradan insanlara göre hayli tuhaf olan Pippi Uzunçorap'ın hikâyesini az çok yukarıdaki cümlelerle özetleyebiliriz.

Çocuk edebiyatı klasiklerinin yetişkinlik dönemimizdeki etkilerini çoğu zaman fark etmiyoruz belki ama kesinlikle, hem de fazlasıyla etkinler. *Küçük Prens*, *Küçük Kara Balık*, *Matilda*, *Şeker Portakalı*, *Alice Harikalar Diyarında* ve diğerleri... Zamanında okuyup unuttuğumuzu sandığımız bu hikâyelerin/karakterlerin edebiyattaki, daha doğrusu yazarlar üzerindeki izleri daha da derin hiç kuşkusuz.

İsveçli yazar Astrid Lindgren'in, küçük kızı Karin'in hastalığı sırasında ona anlattığı bir öyküden yola çıkarak kaleme aldığı Pippi Uzunçorap'ın yansımalarına, kaçınılmaz olarak özellik-

İsveçli yazar Astrid Lindgren'in, küçük kızı Karin'in hastalığı sırasında ona anlattığı bir öyküden yola çıkarak kaleme aldığı Pippi Uzunçorap'ın yansımalarına, kaçınılmaz olarak özellikle "Kuzeyli edebiyat"ta da rastlamak mümkün.

le "Kuzeyli edebiyat"ta da rastlamak mümkün. Dolaylı olanlar bir yana, örneğin İskandinav polisiyelerinde bir dönüm noktası kabul edilen *Millennium* serisi... Stieg Larsson'un bazı röportajlarından biliyoruz ki, "ejderha dövmeli kız" karakteri Lisbeth Salander, aslında bir anlamda Pippi Uzunçorap'ın "genç" hali. Lisbeth Salander'i oluştururken, Pippi Uzunçorap büyüyüp yirmi beş yaşına geldiğinde nasıl biri olurdu, düşüncesinden yola çıktığını belirtmişti Stieg Larsson.

Lisbeth Salander, belki Pippi Uzunçorap gibi tuttuğu bir atı havaya kaldıracak kadar fiziksel kuvvete sahip değil, ama bir "truva atı"yla dijital dünyada oldukça kuvvetli bir hale gelebilir kolaylıkla. Bağımsızlıklarına düşkünlükleriyle de daha da benzer. Ya da televizyon dizilerini hesaba katalım; *Bron/Broen*'deki Saga Norén mesela, çeşitli "uyumsuzluklarıyla" Pippi'yi hiç andırmıyor mu?

Yine çeşitli özellikleriyle Pippi'nin soyundan geldiğini söyleyebileceğimiz bir Kuzeyli karakter daha var; Karin Alvtengen'in *Yitirilen* isimli romanındaki Sibylla Forsenström. Zengin ailesini reddederek kendisine ait küçük bir dünya kurmayı başarmış olan Sibylla, sahip olduğu sınırlı paraya rağmen barınma ve beslenme gibi günlük zaruri ihtiyaçlarını bir şekilde gideriyor: "Uyum sağlayamamak onun suçu muydu? Hiçbir zaman uyum sağlayamamıştı. Kendi başının çaresine bakabiliyordu. Başka ne isteyebilirlerdi ki? Sağ kalmayı biliyordu. Her şeye rağmen kendi başının çaresine bakabilen biriydi o."

Sibylla, hesap ödemesine gerek kalmadan güzel bir akşam yemeği yiyebileceği ve hatta ardından banyo yapıp rahat

bir yatağa sahip bir otel odasında yine bedava kalabilmesini sağlayan bir taktik de geliştirmiş tir zamanla. O akşam için de Stockholm'deki Grand Otel'in şık Fransız restoranında gözüne kestirdiği bir işadamını yemek ve oda konusunda kandırmayı başarır. İthalat işleriyle uğraşan Jörgen Grundberg'in geceyi birlikte geçirmeye devam etme ısrarlarını bir şekilde bertaraf ederek otel odasında deliksiz bir uyku çeker. Fakat bu sefer, işler tam da planladığı gibi gitmeyecek ve birlikte yemek yediği Jörgen Grundberg, ertesi gün bıçaklanarak öldürülmüş şekilde bulunacaktır. Gelişmelerden haberdar olmayan Sibylla bir şekilde otelden kazasız belasız ayrılmayı başarır ama... Sonrasında gazetelerde de yazdığı gibi, çok daha büyük bir sorunla karşı karşıya kalır: "BIÇAKLI CİNA-YETTEN ARANAN KADIN!" Başlık buydu. Ama yazının altında bir de resim ve ad vardı. "Sibylla Forsenström, 32." Karin Alvtegen'in *Yitirilen* romanı, anlaşılacağı gibi klasik bir "acemi dedektif" hikâyesi. Çünkü Sibylla'nın, aklanmak için olayı kendisinin çözmesi gerekecektir.

Pippi Uzunçorap'la akrabalık bağına dönersek; Sibylla karakterinin ötesinde, aslında biz-zat Karin Alvtegen'in Astrid Lindgren'le akraba olduğunu belirtmeliyiz. İskandinavya'nın "suç romanları kraliçesi" olarak da anılan Alvtegen, Astrid Lindgren'in yeğeninin kızıymış. (Dolayısıyla etkilenmenin kaçınılmaz olduğunu da iddia edebiliriz.) 8 Haziran 1965'te, İsveç'in Huskvarna şehrinde doğan Karin Alvtegen, 1998'de yayımladığı *Suç* adlı romanıyla yazın dünyasına giriyor. *Yitirilen* ile 2000 yılında İskandinav ülkelerinin en önemli polisiye roman ödülü kabul edilen Sırça Anahtar Ödülü'nü kazanıyor. Karin Alvtegen'in Türkçede bir kitabı daha var; 2004'te En İyi İskandinav Polisiye Romanı Ödülü'ne aday gösterilen *İhanet*. Açıkçası *İhanet* romanının, her ne kadar ödüllü bir roman olsa da *Yitirilen*'e göre çok daha sağlam bir kurguya sahip olduğunu söylemeliyim. İlk bakışta birbirleriyle alakasız gibi görünen hikâyelerin giderek yakınlaşması; çok sayıda karakterin yeterli derinlikle işlenmesi; aynı olayları farklı karakterlerin bakış açısıyla da okumamıza imkân veren kurgunun yarattığı tempo, psikolojik gerilim unsurla-

Karin Alvtegen, 1998'de yayımladığı "Suç" adlı romanıyla yazın dünyasına giriyor. Yitirilen ile 2000 yılında İskandinav ülkelerinin en önemli polisiye roman ödülü kabul edilen Sırça Anahtar Ödülü'nü kazanıyor.

rına da ağırlıkla yer verilmiş olması bana göre *İhanet*'i bir adım daha öne çıkarıyor. Üzücü olansa, karşılaştırmayı yalnızca bu iki roman üzerinden yapmakla yetinmek durumunda kalmamız.

Yitirilen 2005 yılında yayımlanmış, Can Yayınları tarafından, üç yıl sonra da *İhanet*. Aslında dört romanı daha bulunan Karin Alvtegen'in Türkçedeki serüveni ne yazık ki bu iki romanla sınırlı. Evet, bazen dil handikabı karşımıza çıkıyor, Alvtegen'in de bazı romanları henüz İngilizceye çevrilmiş durumda değil ama Türkçedeki çevirilerin sahibi Deniz Caneffe, zaten orijinal dilden çeviri yapan bir isim. Diğer bir deyişle, özellikle psikolojik gerilim kulvarından ilerleyen Karin Alvtegen'in diğer romanlarını da Türkçe okuma ısrarımızı bir kez daha dile getirebiliriz. (Bu arada, *Yitirilen* ve *İhanet* de artık yalnızca sahaflardan temin edilebiliyor maalesef.)

YERLİ VE MİLLİ ŞERLOK HOLMES KÜLLİYATI

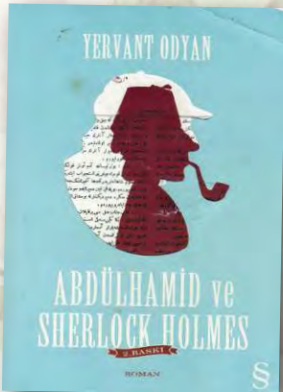
Oğuz EREN

1908 yılında *Kölnischen Zeitung*'da yayımlanan bir yazıya göre, "Avrupa'nın bugün Sherlockismus diyebileceğimiz, Byronism'e benzeyen bir hastalığa tutulduğu kesindir." Biz o yıllarda II. Abdülhamid'in de bu hastalıktan mustarip olduğunu biliyoruz. Yüz yıllık avantajıma karşın Abdülhamid benden daha fazla polisiye romana sahipti ve tüm Sherlock Holmes öykülerini tercüme ettirip dinlemişti. Rivayete göre 31 Mart ayaklanmasını bastıran Hareket Ordusu, Yıldız Sarayı'nı sararken şevket-meab efendimiz, Holmes'un *Bruce-Partington Planları* öyküsünü dinlemekle meşguldü.

ABDÜLHAMİD VE SHERLOCK HOLMES (YERVANT ODYAN, 1912)

Odyan'ın dev romanı, dokuz yüz sayfa boyunca, bir tür OHAL uygulaması diyebileceğimiz istibdat döneminde, saraya karşı komitacıların girişimlerini anlatır. Gündemin boğucu havasını dağıtmak için okumak isteyeceğiniz polisiye bu değil kesinlikle. Zira miting alanında patlayan canlı bombalardan tutun da toprağa gömülü cephaneliklere, komitacıların adamı olan saray yaverine kadar, günümüzü aratmayan bir olay örgüsü var. Yine de halimize şükretmek lazım; yazarın dediğine göre o yıllarda İstanbul'da soğuk bira bulmak imkânsızmış. Bugün en azından öyle bir sorunuz yok.

Romanda Abdülhamid, Holmes'un aslında McCain isminde gerçek bir İngiliz hafiyesi olduğunu öğrenir, komitacılara karşı McCain'den yardım ister. McCain, nasıl bir tesadüfse artık, İstanbul'da sokakta ilk şüphelendiği adamı izleyerek komitacıların gizli yuvasını keşfeder, şapşal gibi de hemen ellerine düşer. Bu sahne bana Gaston Leroux'un meşhur gazeteci kahramanı Roulettabelle'in Rus ihtilalcilerin eline düşünce salya sümük ağlamasını anımsattı. Holmes o kadar alçalmasa da pişmanlığını dile getirir ve komitacıların tarafına geçer. Bir süre ikili oynadıktan sonra sahneden çekilir. Odyan, romanın kalanında da komitacıların Abdülhamid'le mücadelelerini anlatır. Roman, giriş bölümleri polisiye muamma açısından vaatkar gözükse de genelinde bir muammadan da bütünlükten de yoksundur. Finalde İstanbul'a dönen dedektif, Çamlıca tepelerinden İstanbul'a seslenir ve ulusumuz için İngiliz mandacılığını salık verir.

SHERLOCK HOLMES'E KARŞI CİNGÖZ RECAİ (PEYAMİ SAFA, 1926)

Odyan'ın bize İngiliz boyunduruğu altına girmeyi layık gören haddini bilmez Holmes'ünden rövanşı, Cingöz Recai alır. 1926'da yayımlanan 15 kitaplık *Sherlock Holmes'e Karşı Cingöz Recai* serisi, Mehmet Rıza'nın davetiyle ülkemize gelen Holmes'e karşı Recai'nin türlü cinliklerini anlatan başarılı bir seridir.

Cingöz Recai öykülerin bütününde Holmes'ü alt etmeyi başarır. Öykülerden birinde Holmes, Cingöz'ün Türklere mahsus olağanüstü cesarete sahip bir Latin dehası olduğunu teslim eder. Bir diğerinde

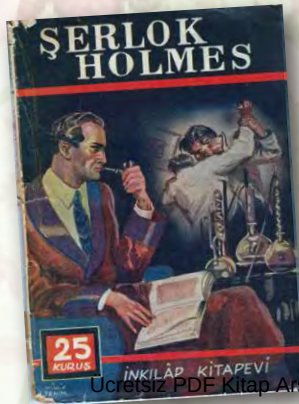
Dr. Watson, kahramanımızı yirminci asrın en büyük dehalarından biri sayar. Hırsız da olsa bir Türk'ün, Batı medeniyetinin üstün zekâsıyla tanıyan İngiliz hafiyesine sağladığı bu ezici üstünlük, yazarın milliyetçi duygularının ürünüdür.

Öykülerin çoğunda Cingöz'ün hışmına uğrayanların zengin gayrimüslim vatandaşlarımız olması tesadüf olmasa gerek. Memleketimizde zengin azınlıklara karşı duyulan tepki Cingöz'de vücut bulmuş; Cingöz, yazarın belki de Türklere ait saydığı bu zenginliği hırsızlıkla geri alan bir halk kahramanı gibi sunulmuştur.

ŞERLOK HOLMES / KANLI MUAMMA (M.S. ÇAPAN, 1938)

İnkılap Yayınevi Münif Fehim kapaklı "ucuz romanlar" serisinde yer alan *Kanlı Muamma*'da yazar ismi Konan Dövil, nakleden Münir Süleyman Çapan gözükmektedir. Konan Dövil, namı diğer Conan Doyle, elbette böyle bir eser kaleme almadı. Holmes'un yardımcısı olarak Taxon'un adının geçmesi, 1908-09 yıllarında yayımlanan Alman menşei serilerden çevrilmiş olabileceğini düşündürüyor. Ama bu seriler de dilimizde epeyce yayın şansı bulmuştur; dolayısıyla telif bir eserde de Harry Taxon tiplemesinin yer alması pekâlâ mümkündür. Bahsi geçen Alman serileri daha çok kısa öykülerden oluştuğu için, *Kanlı Muamma*'nın Münir Süleyman Çapan tarafından kaleme alınmış yerli bir eser olduğunu düşünüyoruz.

Roman, bir deniz kazasını takiben cankurtaran sandalında kayıplara karışan iki kişinin tahkikatını konu alır. Polis Müdürü Morfi, muammayı çözmekte yetersiz kalınca Holmes'e başvurur. Holmes yat gezisindeki herkesin ifadesini aldıktan sonra, batığa dalgıç indirilmesine karar verir. Bütün şüphelileri yata top-

layıp Poirot tarzı bir finalle katili açığa çıkarır. Romanda bir Watson, bir de muamma eksikliği göze çarpıyor.

ŞERLOK HOLMES – ARSEN LÜPEN KARŞI KARŞIYA / HIRSIZ KİM? (1940)

Kanlı Muamma'dan iki yıl sonra, yine Taxon'lu bir alaturka Holmes'le karşılaşıyoruz: Sertellerin meşhur, "Geceleri Okumayınız" ibareli cinai romanlar serisindeki *Hırsız Kim*'in de yerli bir ürün olduğunu düşünüyoruz.

Paris Polis Müdürü, Arsen Lüpen'le başa çıkamadığını görünce çareyi Holmes'ü davet etmekte bulur. Davetten gurur duyan Holmes teklifi kabul eder. Kapak yine Münif Fehim'den; ancak roman, kapağın hakkını veremiyor.

DÜNYA TİTRİYOR (A.T. SAFKAN, 1942)

Büyük gezi, serüven, havacılık ve fen romanı *Dünya Titriyor*, 12 fasikül halinde yayımlanmış. Spirala adlı bir kuyruklu yıldız sayesinde göklerde uçan bir Filipin adası; adayı kumanda edip Amerika'ya saldıran mayolu ve maskeli hava korsanları; binlerce yıl önce ölümü yenmeyi başarmış, dünyaya "Titreyiniz! Titreyiniz!" nidalarıyla meydan okuyan firavun Ka-Tih-Mon; karşısında halkevinde güreş öğrenmiş, Trabzonlu tayyare pilotu Ali Yalçın; zoru görünce sıvışan cibilizsiz bir Sherlock Holmes; hapis kaçkını insan azmanı "boyun koparan" Kaferman; düşmanı aniden taşla çeviren pembe kıvılcımlar, kasırga makineleri, havada süzülüp Trabzonlu kahramanımıza saldıran bir "pıçak", görünmez adamlar filan derken bu büyük romanı bir çırpıda okuyup bitiriyorsunuz. Takdir edersiniz ki böyle müthiş bir hayal gücü, her türlü kritiğin üzerindedir. Eleştirmek ne haddimize! Ama kanında karışıklık olmayan kahraman Türk Ali Yalçın'ın bir vecizesini paylaşabilirim:

"Bir tehlike varsa vardır. Bu tehlikeye karşı ha bir olmuşuz, ha iki... Yoksa da yoktur. O zaman yine iki kişi olmak manâsız..."

VELINGTON ŞATOSU ESRARI (DANIŞ REMZİ KOROK, 1945)

30'lu yılların Haydar Dümen'i Daniş Remzi Korok, cinsellik üzerine yazdığı onlarca kılavuza ek olarak Western, korku, polisiye gibi popüler türlerde de şansını denemiştir. Edebiyatımızın nadide "true crime" klasiği *Ölü Ciğeri Yiyen Adam*, Korok imzası taşır; zannımca gelmiş geçmiş en itici kapak resmine sahiptir.

1945 tarihli *Velington Şatosu Esrarı*'nda Korok gerçek bir Sherlock Holmes romanı yazmak istemiş; tutup da dedektifi ülkemize getirmemiş, Türk karakterlere romanda yer vermemiş. Çok zengin olduğu ancak herhangi bir vasısı olmadığı için mirasının devlete kalacağı dü-

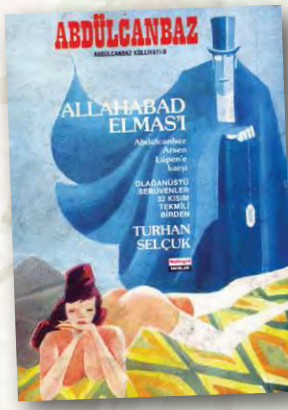

şünülen Lord Velington cina-yete kurban gidince, aslında zengin olmadığı ama yıllarca gizlediği bir oğlu olduğu ortaya çıkar. Ölümünden önce Lord, servetini yaşlı uşağı Baba Tomi'ye hibe etmiştir. İnandırıcı bulunmayan Baba Tomi tutuklanır. Şüphelenmek için Baba Tomi'nin oğlu Jorj ile Lord'un oğlu Jorj arasında kararsız kalan Holmes, kendini Jorj ismiyle tanıtp gizlice kasabaya gelir. Romanın kapağında Holmes haricinde

Nat Pinkerton'un da adı geçer, ancak Pinkerton yoktur. Büyük ihtimalle, *Sherlock Holmes Amerika'da* adıyla yayımlanacağı duyurulan devam romanında yer alacaktı ama "*Sabırsızlıkla bekleyiniz*" diye duyurulan bu roman, aradan yetmiş yıl geçmesine karşın halen yayımlanmadı.

SHERLOCK HOLMES DOMATES PEŞİNDE (AZİZ NESİN, 1957)

Aziz Nesin'in, 1957 tarihli *Deliler Boşandı* kitabından bir öyküsü, *Domates Peşinde*, Sherlock Holmes'le Dr. Watson'ı Türkiye'de resmeder. O yıl domates çarşından, pazardan çekilip değere binmiştir. Kaçakçılık masasından gelen bir telgraf, sınırdan 250 gram domatesi mahrem yerinde gizleyerek geçiren bir kadını bulması için Holmes'ü görevlendirir. Neyse ki hafiye-miz ülkemiz gerçeklerine uyum sağlamıştır; bürokrasinin domatesi bulmaktan daha önemli olduğunun farkındadır.

ALLAHABAD ELMASI (TURHAN SELÇUK, 1984)

Abdülcanbaz'ın *Allahabad Elması* adlı macerasında sadece Sherlock Holmes değil, Komiser Jüv, Maigret, Arsen Lüpen ve Nat Pinkerton'u da görürüz.

Arsen Lüpen, Kont Pier Mansard'ın koleksiyonundaki Allahabad Elması'nı çalmayı aklına koymuş-tur. Kont'a, elması tam iki ay sonra gece 12'de çalacağını bildiren bir mektup yazarak meydan okur. Sadece Komiser Jüv'ün korumasına güvenmeyen Kont, Holmes, Maigret ve Nat Pinkerton'dan başka Abdülcanbaz'ı da davet ederek elması korumak ister. Arsen Lüpen'in, bizim Gözlüklü Sami'den de büyük bir hırsız olduğuna ikna olan Abdülcanbaz, Paris'e gelir. Nihayetinde bütün polisiye ustaları Arsen Lüpen'in ağına düşerken Lüpen, Abdülcanbaz'ın Osmanlı tokadıyla yakayı ele verir.

HOLMES İSTANBUL'DA (KURT ALDEER, 2007)

Holmes'ün yolunun İstanbul'a düşmesinden daha sıradışı bir şey varsa, o da bir kadına âşık olmasıdır. Kurt Aldeer'in *Holmes İstanbul'da/ Kanlı Elmaslar* romanı Holmes'ün bir kadına âşık olduğu savıyla başlıyor. Oysa Holmes'ün, bildiğimiz gibi, *Bohemya Skandalı* macerasındaki Irene Adler'i saymazsak, herhangi bir şekilde latif cinse ilgisi yoktur.

Kurt Aldeer elbette bir Türk yazarı tarafından kullanılan bir takma isim. Holmes haricinde iki tane de Mike Hammer romanı var. Mike Hammer'ın ismini Myke Hammer olarak değiştirmiş. Sherlock Holmes'ün ismine dokunmakla beraber, Dr. Watson'ı nedense Dawson yapmayı uygun görmüş.

Kanlı Elmaslar, İtalyan mafyasının yeni yeni dünyaya açıldığı bir dönemde, İstanbul bağlantılı bir elmas kaçakçılığı işinin soruşturmasını anlatıyor. Holmes'ün müşterisi iki büyük mafya ailesinden biridir. Holmes, mafya için çalışmayı kabul eder ancak asıl amacı âşık olduğu kadının akıbetini öğrenmektir.

Yazarın bir parodi kaleme almasına karşın, Holmes karakterinin doğasını en uygun şekilde yansıttığını söylemeliyim. Telif Holmes öykülerinin bu yakın tarihli tek örneği, Holmes okurlarını tatmin edebilecek bir roman.

İsvec Çetesi

Kurdukları çetenin akıl almaz macerası sona erdiğinde, hiçbir şey eskisi gibi olmayacak...

Bu roman gerçek bir olaya dayanmaktadır.

Çağlan TEKİL

Şimdiye kadar bu köşede yazdığım yazılarda iki noktayı özellikle vurguladım; ilki *The Wire*'ın tüm zamanların en iyi dizilerinden biri olduğu, diğeri ise dizi dendiğinde İngilizlerin bu işi muhteşem yaptığı... *The Night Of...* (uzun adıyla "On the Night of the Crime") bu iki fikri bünyesinde toplamış bir dizi; senaryoyu yazan üç kişiden biri *The Wire*'ı yazan Richard Price ve *The Night Of...* 2008 tarihli İngiliz yapımı *Criminal Justice*'in uyarlaması.

BBC yapımı *Criminal Justice*'in *The Night Of...* adıyla Amerikan ekranlarına pazarlanmasının temeli 2012 yılında atıldı. Dizinin tek bir star yüzü olmasına karar verildi, kadronun kalanı tanınmamış isimlerden seçilerek izleyicinin ana konuya odaklanması sağlanacaktı. Bu star isim Tony Soprano rolüyle kariyerini zirveye taşıyan James Gandolfini olarak düşünüldü. Gandolfini,

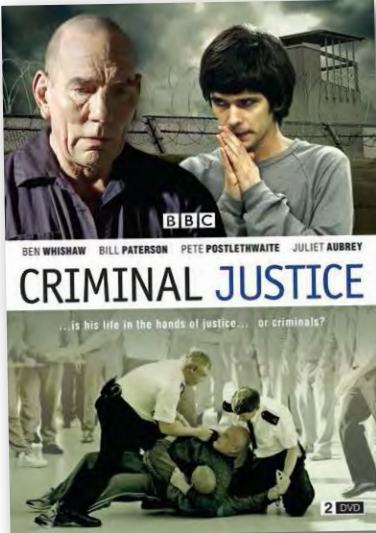
Tony Soprano rolünden sonra senaryolara temkinli yaklaşmaya başlamıştı, kariyerine zarar vermeyip tersine onu daha da yükseltecek bir senaryo ararken karşısına çıkan bu cazip teklifi kabul etti. Sadece bir şartı vardı, aynı zamanda dizinin yapımcılarından biri olacaktı.

AVUKAT JACK STONE

Diziyi izlediyseniz senaryonun olayların tam merkezinde olmamasına rağmen tek bir kişiye odaklandığını görürsünüz. Bu kişi, rolüne James Gandolfini'nin düşünüldüğü, karakollar-da ve metro reklamlarıyla müvekkil kovalayan düşük profilli avukat Jack Stone karakteri. Ayaklarındaki egzama sebebiyle sürekli sandalet giymek zorunda kalan Jack Stone, 1 saat 18 dakika süren ilk bölümün ilk 1 saat 7 dakikalık bölümünde hiç görünmedi. O dakikada kamera merceğini karakoldaki ana olaydan yavaş yavaş tellerin arkasındaki merdivenlere çevirdi ve Jack Stone kadrajda tek başına, iddiasız bir şekilde karakolun merdivenlerinden inerken göründü. Bu muhteşem girişten sonra kamera merceğini tekrar olaya döndürdüğünde, Jack Stone'un arkasından bakakalan ana karakterin sesini duyduk: "Bir avukat istiyorum!"

PROJE GİTTİ GELDİ...

2013 yılında HBO ofisinde görücüye çıkan pilot bölüm, daha önce *The Sopranos* dizisini de yayınlamış olan HBO'da coşkuyla karşılandı. Hemen cast çalışması ve çekim takvimi oluşturulmasına hız verildi, ancak aynı yıl James Gandolfini'nin ölümü üzerine proje durduruldu. Dizinin diğer yapımcıları projenin tekrar ayaklanması için Gandolfini kadar güçlü bir isme ihtiyaç duyuyorlardı ve Robert De Niro ile prensipte anlaştılar. Ancak bir süre sonra Robert De Niro, seyircinin hayalinde bu rolü Gandolfini'yle özdeşleştireceği endişesi ve çekim takviminin başka işleriyle çakışması sebebiyle dizide yer almaktan vazgeçti ve proje rafa kaldırıldı. Ta ki 2014 yılında John Turturro aynı rol için düşünülmünceye kadar. İtalyan asıllı Amerikalı aktör John Turturro *Barton Fink* filminde Barton Fink karakterini canlandırarak üst düzey oyuncular

arasına katılmıştı, ancak sonrasında kariyeri inişli çıkışlı olarak devam etti. 2000 tarihli *O Brother, Where Art Thou?* filmi onun büyük işlerinden bir diğeri oldu. Yaşı ilerledikçe projelerde oyuncu kimliğinden çok yönetmen ve senaryo yazarı olarak yer almaya başladı. Jack Stone rolü teklif edildiğinde hiç düşünmeden kabul etti. Bu rolü öyle başarıyla canlandırdı ki, James Gandolfini veya Robert De Niro oynasaydı bu rol kesinlikle eksik kalırdı. Yine de kıyaslamak açısından ve kişisel meraktan dolayı HBO'ya sunulan, Jack Stone rolünü James Gandolfini'nin canlandırdığı pilot bölümü görmek hiç fena olmazdı...

DİZİNİN KONUSU...

Dizi, 23 yaşındaki Pakistan asıllı Amerikalı öğrenci Nasir "Naz" Khan'ın, babasının taksisini izinsiz alarak bir partiye doğru yola çıkmasıyla başlıyor. Taksinin boş ışığını söndürmeyi bilmediği için arabasına müşteriler biniyor ama onları bir şekilde indirmeyi başarıyor. Sonrasında Andrea Cornish isimli güzel bir kız yalnız başına taksiye bindiğinde ona fazla direnemiyor ve yola çıkıyorlar. Biraz dolaştıktan sonra kızın evine gidiliyor, içki ve uyuşturucu âlemi yaptıktan sonra sevişiyorlar. İlk kez uyuşturucu kullanan ve büyük ihtimalle bu yüzden sıızan Naz uyandığında kendini mutfakta buluyor. Yukarı kattaki yatak odasına çıktığında kızın kanlar içinde yattığını görüyor. Öldüğüne kanaat getirip hızla evden çıkıyor. Taksiye binmek için hamle yaptığında taksinin anahtarını evde bıraktığını hatırlıyor ve tekrar eve girebilmek için kapının camını kırıyor. Sesi duyan karşı komşu polise ihbarda bulunuyor. Taksiyle dönerken hatalı dönüş sonucu polis tarafından yakala-

8 bölümlük yeni HBO dizisi "The Night Of..." tüm dikkatleri bir cinayet ve etrafında gelişen olaylar üzerinde topluyor...

nıyor ve önce tesadüfen suç mahalline, sonra da karakola götürülüyor. Naz, cinayet zanlısı olarak gözaltına alındıktan sonraki aşamada diziye yeni karakterler ekleniyor. Onu sorgulayan, emeklilik öncesi son işi bu olan dedektif Box, karakolda tanıştığı avukat Jack Stone, büyük bir avukatlık firmasının temsilcisi olan Chandra ve hapse girdiğinde himayesine girdiği Freddie hikâyesinin diğer kilit isimleri olarak göze çarpıyor. Peki, tüm bulguların katil olarak Naz'ı işaret ettiği olayda asıl katil kimdir?

İÇERİK VE BİLEŞENLER...

The Night Of...'un ilk sezonu 8 bölümden oluşmakta. 8 bölüm boyunca odak noktasında tek bir cinayet var. Dizi, bu olayı çözme aşamasında ırkçılık, polis teşkilatı, adalet anlayışı, yasal prosedürler, hapishane yaşamı ve mahkeme sürecine yakın ışık tutuyor. Dizinin senaryosunda *The Wire*, *Law & Order* ve *How to get Away with Murder* gibi başka dizilerden izler bulmak mümkün.

The Night Of...'un senarist ve yönetmenlerinden biri olan Steven Zaillian büyük ihtimalle ikinci sezonun olacağını ve gece işlenmiş başka bir olayı konu alacağını açıkladı. Umarım son yılların en güzel dizilerinden biri olan *The Night Of...* tıpkı *True Detective* ve *American Horror Story* gibi ilk sezonunda muhteşem olup sonraki sezonları hayal kırıklığı yaratan dizilerden olmaz...

RÜYADAN TAŞAN KELEBEK

Cenk ÇALIŞIR

“Bir kelebek vardı. Ağlıyordu. Ağlıyor, gözlerinden kan damlıyordu. O kadar çok ağlamıştı ki bütün zemin kanla kaplanmış, kızıla boyanmıştı. Rüyamda. Duvarları fayans kaplı bembeyaz bir odada. Kocaman bir kelebek.

Kanatlarında bilmediğim, hiç görmediğim renkler. Rüyamda. Annemi, deli olsam, delirmiş olsam, annemi delirmiş de öldürmüş olsam annemi...”

Kızın bakışları metal masanın üzerinde sabitleniyor önce. Ürkütücü bir gülümsemeyle kaldırıyor başını. Havada uçuşuyor gözleri. Benim görmediğim bir şeyi takip ediyor. Kelebeği gördüğünü düşünüyorum. Hayal, rüya, düşünce ve gerçek karmaşasında kaybolmaya yakın. Kelebeğin esiri olmadan, o karmaşadan çıkartmak istiyorum. Duyacağından emin olamadığımdan, sesimi yükseltiyorum.

“Annenin gözlerine neden şiş batırdın?”

Usulca çeviriyor başını. Göz göze geliyoruz. Bir balon gibi sönüyor gülümsemesi. Yeşil gözlerinde büyük bir ateş. Binlerce sarı kıvılcım. O kadar parlak ki gözleri, kıvılcımların havaya yayılıp saçlarını tutuşturacağını düşünüyorum. Sessizliğin uzamasına fırsat vermemeliyim. Tekrar soruyorum. Bu kez daha yumuşak çıkıyor sesim.

“Neden şiş batırdın annenin gözlerine?”

“Hoşlanmadım bakışlarından.”

Sesinde küçücük bir pişmanlığın tınısı, yüzünde üzüntünün hiçbir ifadesi yok.

“Bir ölü gibi bakmıyordu. İnsan öldüğünde gözlerinin de ölmesi gerek. Önce bakışlar ölmelidir üstelik. Annem bunu bilmiyordu. Hiçbir şeyi hemen kabul etmediğinden, hatı çok sonra da kabul etmediğinden, hiçbir şeyi hiçbir zaman kabul etmediğinden, hiçbir zamanda hiçbir şeyi kabul etmediğinden ölüme de itiraz etti. Ölmedi bakışları, hiç değişmedi. Ben haklıyım, sen delisin bakışları. Gözkapaklarını örtüp şişi sapladım. Ölsün istedim. Bakışlarıyla da ölsün. Ölü olsun, öyle olsun, ölsün.”

Yarattığı dehşetin, olağandışılığın farkında olmadan bitiriyor sözlerini. Kıvılcım saçan gözleriyle inceliyor. Tepkimi merak ediyor. Ne düşündüğümü belli etmekten kaçınarak soruyorum.

“Neden sana deli diyordu?”

Yüzüne belli belirsiz bir gülümseme yayıldı. Derin, karanlık bir kuyuya bakar gibi baktı yüzüme.

Boş bakışlarında, bu dünyaya ait olmadığının izlerini gördüm. Kötülükle beslenen yaratıkların yanında olduğunu düşündüm. Bakışları omuzlarımdan üzerinden havaya yükselip yaylar çizmeye başladı. Kelebek uçuyordu. Büyülenmişti. Gülümsemesi yüzünü kapladı. Gözlerindeki dehşetle uyumlu tiz bir kahkaha attı. Küçük bir kız çocuğunun sesiyle çığlık gibi bir kahkaha. Başını öne uzatıp tıslar gibi dişlerinin arasından konuştu.

“Deli olan annemdi. Hiçbir zamanda hiçbir şeyi kabul etmeyen annem bir deliydi.”

Bu cümleden sonra rahatladı. Sandalyede arkasına yaslandı. Kelepçeli elleri masanın üzerinde kaldı. Gözlerindeki kara büyü

çekildi. Duyabileceğim bir sesle sakince anlatmaya başladı.

“Bana deli diyordu çünkü dışarı çıkmak istiyordum. İnsanların arasına karışmak, onlarla konuşmak, filmlerdeki gibi arkadaş olmak, sevgili olmak, el ele tutuşmak, öpmek belki. Oysa o, kendisi gibi delirmemi istiyordu. Pencerede yaşlanmamı, televizyon karşısında buruşmamı istiyordu.

Kot pantolonun üzerine nasıl bir ceket giyileceğini seyrederek yaşlanıyordu. İç su dolu kovayı dökmeden kalasın üzerinde koşan yarışmacıları izleyerek çürüyordu. Ne kadar yakışıyorlar, adam emekliymiş üstelik, masalında adamlarla kadınları eşleştiriyordu.

Yemek yapıyor, yaptığı yemeği yiyor ve televizyon izliyor, sonra yine yemek yapıyor, yaptığı yemeği yiyor ve televizyon izliyor, sonra yine yeniden yemek yapıyor, yaptığı yemeği yiyor ve televizyon izliyor, sonra yine yapıyor, yiyor ve izliyor, sonra yine, sonra yine, sonra yine, hep, hep, hep yapıyor, yiyor ve izliyor ve deliriyor, deliriyor, deliriyor, fark etmiyordu.”

“Dudaklarını neden kestir?”

“Gülsün diye. Annemi gülerken hiç görmedim. Duymadım. Kahkahası nasıldır? Bilmiyorum. Kısa, tiz seslerle mi güler? Ağzını dolduran kocaman bir kahkahayı bir anda serbest mi bırakır? Bilmiyorum. Gülmek yakışır mıydı? Bilmiyorum. Gülerken nasıl gözükeceğini merak ettim.”

“Nasıl gözüküydü?”

“Yakışmadı. Sevmedim kanlı dişlerle gülüşünü. Dişlerini sildim, ağzını açtım, kapattım, gülmeyi ona yakıştıramadım. O da biliyordu belki... Ondandı annemin gülmeyişi gülüşü annemin yakışmadığından bildiğinden gülemeyişi gülmeyişi annemin kahkahası keleşin...”

Metal masanın üzerinde yeniden sabitlemiyor kızın bakışları. Bir an sonra kaldırıyor başını. Göğsüne bir taş gibi çarpan o ürkütücü gülümsemesi yüzüne yayılmış. Bir şeyi takip ediyor bakışları. Benim görmediğim. Keleş diyor kendime. Geldi. Sessizce. Bu kez eminim gördüğünün kocaman bir keleş olduğundan. Kanatlarında bilmedi-

ği, hiç görmediği renkler olan, kan ağlayan keleş.

“Annemi nasıl öldürdün?”

“Uykusunda,” diyor. Uyurken yüzüne yastık koyup üzerine oturduğunu anlatıyor. Ayaklarını bağlamış önce.

“Neden?” diyorum. Bu kadar planlı olmasına şaşırarak.

Kaya tırmanan bir adamın, televizyondaki programında, ayakların kollardan çok daha güçlü olduğunu söylediğini anlatıyor.

“Bunu söylediği iyi oldu. Yoksa atardı beni üstünden, düşürürdü. Yine de çok çırpınmadı ama. Sanki istedi gitmeyi. Bekledi. Uçmayı.”

Cevabımı, itirafı almıştım. Duvardaki aynaya bakıyorum. Ardında başkomiserin olduğunu biliyorum. Sağ elimin parmaklarını birleştirip boğazımın önünden geçirerek, “kestik” işareti veriyorum.

Az sonra tavandaki kolondan, başkomiserin, “Tamamdır,” diyen sesi duyuluyor. İçeri giren iki polis, kız kollarından tutup kaldırıyorlar. Hep birlikte keleşin peşinden gidiyorlar.

Hemen arkalarından çıkıyorum sorgu odasından. Başkomiser başını sağa sola sallayarak konuşuyor. Kız için üzüldüğünü anlıyorum. İnce, uzun, çiçeksiz, renksiz koridorda hızlı adımlarla yan yana yürüyoruz. “İfadesini bir an önce kâğıda dök,” diyor. “Adli tabipliğe sevk edelim, gerisini raporlara bırakırız. Görünen köy yakındır, kılavuz istemez. Kız delinin teki.”

Deliden çok, bir zavallı olduğunu düşünüyorum. Koridorun diğer ucunda, yardımcıları Burak ve Erkal gözüküyor. Biz kız alıp merkeze döndüğümüzde, konu komşudan toparladıkları bilgilerle geliyorlar. O bilgilerin omuzlarını küçülttüğünü görebiliyorum. Heyecansızlar. Hep birlikte başkomiserin odasına giriyoruz.

Başkomiser, “Anlatın bakalım, neler buldunuz?” diye soruyor. Erkal ve Burak birbirlerine bakıyorlar. İlk konuşan Burak oluyor. “Çok ilginç bir vaka, abi. Kadın deli gibi bir şeydi, diyor bütün kiracılar.” Başkomiser kadar şaşıyorum kiracılar sözüne. Kadını bulduğumuz evdeki eşyalar eskilikten lime

lime olmuştu. Ayağı kırık koltuk, yayları çıkmış yatak, yırtık battaniye, boyasız duvarlar bize acınası bir fakirlik yaşandığını düşündürmüştü.

Burak şaşkınlığımızı fark ediyor. Kelimelerin üzerine daha bir basarak, “Evet, abi,” diyor. “Kadın o apartmanın tek sahibi. Annesi öldüğünden beri kızıyla birlikte kira gelirleriyle yaşıyor. Kadın, mahalleli için tam bir fenomen. Herkesin kadın ve kızı hakkında bir fikri var. Çok kişiyi dinledik, yaşlıların anlattıkları bize daha doğru geldi.”

Başkomiser heyecanını gizleyemiyor. Ellerini masanın üzerinde birleştirip, “Neymiş anlattıkları?” diye soruyor.

“Kadın, genç kızlığında çok güzelmiş. Güzel dedikse diyorlar, artistlere taş çıkartacak kadarmış. Dillere destan güzelliğine babasının zenginliği de eklenince bütün mahallenin erkekleri peşindeymiş. İsteyenleri çokmuş. Kız, bir evin bir kızı. Annesi de babası da üzerine titriyormuş. Kız, gönlünü yakışıklı birine kaptırmış. Kimisi, çocuk, gemi kaptanıydı diyor, kimisi gemilerde çalışan ipsiz sapsızın tekiydi diyor. Kız, babasının vermeyeceğini bildiğinden çocuğa, kaçır beni demiş. Çocuk bunu oyalamış, derken çocuk birden ortadan kaybolmuş. Kızın da karnı şişmeye başlamış. Babası beylik tabancasıyla vurmuş kendini. Annesi, kızını da torununu da eve hapsedmiş. Kimselerle görüştürmemiş. Üç kız, yıllarca beraber yaşamışlar. Büyükanne çarşıya pazara giderken üzerlerinden kapıyı kilitleyip öyle çıkarmış evden.”

Duyduklarım karşısında hayrete düşüyorum. Şaşkınım. Acıma ve öfke duyguları arasında sıkışıyorum.

“Hiç dışarı çıkmamışlar mı?” diyorum araya girerek. Yanıt vermelerine fırsat vermeden, “Yani kız doğduğundan beri evde mi yaşamış?” diye ekliyorum.

Bu kez yanıt Erkal’dan geliyor. “Evet, abi. Kız, hayatında ilk kez sizinle beraber evden çıkmış. Akıl sağlığını koruyamamış olması normal. Okula hiç gitmemiş. Bırakın okulu, bakkala bile gitmişliği yok. Siparişleri getiren bakkalın çırağına bile kapıyı annesi açmış hep. Annesi ve anneannesinden başka

konuştugu kimse olmamış bu yaşa kadar. Kız o evde doğmuş, o evde yaşamış. Bütün dünyası o ev ve o evdeki televizyon.”

Başkomiser koltuğunda geri yaslanıyor. “Hay Allah ya...” deyişini güçlkle duyuyoruz.

Bu kadar yalnız bir aile dikkatimi çekiyor. Başka akrabaları olup olmadığını, kapıya bakkalın çırağından başka kimsenin gelip gelmediğini merak ediyorum.

“Yok abi,” diyor Erkal. “Yakın akrabaları yok. Uzak akrabaları da zaten büyükanne, sağlığında yakın tutmamış. Büyükanne öldükten sonra kadın yaşam biçimini değiştirmemiş. Annesinin kendisine koyduğu yasakları kızına uygulayarak yaşamını sürdürmüş. Kadın neredeyse yirmi yıldan beri kızıyla birlikte o eve kendisini hapsedmiş durumda.”

Başkomiser, mahallelinin, apartmandaki komşuların bu duruma itiraz etmemelerini sorguluyor. “Küçücük bir kızı evde yaşıyor, okula göndermiyor ve bu durumu kimse şikâyet etmiyor. Neden?”

Burak, kadının kiracılarına kızının zihinsel özürlü doğduğunu söylediğini anlatıyor. Kiracılar ayda bir kira getirdiklerinde kapı önünde iki dakika laflarlarmış. Yalnız yaşayan bir kadın diye kirayı kadınlar götürürmüş. Evine kimse giremediği için, içeriden ağır bir koku geldiğinden hiç kimse kurcalamamış. Kadının anlattıklarıyla yetinmişler. Kiralarını ödeyip oturmuşlar, göze batmak, ev sahiplerini rahatsız etmek istememişler.

Ölen kadının yaşadıkları, kızına yaşattıkları canımı sıkıyordu. Bir gemicinin harcadığı hayatları düşünüyordum. Kızı olduğundan bile haberi olmadan kim bilir hangi limanda, hangi kadına sığınmıştı. Yapılacak çok iş olduğunu söyleyen başkomiser, hepimizin öğleden sonra raporları hazırlamamızı istedi. Bundan sonrası savcının işiydi.

Burak ve Erkal birlikte kalktılar. Tam odadan çıkmak üzereyken Erkal döndü, “Abi bir de kelebek mevzusu var,” dedi. “Kadın, öldürülen kadın, kiracılarına sürekli kan ağlayan bir kelebekten söz ettiği için onun da aklı başında biri olmadığını söylüyorlar.”

ÖNAY YILMAZ SENİN DE CANIN YANAĞAK

Tüylerinizi ürpertecek nefes kesen bir gerilim!

O bir kiralık katildi...
Müşterisi ondan altı kişiyi öldürmesini istiyordu...
Ancak bu işte bir gariplik vardı çünkü öldüreceği altı kişiden üçünü onun seçmesini şart koşmuştu!
Bu ne demektir?
Bu nasıl bir intikam planıydı?
İntikam değilse eğer, nasıl bir çılgınlık, nasıl bir psikopatlıktı?
Ama yapacaktı! Hem de gözünü kırpmadan...
Çünkü o da bir psikopattı ve ancak bir psikopat titizliğiyle hazırlanabilecek kendi korkunç intikamının peşindeydi...

SINIR TANIMAYAN EDEBİYAT!

“Orijinal, zekice, sürükleyici bir seri katil gerilimi.”
- Sarah Lotz

Öyle bir toplum düşünün ki insanlar burçlarına göre sınıflara ayrılmış, statüleri doğuştan belli ve kaderlerini ne yaparlarsa yapsınlar değiştiremiyorlar.

**Sam Wilson
ZODYAK**

Son yılların en çok okunan Kuzey Avrupa polisiyesi *Görünmeyen*'in 4 milyon okuru bu gizemli katilin kim olduğunu öğrenmek için son satıra kadar bekledi!

**Mari Jungstedt
GÖRÜNMEYEN**

ADALET DURAĞI: 400 YILLIK SUÇ VE CEZA

Elçin POYRAZLAR

Mesleğinizin hukukla bir ilgisi yoksa, Londra'nın merkezindeki dünyaca ünlü ağır ceza mahkemesi Old Bailey'ye iki nedenle gidiyor olabilirsiniz; ya turist ya da sanık olarak.

İkincisiyseniz Old Bailey'nin yüzlerce yıldır süren cinayet, terör, soygun, dolandırıcılık gibi ağır suç profiline dahil olmuşsunuz demektir. Tebrükler!

Binayı ve tarihini merak eden sade bir turistseniz, en kötü ihtimalle binanın labirentimsi koridorlarında kaybolursunuz ve sıkışıp kaldığınız bir bodrum tüneline bağırarak yardım istersiniz.

İşte o an binanın girişinde güvenlik kontrolünden geçerken polisin size, "Yalnız mı geçeceksiniz?" diye sorduğu sorudaki şaşkınlık tonu aklınıza gelir.

Old Bailey'nin duruşma sıralarından kimler geçmemiş ki: Eşcinsel ilişkiye girdiği için yargılanan ve ceza alan yazar Oscar Wilde, karısını öldüren ve sevgilisiyle Amerika'ya kaçarken transatlantik gemide yakalanan Dr. Crippen, Nazi propagandası yaptığı için vatan hainliği suçuyla yargılanan politikacı William Joyce, fahişe oldukları gerekçesiyle 13 kadını öldüren ve 7 kadını öldürmeye teşebbüs eden Peter Sutcliffe, namı diğer Yorkshire Ripper ve sevgilisini öldürdüğü için idam cezası alan son kadın hükümlü Ruth Ellis.

Dert etmeyin, yarım saat sonra siyah cübbeli bir avukat sigara içmek için avluya çıkarken kaybolduğunuzu hatırlatan gülümsemeyle sizi oradan kurtarır.

Old Bailey ağır ceza mahkemesinde herkes sizin kadar çabuk kurtulmuyor elbette. Ceza hukuku tarihine geçen ve genellikle sanık için mutlu sonla bitmeyen duruşmalara bu 430 yıllık bina ev sahipliği yapmayı sürdürüyor.

1585 yılında Newgate Hapishanesi'nin yanında bir ortaçağ mahkemesine dair tarihi kanıtlar bulunuyor. Hatta bu mahallede hapishane, mahkeme gibi adli yapıların bin yıl kadar geriye gittiği söyleniyor. 1666 yılında Büyük Londra yangınında yok olan bu binanın yerine 1674'te yeni bir mahkeme binası dikilir. 1913'e kadar da adını sokağın isminden alan bu görkemli adliye sarayı yani Old Bailey restorasyon, genişletme, tamir gibi işlerle sürekli değişikliğe uğrar.

Binanın duruşma salonu yetersizliği nedeniyle yeni ek binalar da eklenir. Zaten içeri giren turist ilk bakışta burayı yüksek tavanları, taş ve mermer yapısıyla büyük bir katedrale benzetir. İlahi adaletin yeryüzündeki majestelerinin eliyle temsilcisi.

Old Bailey'nin duruşma sıralarından kimler geçmemiş ki: Eşcinsel ilişkiye girdiği için yargılanan ve ceza alan yazar Oscar Wilde, karısını öldüren ve sevgilisiyle Amerika'ya kaçarken transatlantik gemide yakalanan Dr. Crippen, Nazi propagandası yaptığı için vatan hainliği suçuyla yargılanan politikacı William Joyce, fahişe oldukları gerekçesiyle 13 kadını öldüren ve 7 kadını öldürmeye teşebbüs eden Peter Sutcliffe, namı diğer Yorkshire Ripper ve sevgilisini öldürdüğü için idam cezası alan son kadın hükümlü Ruth Ellis.

Old Bailey hakkında anlatılan anekdotlardan biri de gangster kardeşler Ronnie ve Reggie

Kray'in duruşma sırasında yargıca söyledikleri. Ronnie Kray yargıca dönüp, "Eğer burada olmasaydım, Judy Garland ile çay içiyor olabilirdim," demiş pişkin pişkin.

İngiliz adalet sistemindeki evrimin vücut bulduğu bir bina Old Bailey.

18. yüzyılda duruşma salonlarında gazıyla aydınlatmaya henüz geçilmediği için sırtı pencereye dönük sanık sandalyesinde oturan kişinin tepesine bir ayna konurmuş. Sanığın yüzünü pencereden gelen ışıkla aydınlatarak yüz ifadelerinden yalan söyleyip söylemediği sınanmış.

Sanık suçlu bulunursa, yargıcın peruğunun üstüne koyduğu siyah bir kep idam cezasına işaret edermiş.

Old Bailey binasında "ölü adamın" mahkeme ve hapisane arasında yürüdüğü yol, Newgate Hapishanesi'nin önündeki meydana açılır ve hükümlü, halk içinde asılarak idam edilirmiş.

Duruma göre cellat, tutuklunun kafasını keserek önündeki kalabalığa gösterirmiş.

Halk içindeki idamların vatandaşları suçtan caydırması hedefleniyor olsa da idam uygulamaları halk arasında dehşeti zevke dönüştüren bir gösteriye dönüşmüş.

Zengin kesimler idam sehпасını tepeden iyi görebilmek için özel loncalar tutarken, bazen

halktan da giriş parası alınmış.

Suçluların asılması o kadar büyük bir talep yaratmaya başlamış ki, 1807 yılında kalabalıkta çıkan kargaşada 28 insan hayatını kaybetmiş.

19. yüzyılda idam cezasının medeni bir toplumda olmaması gerektiği yönünde görüşler kamuoyunda daha sık duyulur olmuş.

Yargıçlar giderek daha az ölüm cezası vermeye başlamış. Buna karşın tutuklular boyunurdurğa bağlanma ve kırbaçlanma gibi cezalara maruz kalmış.

Old Bailey'nin Charles Dickens için önemli mekânlardan biri olduğunu tahmin etmek zor değil. Dickens duruşmaları izlemeye gelir ve kitapları için malzeme toplarmış.

Old Bailey'nin bir diğer müdavimiye gerilim sinemasının kralı Alfred Hitchcock. Hitchcock'un üç filmi *Paradine Case*, *Frenzy* ve *No Bail for the Judge* bu binada çekilmiş.

Bugün Old Bailey'nin dijital depolara aktarılmış arşivlerinde eski ve yeni duruşmalarına ulaşma şansınız var.

Bir liste çıkardığınızdaysa karşınıza sırasıyla cinayet, cinayet, cinayet, cinayet, cinayet, tecavüz ve cinayet çıkacaktır.

Karanlık, ürkütücü, iğrenç ve kasvetli suç tarihinin bu binadaki geçmiş bin yılı, gelecek bin yılına bu listeyle kılavuzluk eder.

GERÇEĞİ KİM TAKAR?

2 AYLIK POLİSİYE DERGİ

Süleyman BAŞ

Klasik ve Altın Çağ polisiyesine pek çok eleştiri yöneltilebilir ve “Katil kim?” türü birçok açıdan tenkite uğrayabilir. Fakat bunların içinde en anlamsız, açık ara *Hard-Boiled* taraftarlarınınca türün gerçekliği yansıtmadığına yönelik itirazlarıdır. Esasen bu mesele ilk kez *Hard-Boiled* ve kara romancıların aklına gelmediği gibi, yalnızca onlar tarafından da dile getirilmiş değildir. Türün takipçisi pek çok okuyucu, romanın bir noktasında “Bu gerçekten yaşanabilir mi?” sorusunu sorarken bulmuştur kendisini.

İngiltere’nin kırsal kesiminde Lord ve Lady Byron’un malikânelerinde nazik ve titizce katledilmelerini zevkle okuyup ipuçlarını dedektiften önce birleştirmeye çalışan pek çok okuyucu, yazarın bu “zekâ oyunu”nu yeterince adil biçimde oynayıp oynamadığını düşünürken bir yandan da aklına takılan bu soruya cevap arar. Okuyucunun, Profesör McAlister’in kendisini içeriden kilitlediği kütüphanesinde, deri kaplı koltuğuna oturup gümüş saplı piposunu dudağına yerleştirmişken en yakın dostu Sir George Raymond tarafından hiçbir iz bırakılmadan öldürülmesinin zevkine varmasına ket vuran bu sorusu, bir polisiye roman okuru olarak en temel beklentiden yoksun kılınıp kılınmadığını sorgulamasına neden olmaktadır.

Cevap aramak için yola çıkan hemen her okuyucunun zihni, onu daha temel bir soruna yönlendirecektir: Gerçek nedir?

Kendilerini bir bakıma gerçeklik sınırlarının koruyucusu olarak gören *Hard-Boiled* okuyucularına göre, sırf yazarı hikâyeye bir parça gizem katmak istedi diye temmuz sıcağında bile sırtından çıkarmadığı trençkotu ve geniş kenarlı fötr şapkasıyla Philadelphia’nın varoşlarında, elinde Smith&Wesson’la sokakları arşınlayan karakterler pek gerçekçidir. İşe polisi bulaştırmadan “kendi meselesini kendisi halleden”

insanüstü özelliklere sahip dedektifin koca bir mafya şebekesini çökertmiş olmasında gerçeklik anlamında bir sorun yoktur. Alkol komasına girmesine ramak kala masadan kalkmasına rağmen tehlike anında adeta bir yakın dövüş ustası gibi beş saldırganı birden alt edebilen bir karaktere her köşe başında rastlamasa da onu ilginç biçimde kabul edilebilir bulur. Her macerasında üzerine aldığı davayı istatistiklere meydan okuyarak muhakkak tatmin edici bir sonuca ulaştıran bir dedektif yahut polis rahatsız etmez onları. Zira sürüncemede kalan ve sonunda altından hiçbir şey çıkmayan, aylar süren sıkıcı bir davayı okumak istemez bu “gerçekçi”ler. Bunu ancak birkaç yüz roman sayfasına sığacak ve kendisini heyecanlandıracak giriş, gelişme, sonuç bölümleriyle konsantre edilmişse kabul ederler. Bu gerçekçi tipleri elinde polisin şüpheli takip dosyalarıyla, uzun ve teknik detaylarla dolu balistik ve parmak izi raporlarıyla, sekiz yüz sayfa uzunluğunda görgü şahidi metinleriyle boğuşurken de görmezsiniz. Fakat bir roman kahramanı imkânsız koşullar altında öldürülünce yaygarayı koparırlar. Asıl onlardır yazarla gizli anlaşma yapanlar. Esas oğlan yahut kızın, türlü ölümcül maceraları en fazla birkaç küçük sıyrıkla atlatacağını (ne de olsa kahramanımız maceralarına altmış kitap daha devam edip yazarını gerçek bir zengin haline dönüştürecektir) daha hikâyeye başlamadan peşinen kabul etmişlerdir. Amacı gerçeklikten kaçış olan edebiyat ürününü, okuyucusuna gerçeklik zokasıyla yutturma peşinde olan ve yerde yatan cesedin, öldürülmesi için gerçekten bir nedeni olup olmadığını sorgulayarak hedef şaşırtan yazarın da işine gelir böyle okuyucular.

Bu işin mahirlerinden Raymond Chandler, *The Simple Art of Murder* adlı denemesinde

Hard-Boiled yazarlarının geleneksel polisiye yazarlarına göre daha gerçekçi olmayı amaçladığını ve bunu büyük oranda başardığını iddia etmekle kalmamış, geleneksel *Whodunnit* polisiyecilerini gerçeği yazmak zorunda kalmamak için bunun yerine gerçekmiş gibi olanı sunduklarını iddia etmiştir. Chandler ve ekürilerinin hayal dünyasında cinayetlerine Amerika'da başlayıp İngiltere'de devam eden kıtalar arası katil Thomas Neill Cream gibiler yer almaz. Oysa Dr. Cream canlı kanlı bir insandı ve Hammer ve Marlowe'un peşinde koşturdukları kıt beyinli canilerin aksine cinayetlerine bir parça gizem ve heyecan katmayı ihmal etmemişti. Ardında bilinen beş kurban bırakan, epilepsi hastasına ilaç diye NuxVomica vererek öldüren, cebinde striknin şişeleriyle sokaklarda fahişelerin peşinden koşturan Neill Cream bu tavırlarıyla sadece Chandler ve taraftarlarının hayalinde yaşayan gerçekçi katil profilinden epey uzak bir duruş sergiliyor olsa gerekti. 19 yaşındaki Leopold ve 18 yaşındaki Loeb ikilisi 1924 yılında entelektüel bir "mükemmel cinayet" işlemek için Loeb'in uzaktan akrabası Bobby Franks'i öldürüp yüzüne hidroklorik asit dökerken onları yakalayanlar Marlowe, Spade ve Hammer gibi yapmacık karakterler değil, kanlı canlı dedektiflerdi. Dudağının kenarında ağzından çıkarmadığı piposuyla poz kesen yazarların aksine olaya ilk elden şahit olmuşlardı ve yaşamın içinde bu tarz sıradışı hadiselerin bulunduğu reddedilemez tanıydılar.

Gerçek dedektifler ve polisler, kurbanını öldürmek için Güney Amerika yerlilerinin oklarına sürdükleri kürar adlı zehirli bitkilerden faydalanan biriyle elindeki av tüfeğiyle komşusunu öldüren kişinin aynı derecede gerçek olduğu bilgisine haizdir. Zira birinin yaşanma olasılığının diğerine göre çok daha düşük olmasının onu daha az gerçek yapmayacağını kavramışlardır.

Hard-Boiled okuyucuları samimi biçimde sadece gerçeğin peşinde koşuyor olsalardı yaşanmış öykülerden yola çıkılarak yazılan romanların Mike Hammer yahut Sam Spade'i yaya bırakması beklenirdi. Oysa satış rakamları bize başka şeyleri işaret ediyor. Zira dünya üzerinde (işkence çekmenin edebi bir yönünü icat etmediyse) hiç kimse kendi hayatının sıkıcılığı içinde yüzüyorken bir başkasının yazdığı gerçek ve sıkıcı bir öyküye katlanmak istemez. Okuyucu kurmaca bekler. Kurmacaysa kulağa ne kadar gerçek gibi gelse de asla gerçeğin yerini tutamaz.

İşin teorik kısmına girilecek olursa zaten mutlak gerçek diye bir şeyin olmadığı görülecektir. Ana haber bültenlerinden sinema sahnelerine, tarih kitaplarından biyografik eserlere kadar her şey bir kurgudan ibarettir. İzleyicisini belirli bir yönde etkilemek adına arka planda acıklı bir müzik eşliğinde cinayet anının görüntülerini kesip biçen haber kurgucusu size gerçek bir dünya sunmayı amaçlamaz. Zira "sunduğu" andan itibaren o artık gerçek değildir. Sadece kameranın çektiği açıdan izlediğimiz hayatın bir bölümünün bir parçasından belirli bir kesittir. Bu yüzden her polisiye okuyucusu, bir olayın meydana gelme ihtimali varsa artık onu gerçek gibi kabul etmekte sakınca olmadığını kavramalıdır. Kurbanını öldürme yöntemindeki farklılığı, katilin hayal gücüne bırakmak gibi okuyucusunu şaşırtmak için (fizik yasaları içinde kalmak şartıyla) her türlü numaraya girişmeyi de yazarın keyfine bırakmak gerekir.

Raymond Chandler, Altın Çağ yazarlarını acımasızca eleştirirken kendi geçmişinin de "günahlarını çıkarmayı" mı amaçlamıştır, bilinmez. Zira yazar, Philip Marlowe'un dördüncü macerası *The Lady in the Lake* (Göldeki Kadın) adlı romanında o çok eleştirdiği *Whodunnit* (Kim yaptı/katil kim) polisiyesinin bir örneğini vermiştir. Fakat Chandler eleştirdiği yazarların kalitesinde bir roman ortaya koyamadığı gibi, bu türden uzaklaşarak potansiyel okuyucusuna bir iyilik yapmış bile sayılabilirdi.

Oysa mezkûr denemesinde övgüler yağdırdığı Dashiell Hammett da bir zamanlar *Whodunnit* tarzında eserler vermiş ve *The Thin Man* gibi kalburüstü bir kitap yazmayı başarmıştı. Adı geçen eserinde katili bulduktan sonra zanlıları bir araya toplayarak cinayeti kimin işlediğini uzun uzun anlatan dedektif klişesini kullanmaktan bile çekinmeyen Hammett, *Hard-Boiled*'de olduğu gibi *Whodunnit* janrında da Chandler'dan başarılı olduğunu kanıtlıyordu.

Hülasa, artık en iyi zamanlarını geride bırakmış olan *kim yaptı polisiyesi* buna "imkânsız cinayetler" ve "kapalı oda" gibi alttürlerin de eklenmesiyle (türün ustası John Dickson Carr'ı anmadan geçmek olmaz) polisiye okuyucularının harika zamanlar geçirmesini sağlayan ve asla basite alınmaması gereken bir türdür. Günümüzde yeni baskıları olmadığı için eskilerini satın alabilmek amacıyla sahaf sahaf dolaştıran kitapların yazarlarına bu yazıyla bir de biz teşekkür etmiş olalım.

TÜRKİYE'NİN İLK VE SON POLİSİYE KORKU DİZİSİ: D O S Y A S I S I R D O S Y A S I

Koray SARIDOĞAN

Bilenler ve hatırlayanlar için aslında sosyal medyada belli bilgilerin dolaştığı *Sır Dosyası* dizisini anlatan bu yazı, hem hiç bilmeyenler ve hatırlamayanlar için bir not hem de Türkiye televizyonlarına dair pek de kalmayan ümitlerimizi

yeniden gözden geçirmeye bir teşvik olsun diye yazıldı. Dizinin yüksek çözünürlüklü görüntülerine ulaşamadığı için baskı imkânları itibarıyla karşınıza epey kusurlu bir sayfa çıkması muhtemeldir. Tasarımcı arkadaşım Eren'e ve okuyanlara kolaylık diliyorum.

2000'ler öncesinin televizyon kanallarını bugün gülerек hatırlıyor olabiliriz. Bu durumun arkasında, bugünkü durumuna kefil olmak gibi bir güzellik de yatmıyor maalesef. Özellikle politika, magazin, yarışmalar ve gündüz kuşağı açısından illa 90'ları ve 2000'leri karşılaştıracaksak, özetle şunu diyebiliriz: Öyle veya böyle 90'larda gülüyorduk ve 90'ları gülerек hatırlıyoruz; 2000'lerde ise gülünecek bir şey olmadığı gibi acınacak görüntüler ekrana hâkim...

Bu önermede elbette 90'ların politik ve magazinsel haline duyulan bir özlem yok; beterin beteri varmış sadece, onu öğrendik.

Konuyu diziler özelinde sınırlandırırsak, geçmişin manzarası biraz daha kayda değer gözüküyor kanımca. Bugün Ege dizilerine, ondan önce Karadeniz dizilerine evrilen aşiret ve ağa dizileri başlamadan hemen önce, zevkimize uysun veya uymasın, dönemine göre kaliteli işler yapılyordu. Tek tek saymak zor elbet ama ben diyeyim *Süper Baba*, siz deyin *İkinci Bahar*... Listeyi uzatabiliriz.

İşte bu yazıya konusunu, bu sayfaya da adını veren *Sır Dosyası* dizisi, tam da 90'lara veda etmeden hemen önce karşımıza çıkan bir yapıım olarak farkını belli eden bir örnek... Korku, bilimkurgu, gerilim ve gizemin ağır bastığı ama polisiyeyle hatırı sayılır bir kesişim kümesi de olan dizi, biliyorum şaşırmayacaksınız, sadece beş bölüm sürdü.

Bugün diziyle ilgili parçalı bilgilere ulaşmakla birlikte o dönem neden sona erdiğinin resmi bir bilgisi yok. Yerine gelecek dizilerden reyting konusuna kadar uzuyor söylenenler.

TAYLAN BİRADERLER İMZASI

İlk yönetmenlik tecrübeleri olan *Sır Dosyası*'nın ardından birçok popüler işe imza atacak olan Yağmur ve Durul Taylan, aynı zamanda yakın türlerdeki *Okul*, *Küçük Kıyamet* gibi filmlerle de karşımıza çıkacaktır. Buna rağmen, dönemin koşullarını zorlayan ve ruhu-

na uygun bir yapım olarak *Sır Dosyası* özel bir yerde duruyor.

Kadroda oldukça güçlü isimler var. Sonradan *Kurtlar Vadisi*'nin Baron'u, *Arka Sokaklar*'ın Rıza Baba'sı olacak Zafer Ergin, dizideki polislerimizin amiri olarak karşımıza çıkıyor. Ergin'in usta oyunculuğunu bir yana koyup yapım ve rol açısından baktığımızda, aslında Türk dizilerinin ve izleyicisinin yıllar içindeki kalite eğrisini de görebiliriz, desem kimse bana kızmaz sanırım.

Komiser Sedat Çelik rolünde genç Taner Birseli, yardımcısı Ayhan Yüce rolünde çok daha genç olan Mehmet Günsür'ü, ekibin otopsi ve adli tıp danışmanı olarak, özellikle *Öyle Bir Geçer Zaman Ki* dizisiyle çıkış yapacak olan Ayça Bingöl'ü görüyoruz.

DOKSANLARIN PARAPSIKOLOJİ MODASI

Üçlü, Emniyet'in parapsikolojik olayları araştırması için kurulan ve işte bu sayfaya adını veren M.A.V.İ. Büro'da görevlendirilmek üzere bir araya geliyor. Açılımı "Metafizik Olayları Araştırma ve İnceleme Bürosu" olarak veriliyor ve gerekçesi de ilk bölümde Zafer Ergin'in canlandığı Kerim Güvener tarafından şöyle açıklanıyor: "Doğüstü olayları basının abartmasına fırsat vermeden çözmek için bu büroyu kuruyoruz."

Bu cümle sosyolojik açıdan olduğu gibi dönem açısından da manidar. Yeni kuşak bilmez, lakin 90'ların TV yapımlarında kimi mizahi, kimi ciddi içerikli parapsikoloji programlarının ilginç ve önemli örnekleri vardı.

Korcan Karar'ın sunduğu "Şok" programı, mizah programı olduğunu söyleyerek çıkmış, konuşan arabalardan denizkızlarına kadar farklı içeriklere esprili bir yaklaşımla yer vermişti. Biraz dönemin ilgisine oynayan ve Berna Laçın'ın sunduğu "Sınır Ötesi"nde gerçekte yaşandığı iddia edilen cinli, hayaletli mevzuları tanıklardan dinliyor ve elbette en özgün ve en "ciddi" örnek olan Sadettin Teksoy'un "Teksoy Görevde" programında, Anadolu'nun cümle ecinnisine meydan okuyorduk.

Dolayısıyla *Sır Dosyası*'nın karşımıza çıkması dönemin TV modası itibarıyla pek şaşırtıcı olmadığı gibi asıl şaşırtıcı olan öyle bir ortamda serüvenin kısa sürmesidir. Bunu da yapımın kaliteli olmasıyla ilişkilendirebiliriz; çünkü bugün vasatın da altına düşen izleyici beklentisi, o zaman da vasattan daha iyisini beklemiyor, sevmiyordu tabii.

X-FILES VE İKİZ TEPELER ANIŞTIRMASI

X-Files uyarlaması olduğu, o zaman da bizzat yönetmenler tarafından gocunmadan söylenmişti. Gocunacak bir durum da yoktu, çünkü senaryo itibarıyla bazı küçük sırtıtmalar olsa da adaptasyon fena sayılmazdı. Her ne kadar Ayhan Yüce gibi yardımcı erkek karaktere öncelik verip Ajan Scully'ye özellikle benzediği için kadroya alınan doktor Alev Aras nispeten geri plana atılsa da, diziyi sadece kötü bir taklit gibi değersizleştirmek haksızlık olur.

Çünkü her şeyden önce Türkiye'nin hem kent, hem kırsalının korku ve gizem motiflerini Batılı bir yaklaşımla ele almış hem de kadro, çekim kalitesi, müzikler gibi teknik açılardan başarılı bir örnek ortaya koymuşlardır. Batılı yaklaşım konusuna örnek isteyenler, *Alkışlarla Yaşıyorum*'da yer alan "Sır Dosyası & Fringe" videosunu izleyebilirler. Bu arada bir *Ekşi Sözlük* yazarının, *X-Files* konusunu birinci ağızdan Taylan Biraderler'e sorduğunu iddia ettiği entry'sine göre cevapları şu olmuştur: "Bizi *X-Files*'a benzetme, İkiz Tepeler'e benzet."

Hakkındaki bilgileri en zor hatırlayanların bile en unutamadığı, ürkünç ve güzel jenerik müziği... Müziklerin Demir Demirkan imzasını taşıdığını unutmayalım. Aynı başarı, dizi içeriğindeki ambiyans müziklerinde de gösterilmiş, bol sis efekti ve güçlü karelerle birleştirilince Türk dizilerinde pek sağlanamayan atmosfer yaratımı, bu dizide sağlanmış.

Komiser Sedat Çelik rolünde Taner Birseli'ni görüyoruz.

Açılımı "Metafizik Olayları Araştırma ve İnceleme Bürosu" olarak veriliyor ve gerekçesi de ilk bölümde Zafer Ergin'in canlandığı Kerim Güvener tarafından şöyle açıklanıyor: "Doğaüstü olayları basının abartmasına fırsat vermeden çözmek için bu büroyu kuruyoruz."

olan satanizm konusunu diziye almaları da dikkate değerdir.

DEĞİŞMEYEN TEK ŞEY HİÇBİR ŞEYİN DEĞİŞMEMESİ

Evet, yüzlerce yıllık "değişim" önermesinin yanlışlandığı bir memleket olarak Türkiye'de, bugün paralar dökerek satın aldığımız akıllı TV cihazları ve dijital TV platformlarında saatlerce zapping yapıp dişe dokunur tek bir program bulamazken geçmişe dair bazı şeyleri hatırlamak, geleceğe dair umutsuzluğumuzu ve yabancı yapımlara karşı bugüne dair güçsüzlüğümüzü belki kısa bir süre unutturur diye seçtim bu konuyu.

Özelde polisiye türünde yıllar boyunca, yüzlerce bölümle pişirilip önümüze konulan, ya gerçeklikten fersahlarca uzak ya da propaganda malzemesi olmaktan başka bir işlevi olmayan yapımlar karşısına kimi zaman cesur insanların hazırladığı *Karanlıkta Koşanlar*, *Şeytan Ayrıntıda Gizlidir*, *46 Yok Olan*, *Behzat Ç.* gibi yapımlarla kısa süreli nefesler alıyoruz.

Yazma, üretme, anlatma ihtiyacı biraz da ümitvar olmaktan geliyor. Geçtiğimiz hafta *Behzat Ç.* nin ekranlara döneceğini, editörü olduğum *221B* sosyal hesaplarından paylaştığımızda sevenlerin yarısı, "Acaba kaç bölüm sürmesine izin verecekler?" diye sordu. Eh, beş bölüm süren dizi de olmuş, yani fena gitmiyoruz. 1-0 olsun, bizim olsun...

KENDİSİ DE SIR OLAN DİZİ

İnternet nimeti sayesinde, çok ama çok kötü kalitede de olsa sadece beş bölüm yayınlanan dizinin dört bölümüne ulaşabiliyoruz. Fakat beşinci bölüm tam anlamıyla "sır" olmuş durumda ve peşine düşmüş olan hayranların sayısı da epey fazla.

Almanya'dan gelen satanist Almancı karakteri anlatan beşinci bölüm, dizinin son ve en ustalıkla bölümüdür aslında, ancak henüz hiçbir yerde yok. Tam da 1999 yılında işlenen Şehriban Coşkunfırat cinayetiyle gündeme gelen ve siyah giyinen uzun saçlı gençlerin sokaklardan, barlardan, pasajlardan toplanmasına neden

Bir Ekşi Sözlük yazarının, X-Files konusunu birinci ağızdan Taylan Biraderler'e sorduğunu iddia ettiği entry'sine göre cevapları şu olmuştur: "Bizi X-Files'a benzetme, ikiz Tepeler'e benzet."

Gerçek Suç Hikâyeleri Serisi müthiş bir hikâye ile devam ediyor!

Zodyak Katili'nin sırrı sonunda çözüldü mü?

Bebekken evlat edinilen Gary Stewart, sevgi dolu üvey anne ve babasıyla geçirdiği otuz dokuz yıldan sonra, gelen bir telefonla, öz annesiyle tanışır. Sonunda gerçek bir kimliğe kavuşabilmenin heyecanı bu buluşma onu biyolojik babasının izini sürmeye teşvik eder. Yıllarca polis kayıtları ve gazete haberlerini inceleyerek, akrabalar ve arkadaşlara ulaşp, onlardan bilgi alarak gerçek babasını bulmaya çalışır. Topladığı bilgiler onu kabullenmekte zorlandığı bir noktaya getirir: Tanımak, sevmek ve hatta onu terk ettiği için bağışlamak istediği adam, yani babası, Amerika'nın en korkunç seri katillerinden biri olan Zodyak Katili olabilir mi?

Zodyak Katili'nin şifreli mesajları bugüne dek dedektiflerin, polislerin, amatör hafiyelerin aklını kurcaladı. Onun şifrelerini çözüp, gerçek kimliğini ortaya çıkarmak dünyanın her yerinden insanların ilgisini çekti. Gary Stewart'ın, on yıllık takibinin hikâyesini anlatan bu kitapla Zodyak Katili'nin gerçek kimliği ilk defa açıklanıyor.

KARANLIK ARZULAR

Çağatay YAŞMUT

1

Vural, aynadaki görüntüsü-
ne nefretle baktı. Bütün
gücüyü kafasını aynaya geçirip
alınını ortadan ikiye yarmak
istedi. Ancak bu şekilde, bu
lanet ve baş belası hastalık-

tan sonsuza kadar kurtulabilirdi. Halbuki uzun
zamandır normal insanlar gibi sevişiyordu. Şimdi
ne olmuştu da uzun zamandır bastırdığı öldür-
me isteği yeniden hortlamıştı? Kadını öldürmek
istemmişti.

Başını ellerinin arasına alarak yere çömeldi,
ağlamaya başladı. Savaşacak gücü nasıl bulacaktı?
Banyodan çıkıp kadının yanına uzandı.

“İyi misin?” dedi kadın biraz kuşkuyla. Vural
cevap vermedi.

Kadına bakmak istemediği için gözlerini tavan-
dan ayırmıyordu. Kadın, sarılmak isteyince eliyle
itti. “Ne oluyorsun bel!” dedi kadın şaşırarak.

“Defol git!”

Kadın odadan çıkarken Vural cenin pozisyo-
nunda kıvranıyordu.

Cevizli sahil yolu, gece bedenlerini satan kadın-
larla doluydu. Vural, bir kadının yanına yaklaşp
otomobili durdurdu.

“Ne kadar?”

“İki yüz, şekerim.”

Kadının yüzündeki asık suratlı maske parıltıya
dönüştü. Kapıyı açıp bindi. Arabayı ucuz parfüm
koku sardı. Kadın bir sigara yaktı.

“Koltuğa niye muşamba serdin, çok mu titiz-
sin?”

“Takıntı diyelim. Seni rahatsız eder mi?”

“İş üstündeyken haşır haşır sesten rahatsız
olmazsan, benim için sorun değil. Önce şu iki
yüzlüğü alayım,” diyerek elini uzattı. Vural parayı
verdi.

Maltepe sahil yolundan çıkıp Başbüyük or-

manlık yoluna girdiler. Dağ yolu, ormanlık alanın
içinden geçiyordu. Vural kimsenin göremeyeceği
kuytu bir yer için etrafına bakınıyordu. Az ileride-
ki toprak yolu fark etti. Oraya saptı.

Vural’ın yüzünde iğrenç bir gülüş belirdi. Ka-
dını koltuğa yasladı. Bıçağı kavradı, bir an bıçağın
çeliği kadının gözlerinde parladı ve ne olduğunu
anlamadan bıçağı iri memelerinin arasına bütün
gücüyü sapladı. Vural’ın yüzü aldığı zevkten çirkin
bir maskeye dönüştü. Boşaldı. Bıçağı göğüslerin
arasından çekip çıkardı, üzerindeki kanları kadı-
nın pantolonuna sildi. Camlar buğulandığı için
pencereleri açıp etrafı kontrol etti. Uzanıp kadının
kapısını açtı, kadını muşambayla birlikte otların
arasına itti.

Sahil yoluna inip Bostancı istikametine doğru
sürdü arabasını. İleride arabaların fren ışıkları
belirdi. “Ha siktir, çevirme!” dedi. Bıçağı koltuğun
altına sakladı.

“İyi akşamlar memur bey.”

“Ehliyet, ruhsat lütfen.”

Polis, elinde ehliyet ve ruhsatla geri dönüp
Vural’a uzattı.

“Size ceza yazmak zorundayım. Arka plakanız
kirden okunmuyor. Plaka ışığınız da yanmıyor.”

“Yurtdışından bugün geldim. Bu kentsel
dönüşüm davalarından dolayı biliyorsunuz her
yer inşaat, arabalar çabuk kirleniyor. Yıkatacak
zamanım olmadı.”

Polis, Vural’ın elini işaret etti.

“Elinizde kan var beyefendi. Umarım önemli
bir şey değildir.”

“Torpidodan bir şey alırken yanlışlıkla elimi
kestim. Eve gider gitmez temizleyeceğim.”

“Geçmiş olsun. Dikkatli olun.”

*Hastalığını ilk fark ettiğinde ve bir kızın canını
yaktığında on yedi yaşındaydı. Yaptığından büyük
zevk almış, birkaç saniyede orgazm olmuştu. Ebru’y-
du kızın adı. Aynı yaşıydılar.*

Hastalık çığ gibi büyüyor, Vural’ı etkisi altına

alıyordu. Eczacılık fakültesinin ilk yılında amfiyi birçok öğrenci doldurmuştu. Bu sınıfta dışına göre bir kız yoktu. Derken kapı açıldı, bir kız ışık gibi içeriye süzüldü.

Kızın ismi Buse'ydı. O günden sonra Vural'ın tek hedefi Buse'yi tavlama oldu. Vural, Buse'yi her görüşünde kafasında fanteziler birbiri ardına sıralanıyordu. Onu öldürmeliydi! Ama nasıl? Bir gün aklına çok parlak bir fikir geldi! O gün, fakültenin laboratuvarından eter aşırı. Sonra, arabaya atlayıp Buse'nin evinin önüne gitti. Arabayı park edip kızı beklemeye başladı. Buse dışarı çıkınca onu takip etti. Mahalleden uzaklaşınca yanına yaklaşıp biraz konuşmak, kafa dağıtmak için kızı arabaya aldı. Pendik taraflarına gittiler. Demiryolu hattının yanına, ıssız bir yere park etti. Hava iyice karardı. Buse artık dönmesi gerektiğini söylediğinde, Vural eterli mendili, eter uçmasını diye içine koyduğu poşetten çıkarıp kızın yüzüne bastırdı. Vural hemen kızın üzerindeki giysileri çıkardı. Onu arabadan indirdi, demiryoluna taşıdı. Buse'nin çıplak bedenini raylara yatırdı. Dudaklarına son bir öpücük kondurdu. Çektiği görüntüyü sonradan yüzlerce kez izledi ve her defasında boşaldı. Bu, onun sırrıydı. Bu görüntü sayesinde uzunca süre sapık fantezilerini doyurmayı başardı ve cinayet işlemedi.

Vural, polislerin ne kadar salak ve beceriksiz olduğunu düşündü. İki kadın öldürmüş, bu beceriksizler hâlâ bir ipucuna ulaşamamıştı.

2

Serdar elinde pembe bir kimlikle yanıma geldi. "İsmi Songül Çare. Otuz yaşında. Mersin doğumlu. Bizde kaydı varmış. Birkaç kez fuhuştan gözaltına alınmış."

"Adres var mı?"

"Maltepe'de oturuyormuş."

"Cesedi kim bulmuş?"

Serdar gülümseyerek, "Hırsızlar," dedi. Yüz metre ilerideki iki katlı evi gösterdi. "Evi soyuyorlarmış. Araba gelince paniklemişler. Motorla tüyerlerken cesede çarpmışlar. O sırada, buradan geçen ekibe enselenmişler. Cesedin bir arabadan atıldığını söylüyorlar."

"Kadının çantasını kontrol ettiniz mi, bir şey çalınmış mı?"

"Cep telefonu ve cüzdana dokunulmamış."

"Şu hırsızlarla konuşalım bakalım."

Hırsızlar elleri kelepçelenip ekip otosuna tıklmıştı.

"Anlatın bakalım, kadını niye öldürdünüz?"

Hırsız Cafer, "Biz öldürmedik amirim. Valla biz yapmadık ama yapana gördük," dedi. "Bu İsmail iş yaparken ben de pencerede gözcülük yapıyordum. Bir arabanın farlarını görünce evin sahibi geldi zannettik, hemen topukladık. Dışarıya çıktığımızda arabanın az ileride durduğunu gördük. Arabanın kapısı açıldı, bir şey dışarıya atıldı. Sonra araba geri gitti."

"Arabadan bir kadının atıldığını anlamadınız mı, geri zekâlılar?"

"Çok karanlıktı amirim. Anlamadık valla."

"Tarif edin şu arabayı?"

"Koyu renk, büyük bir arabaydı," dedi biri. Diğeri, "Çok büyük değildi ama," diye itiraz etti.

"Hay sikeyim büyüklüğünüzü!" diyerek araya girdim. "Adamı gördünüz mü?"

"Görmedik amirim. Arabadan hiç çıkmadı ki."

"Oğlum, çalıştırın saksıları," diyerek kafalarına vurdum.

Cafer haykırdı. "Arka plakasının ışığı yanmıyordu amirim!"

Serdar, Mustafa ve Melike de yanıma geldiler. Konuşulanları anlattım. Hırsızları merkeze postalandık. Melike'yi yanıma alıp Songül'ün Maltepe'deki adrese yollandık.

Bu sırada çöp konteynırının civarındaki bütün güvenlik kameraları taranmış, sonunda siyah renkli, plaka lambası yanmayan bir Sedan tespit edilmişti. Sürücü muşambayı yolcu camından çöp konteynırına fırlattığı için yüzü görünmüyordu. Trafik ekiplerine araba tarif edildi.

Songül'ün ev arkadaşı olan diğer hayat kadınından aldığımız bilgiler neticesinde Maltepe sahil yoluna çıkıp Dragos mevkiinde sahil yolunu göreceк biçimde, yan sokağa park ettik. Burası tam fuhuş piyasasıydı. Bu cinayet özel bir nedenden dolayı işlenmediyse, katilin yeni bir kadın için tekrar buraya gelme olasılığı vardı. Avlandığı yer Maltepe sahil yoluuydu.

Bekleyişimiz uzun sürmedi. Maltepe İlçe Emniyeti'ne bağlı trafik ekiplerinin, Maltepe sahil yolunda yaptıkları rutin bir çevirmede böyle bir otomobilin çevirmeye takıldığını polis memurunun hatırlaması sayesinde öğrendik. Plakaya ceza kesildiği için zanlının ev adresini hemen tespit ettik. Fenerbahçe'de oturuyordu. Meşhur, kirli ve plakası çamurla kaplı siyah otomobil kapının önündeydi.

Kadın, gözlerini tuhaf bir donuklukla ona dikmişti. Elinde kocaman bir tabanca tutuyordu. Yüzünde ne endişe, ne korku ne de eğlence vardı.

"Ne yapıyorsun?" dedi adam. Sesi genzinden hırıltı gibi çıkmıştı. Başına gelenleri çok iyi biliyordu.

"Buraya kadar. Polis!"

Arabanın içi aydınlandı. Konuşmalar duydu. Telsiz cızırtıları işitti. Her şey bitmişti.

Kadın nefret dolu bir ifade ve duygusuz bir sesle, "Beni öldüremeyeceğin için üzıldün mü? Bu gece için ne güzel fantezilerin vardı, değil mi, seni orospu çocuğu!" dedi.

Polisler arabanın etrafını sardı. Silahların hepsi adama doğrultulmuştu.

Melike devam etti. "Nasıl bir his anlatsana? Bundan çok mu zevk alıyorsun, seni sapıklı!"

Galip cama vurup Melike'nin kapıyı açmasını istedi. Vural pis pis sırıttı. Neredeyse ağzından salyaları akacaktı.

BİTENE VEDA SÜRENE VEFA

Ufuk Kaan ALTIN

SOPRANOS İLE KIYASLANIYOR

Roberto Saviano'nun -kendisi hâlâ mafyanın tehdidi altında yaşamakta- kitabından yola çıkılarak önce 2008'de sinemaya taşındı (Matteo Garrone'nin yönettiği film, 61. Cannes Film Festivali'nden Büyük Ödül'le ayrılmıştı), altı yıl sonra bu kez beyazcamı şenlendirdi *Gomorra*. Benim bu sert ve alabildiğine gerçekçi diziyi tanışmam ne yazık ki yeni. "Yeni Dünya"da yeni yayınlanmaya başlayan İtalyan dizisi, efsanevi *Sopranos* ile kıyaslanıyor. Yorumcular, *Gomorra*'yı *Sopranos*'a göre daha karanlık ve olgun bulmuş. Katılıyorum... Napoli'deki mafya hesaplaşmasını, sokaklara yansıyan gerçek yüzüyle görme fırsatınız oluyor dizide. Mafya, olduğu gibi anlatılıyor, kavram idealize edilmiyor. Aldığınız sinemasal tat da cabası. İtalya'da 2. sezon bitmek üzere. 3. sezonun çekimleri son aşamada, 4. sezon da yolda üstelik...

2. SEZONUyla YİNE, YENİDEN NARCOS

Tüm zamanların en büyük uyuşturucu kaçakçısı Pablo Escobar'ın hayatını anlatıyor *Narcos*. Bunu, klişelere yaslanmadan, gerçeği çarpıtmadan yapıyor üstelik. Escobar'ı canlandıran Wagner Moura'nın enfes oyunculuğunu özellikle anmak lazım tabii. İlk sezonun finalinde Escobar'ı, cezaevinden kaçarken görmüştük. Gerçek hayatta, firarı sonrasında tartışmalı bir polis operasyonunda öldürülmüştü uyuşturucu baronu. Bu da demek oluyor ki Moura, *Narcos*'un 2. sezonunun küçük bir bölümünde görünecek. Rolü için ailesiyle Kolombiya'ya yerleşen, Escobar ve Kolombiya tarihi üzerine ne kadar eser varsa hatmeden, İspanyolca öğrenen,

Birini, ne yazık ki ABD'de yayınlanmaya başlayacağı haberi sonrasında keşfettim. Benim ayıbım... Diğeri, favorilerim arasına girdi ilk sezonu. Sonuncusu, bitti maalesef. Üzüldüm... *Gomorra*, *Narcos* ve *Person of Interest*: Bitene veda, devam edenlere hürmetle...

20 kilo alan Brezilyalı aktör, "Escobar çok kötü bir insandı ama sonuçta o da bir insandı. Bir babaydı, ailesi vardı. Hayatının belirli bir döneminde yoksullar için çabalayan biriydi," diyor ve ekliyor: "Oynarken, siyahla beyazın arasındaki gri alanı bulmaya çalıştım." *Narcos*'un 2. sezonu yeni başladı. Takipçilerine duyurulur...

ZİRVEDE BIRAKMAK...

Başrollerini Michael Emerson (Harold Finch) ve Jim Caviezel'in (John Reese) paylaştığı *Person of Interest*'te gizemli milyarder Finch ile onun işe aldığı eski CIA ajanı Reese'in şiddet olaylarını önceden tespit edip suçluları ortadan kaldırmalarının öyküsü anlatılıyordu temelde. Onlara yön veren, adına "Makine" dedikleri, Finch'in icadı yapay zekâydı. Dizi, yaz başında final yaptı. Bugüne kadar izlemeyenler için sürprizi kaçacak ama kelamın sonunu başka türlü getirmenin imkânı yok: Finalde John Reese'i ölüren gördük, Root zaten ölmüştü. Bu da 5. sezon öncesinde yazdığım yazıyı çürütüyor maalesef. "Bir açık kapı var," diye başlayıp, "dizinin Netflix ya da başka bir platformda yayın hayatına devam etmesi olası," diye bitirmiştım o zaman. Umut fakirin ekmeği ne de olsa ama belki de doğrusu budur; zirvede bırakmak en iyisi. Teşekkürler *Person of Interest* ekibi...

DARBE GÜNLERİNDE POLİSİYE

USTACA YAZILMIŞ BİR POLİSİYE ROMANDAN BAŞKA NEDİR Kİ DARBE?

Ahmet ÜMİT

Puslu bir hava vardı, sonbaharın ilk günleri olmasına rağmen güneş sanki olacakların farkındaymış gibi gri bulutların arkasında çekilmişti. Erkenden kalkmıştım, örgüt görüşmem vardı. Sokağa çıktığımda bir tuhaflık olduğunu sezinle-

memiştim. Belki de görüşmeye geç kalacağım korkusuyla etrafa yeterince dikkat etmemiştim. Ta ki dörttyoldaki küçük meydana gelinceye kadar. Caddenin karşısına geçmek üzereydim ki otoriter bir sesle sarsıldım.

“Dur, nereye gidiyorsun?”

Başımı kaldırıncı, elindeki tüfeği üzerime doğrultan tam teçhizatlı bir askerle karşılaştım. Berbat günlerdi, çok da şaşırmadım, sakın bir tavırla açıkladım:

“Kadıköy’e.”

Tüfeğin namlusunu üzerimden ayırmadan başını salladı.

“Yok kardeşim, Kadıköy filan yok. Duymadın mı, devrim oldu!”

Öylece kalakalmıştım. Devrim olsa önce bizim haberimiz olurdu, diye geçti aklımdan.

“Dikilme öyle!” diye yeniden güreledi asker. “Sokağa çıkma yasağı var, hadi evine...”

Düşünecek, tartışacak, itiraz edecek bir durum yoktu, yine de hemen dönmedim, döneme-dim geriye...

“Nasıl devrimmiş bu?” diyecek oldum. “Hadi, hadi!” diye azarladı asker. “Hadi kardeşim, bir de sana haber anlatmayalım, hadi evine.”

Sivil diktaların farkı, askeri darbeler gibi bir gecede değil, uzunca bir zaman diliminde erkin ele geçirilmesidir.

Evet, yukarıda yazdıklarım 1980 yılının 12 Eylül günü gerçekleşmişti. Yirmi yaşında bir devrimciydim. Ne yazar olmak gibi bir hayalim vardı, ne de polisiye hikâyeler kaleme almayı düşünüyordum...

Bu girizgâhı yapmamın nedeni darbelerin, polisiye romanlar ve hikâyeler için olağanüstü malzeme üreten dönemler olmasına dikkat çekmekti. Öyle ki, iyi bir polisiye roman için gereken bütün ölçütler, darbeler için de geçerlidir. Dünyanın neresinde olursa olsun, askeri ya da sivil bir darbenin kronolojisini incelediğinizde, karşınıza kesinlikle bir polisiye roman malzemesi çıkar. Ama buna rağmen üç büyük darbe yaşamış, birden fazla darbe tehlikesi atlatmış ülkemizde tam anlamıyla bir darbe romanı yazılmamıştır. Yazılmış olanlar, ki aralarında benim bazı romanlarım da vardır, darbenin yan etkileri ve sonuçlarını konu almaktadır. O nedenle polisiye romanla darbe arasında bir karşılaştırma yapmaya karar verdim. Amacımı saklayacak değilim, bu karşılaştırmanın özendirci bir rol oynamasını, darbe hakkında esaslı romanların yazılmasını umut ediyor ve bekliyorum.

**KANLI VE KARMAŞIK SUÇLAR
BÜTÜNÜ**

Evet, öncelikle elimizde büyük bir suç vardır. Ülke'deki anayasanın ihlal edilmesi ve ortadan

ZEKİCE HAZIRLANMIŞ ACIMASIZ BİR ENTRİKA

Hiç kuşkusuz, darbeye gidilen yol, acımasız ama ustalıklarla tezgâhlanmış, iç içe geçmiş, sinsiyunlarla dolu bir entrikalar bütünüdür. *Darbe bir günde, bir ayda yapılmaz, belki de hazırlıkları yıllarca sürer.* 12 Eylül 1980 Darbesi'ni hazırlayacak terör ortamı en az beş yıl sürmüştü. Terör adım adım tırmandırılmış, darbenin sosyal/toplumsal zemini hazırlanmıştı. 15 Temmuz darbe girişiminin başarıya ulaşamamış olmasında ağırlıklı olarak bu sosyal/toplumsal zeminin oluşturulamamış olması yatar. Darbeyi hazırlayan süreçte, irili ufaklı onlarca hatta yüzlerce suç işlenir. Bireysel infazlar, toplu katliamlar, mezheplerin birbirlerine karşı kışkırtılması, muhalif grupların provoke edilerek silaha sarılmalarının sağlanması gibi. Bunların hepsi, hedeflenen darbenin başarısı için yapılır. Vicdanın olmadığı, merhametin ortadan kalktığı dolayısıyla insan haklarının hiçbir şekilde dikkate alınmadığı süreçlerdir bunlar. Ama vicdanın ve merhametin sınırlanmasından kurtulan zekânın acımasızca kan döktüğü bir süreç. Örneğin 1 Mayıs 1977 katliamı, 12 Eylül Darbesi'ni hazırlayan önemli provokasyonlardan biriydi. Ne yazık ki sonuncusu da olmayacaktı. Nitekim

Darbeyi hazırlayan süreçte, irili ufaklı onlarca hatta yüzlerce suç işlenir. Bireysel infazlar, toplu katliamlar, mezheplerin birbirlerine karşı kışkırtılması, muhalif grupların provoke edilerek silaha sarılmalarının sağlanması gibi.

kaldırılması. Bunun ilk ve en büyük, muhtemelen en kanlı adımı da seçimle gelmiş hükümetin, süngü zoruyla iktidardan indirilmesidir. Sivil diktalardaysa çok daha sinsice kurulmuş bir entrikalar zinciriyle karşılaşırız. Hele bu diktayı yapan mevcut hükümetse, parlamentonun ele geçirilmesinden tutun da muhalif partilerin etkisizleştirilmesine, istenilen kanunların el çabukluğu marifet hesabı yürürlüğe sokulmasına kadar, inanılmaz siyaset cambazlıkları yaşanır. *Sivil diktaların farkı, askeri darbeler gibi bir gecede değil, uzunca bir zaman diliminde erkin ele geçirilmesidir.*

İyi bir polisiye romanın merkezinde de suç yer alır. Tıpkı darbeler gibi karmaşık bir suç. Ancak darbenin aksine, roman bu suçu genellikle sonundan anlatmaya başlar. Yani darbeyi anlatan polisiye romanlar bir anlamda bu yasadışı suçun otopsisini yapar. O suçu yaratan sosyo-ekonomik koşullar, sosyopsikolojik durumlar, uluslararası konjonktür, ülke içindeki muhalefet ve bütün bunların yarattığı insan ilişkileri... Ama hem darbelerdeki gerçek suç, hem polisiye romanlardaki kurmaca suç; her ikisi de gizli/gizemlidir. Darbede işlenen büyük anayasal suç, derin bir gizlilik içinde planlanır, hazırlanır ve uygulanır. Ve elbette polisiye romanın konusu olan suç da gizlidir. Yazar suçu kimin, neden, ne zaman, nasıl işlediğini romanın ana omurgası olarak geliştirir. Aynı zamanda, bu meseleyi çözülmesi gereken önemli bir problem olarak okura sunar.

12 Eylül Darbesi'nin ertesinde terör olayları, provokasyonlar aniden sona erecekti.

Romanın kurgusu da bu karmaşık olaylar bütününden başka bir şey değildir. Kuşkusuz, yazar, yaşanan her olayı anlatmak zorunda değildir, daha seçkin bir tavır içine girmek durumundadır. O nedenle romanın kurgusunu oluştururken hayat kadar cömert olamaz. Hikâyesini en iyi hangi olaylarla anlatabilecekse onu kaleme alacaktır. Elbette anlattığı olayın yaşanmış olması gerekmez, hatta yaşanmamış olması daha da iyidir, böylece gerçekliğin sınırlamalarından kurtulmuş olur. Ama iyi bir polisiye romanın kurgusu da başarıya ulaşmış bir darbeninki kadar karmaşık ve ustaca olmak zorundadır. Yazar zekice davranmazsa, bu şeytani suçu gerçekçi bir şekilde anlatamaz.

HERKESİ, HER ŞEYİ ETKİSİ ALTINA ALAN O BOĞUCU ATMOSFER

Önemsiz gibi gelecek ama darbenin yapıldığı mevsimin, ayın hatta günün bile önemi vardır. Son 15 Temmuz darbe girişiminde olduğu gibi acil bir durum yoksa, ekonominin zarar görmeyeceği mevsimler tercih edilir ki darbeciler daha sonraki süreçte zarar görmesinler. O nedenle, yaz sonu, sonbahar başlangıcı tercih sebebi olabilir. Çünkü yaz rehaveti bitmiş, yeni iş yılı başlamak üzeredir. Cuma günlerinin seçimi önemlidir, araya cumartesi, pazar gibi tatil günleri girer, kitlelerin sokağa çıkma yasağına kolayca uyması

İyi bir polisiye romanın kurgusu da başarıya ulaşmış bir darbeninki kadar karmaşık ve ustaca olmak zorundadır. Yazar zekice davranmazsa, bu şeytani suçu gerçekçi bir şekilde anlatamaz.

ve ilk şoka alışması daha kolay sağlanır.

Polisiye romanlarda da atmosfer önemlidir. Hiç kuşkusuz romanın atmosferinin oluşmasında seçilecek mevsim ya da ay hatta hafta ve gün de önem kazanır. Karlarla kaplı İstanbul, nemli bir sığa teslim olmuş İzmir, yağmurlu günlerden oluşan sisli Ankara ya da başka bir şehir. Hava durumunun karakterlerin psikolojilerine etkisi ya da güneşin, bulutun, yağmurun romanda gerçekleşecek olayları önceden haber vermesi, yani yazarın bir tür kâhin rolünü üstlenmesi hiç kuşkusuz romana farklı bir lezzet katacaktır. Tutuklanan kişilerin sorgu sırasında üşümeleri, sıcağın bunalmaları, hücrede yenen yemekler...

İNSAN RUHUNUN ÇIRILÇIPLAK ORTAYA ÇIKTIĞI ANLAR

Darbe anları, maskelerimizin düştüğü anlardır. İşin şakası yoktur; sonunda işkence, tutuklanma ve ölüm olan bir süreçten bahsediyoruz. Anayasa askıya alınmıştır yani insan hakları artık sadece tatlı bir rüyadır. Darbeciler her zaman büyük bir korku duyar ve bu korkunun yarattığı daha büyük bir paranoya içinde yaşarlar. O yüzden kendileri gibi olmayan herkesi düşman görürler. Ara renkler ortadan kalmıştır, sadece siyahlar ve beyazlar kalmıştır. "Vatan savunucuları ve vatan hainleri." Elbette "vatan hainlerini" tutuklamak, işkence etmek, öldürmek, "vatanseverlerin" en doğal hakkıdır. İşte böylesi bir ortamda ihanetler, korkaklıklar, yalakalıklar kadar kahramanlıklar da bütün çıplaklığıyla ortaya çıkacaktır. Aşağılık politikacılar, acımasız askerler, acımasız polisler, işkenceciler, boyun eğmiş gazeteciler, korkak işadamları, sinmiş sanatçılar... Kesif bir acı, iğrenç bir yandaşlık, gücün yanında olmanın getirdiği kibir, hakikati savunmanın getirdiği özgüven, yani inancın korkuyla o müthiş sınavı... Velhasıl insanın bütün ruh halleri kendini olduğu gibi ortaya koyar.

Bana göre polisiye romanın gerçek amacı budur: İnsanın o değişken, o karmaşık, o güvenilmez ruh halini, yaşayabileceği bütün ihtimallerle birlikte anlatabilmek. Darbe süreci, darbe anı, darbe sonrası yaşananlar biz yazarlara, işte

bu olağanüstü fırsatı verir: İnsan ruhunu olanca çıplaklığıyla anlatabilmek. Çünkü darbe, politik bir kalkışma olmakla birlikte, aynı zamanda bir ruh halidir. Sadece bireylerin değil, toplumların da ruh halidir. Sadece darbecinin, onun kolluk kuvvetlerinin zalimliği değil aynı zamanda tüm toplumun zalimliği ve acımasızlığıdır. Evet, darbe, insanın insana karşı işleyebileceği suçların en korkunçlarından biridir. Ve bu suç işleyen bireylerin haletiruhiyesini çözümlemeye çalışmak, insanlığın haletiruhiyesini anlamak için yapılabilecek en faydalı iştir.

Yukarıda sıraladığım üç ana ölçüt, darbelerle polisiye roman arasındaki teknik benzerlikleri bariz bir şekilde gözler önüne seriyor. Bu benzerliklere bir de kişisel itiraf eklemem gerek. Yazmamı sağlayan, beni polisiyeye yönlendiren

Yazmamı sağlayan, beni polisiyeye yönlendiren süreç de darbenin ta kendisiydi. Evet, 12 Eylül 1980 Darbesi'nden iki yıl sonra 1982 Anayasa Referandumu'nda halkı "Hayır" oyu kullanmaya çağıran afişleri asarken bir arkadaşım, diktatörlüğün polisleri tarafından gözaltına alınmıştı.

süreç de darbenin ta kendisiydi. Evet, 12 Eylül 1980 Darbesi'nden iki yıl sonra 1982 Anayasa Referandumu'nda halkı "Hayır" oyu kullanmaya çağıran afişleri asarken bir arkadaşım, diktatörlüğün polisleri tarafından gözaltına alınmıştı. Bizim örgüt benden yazılı bir rapor istedi, o raporu yazarken bir hikâye yazmışım. Evet, kendiliğinden, öylece kalemim bir hikâye anlatmaya başlamıştı. O hikâye, benim yazarlığa ilk adımım oldu. İlk hikâyelerimde de farkına varmadan polisiye yazmaya başlamıştım. Çünkü darbe koşullarında tümüyle polisiye bir romanın içinde yaşar gibiydim. İlegal koşullarda örgütü korumak ve yakalanmamak için bir polis gibi düşünmeye başlamıştım. Elbette bu, üslubuma da yansıyor ve bilinçli bir şekilde polisiye romanlar yazmayı tercih edecektim. Aradan geçen 30 küsur yıl içinde, yirminin üzerinde kitap yazdım ama ne yazık ki hâlâ tümüyle darbeyi konu alan bir roman yazamadım. Fakat yazmayı düşünüyorum, çünkü bu insanlık suçunu en iyi anlatabilecek roman türünün polisiye olduğuna inanıyorum. Ve yazımın başında da söylediğim gibi polisiye yazan tüm arkadaşları, ülkemizdeki askeri ve sivil darbeleri anlatan romanlar yazmaya çağırıyorum. Kim bilir, sıkıntılı politik kültürümüzün ve eksik demokrasi bilincimizin engelleyemediği darbeleri, belki böylece bizim romanlarımız engeller!

Cüneyt ÜLSEVER

9 3. yaşını sürdürmekte olan cumhuriyeti-mizi kötü şoförlerin kullandığı bir arabaya benzetmek çok saçma olmasa gerek. Kullanan şoförlerin habire bir yerlere çarptığı, sürüttüğü araba maşallah hâlâ çalışmaktadır ama yediği darbelerin izleri kaportada sırtıtmakta, motordan gelen sesler zaman zaman ürkütücü olmaktadır!

Biz arabadakiler de her darbeden sonra arabanın motoru hırlarsa da aksırsa da, kaporta orasından burasından sarksa da, “Şükür! Arabamız yoluna devam ediyor!” diyerek birbirimize sırtırız.

Darbeler, cumhuriyetin kendi kendine yarattığı bir olgu asla değildir. Darbeler, Osmanlı’nın son döneminden Cumhuriyet’e kalan bir mirastır. “İttihat ve Terakki Partisi Tarihi” darbelerin bu topraklara nasıl yerleştiğinin belgesidir.

“İttihat ve Terakki Partisi Tarihi” bize elinde silah tutanın (askerin) merkezi otoriteye (pa-dışaha bile) kafa tutabileceğini, hatta iktidarı değiştirebileceğinin farkına varmasını öğretir.

27 Mayıs, İttihat ve Terakki’nin Cumhuriyet’e uzanan ilk başarılı uzantısıdır. Bir geleneğin Cumhuriyet döneminde devamıdır.

Ben bu yazıda önce darbe hakkında birkaç kelimet etmek, sonra da dönemi en başarılı anlatan ve artık bir klasik sayabileceğimiz Vedat Türkali’nin *Bir Gün Tek Başına* adlı romanını irdelemek istiyorum.

“27 Mayıs Darbesi/İhtilali”,

27 Mayıs 1960 tarihinde yapılan ve Türkiye Cumhuriyeti tarihinde gerçekleşen ilk başarılı askeri darbedir.

Darbe emir-komuta zinciri içinde yapılmamış, 37 düşük rütbeli subay tarafından gerçekleştirilmiştir.

DARBE NASIL OLDU?

“27 Mayıs Darbesi/İhtilali”, 27 Mayıs 1960 tarihinde yapılan ve Türkiye Cumhuriyeti tarihinde gerçekleşen ilk başarılı askeri darbedir. Darbe emir-komuta zinciri içinde yapılmamış, 37 düşük rütbeli subay tarafından gerçekleştirilmiştir. Darbe/İhtilal; cumhurbaşkanı ve hükümet üyeleri tutuklanarak, 235 general ve 3500 civarında subay emekliye sevk edilerek, 147 üniversite öğretim görevlisi görevden alınarak ve bazı üniversiteler kapatılıp el konularak, 520 hâkim ve yargıç görevden alınarak hayata geçirilmiştir. Darbeden sonra darbeyi planlayan ve icra eden 37 düşük rütbeli subay ve Emekli Orgeneral Cemal Gürsel’in oluşturduğu Milli Birlik Komitesi ülke yönetimini üstlenmiştir.

Milli Birlik Komitesi, 1950’de iktidara gelen Demokrat Parti’nin ülkeyi gitgide bir baskı rejimine ve kardeş kavgasına götürdüğü gerekçelerini ileri sürerek ülke yönetimine bütünüyle el koydu. Milli Birlik Komitesi bu harekâtla anayasa ve TBMM’yi feshetti, siyasi faaliyetleri askıya aldı, Cumhurbaşkanı Celâl Bayar, Başbakan Adnan Menderes başta olmak üzere birçok Demokrat Partiliyi tutuklattı. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Rüştü Erdelhun da tutuklananlar arasındaydı.

3. Ordu Komutanı Orgeneral Ragıp Gümüşpa-la’nın, darbenin lideri kendisinden daha kıdemli değilse ordusuyla Ankara’ya yürüyüp isyancıları yakalayacağını söylemesi üzerine darbeden haberi olmayan Emekli Orgeneral Cemal Gürsel, Milli Birlik Komitesi’nin başına getirildi.

DARBELER HAKKINDA BAZI GÖZLEMLERİM

1) 27 Mayıs, Cumhuriyet tarihinin ilk başarılı darbesidir ama 1938’den sonra İnönü’ye ve daha sonra Menderes’e karşı 27 Mayıs’tan da

önce birkaç kalkışma yapılmıştır. Bu durum darbeciliğin, elinde silah tutanın kanına nasıl işlediğinin bir göstergesidir.

2) 27 Mayıs emir-komuta zinciri dışına çıkılarak başarılan tek darbedir ama 15 Temmuz 2016 kalkışması dışında Talat Aydemir de 22 Şubat 1962 ve 20 Mayıs 1963'te iki defa emir-komuta zinciri dışına çıkarak darbe girişiminde bulunmuştur. Sonunda da asılarak cezalandırılmıştır.

3) Cumhuriyetimiz, ama dedikodu olarak, ama gerçeklere dayanarak sürüyle "Genç subaylar memnun değil!" efsanesine kulak misafiri olmuştur. Mısır ve Türkiye'nin silahlı kuvvetleri dünya siyaset tarihinde "askerlerin himayesi altındaki cumhuriyetler" kategorisinde ele alınırlar.

4) Türk milleti, 15 Temmuz 2016 hariç, darbeleri önce hep alkışlamış, sonra da darbelerden nefret etmiştir. Darbeleri "her derde deva" olarak görme geleneği 2016'da değişmiştir.

5) Sağcısı da solcusu da, darbelerin siyasetin millete reva gördüğü zulme veya ülkenin sürüklendiği felakete son verdiğine inanır. Ardından darbeler, millet gözünde, gelenin gideni arattığı bir tragediyaya dönüşür.

6) Dünyada darbe yaptıktan sonra iktidardan kendi rızasıyla ayrılan belki de tek ordu TSK'dır.

7) Darbelerin yarattığı travmaların en korkunçlarından biri, bu yazıda ele aldığımız 27 Mayıs Darbesi'dir. 12 Mart ve 12 Eylül'ün

de eli kanlıdır, birçok insanımız bu darbelerde ama asılarak ama işkence sonucu katledilmiş, sakat bırakılmış, hayatları karartılmıştır. Ama 27 Mayıs, Başbakan Adnan Menderes'i ve onun bakanları Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan'ı asarak milli iradeyi bizzat cellatlara ve darağacına teslim etmiştir.

8) Darbelerin hepsi tarihimizin en korkunç sayfalarını yaratır; darbeciler, baştan alkışlansalar da önünde sonunda tarih önünde bir müebbet mahkûmudurlar.

BİR GÜN TEK BAŞINA

27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi'nden önce Türkiye içten içe kaynamaktadır. Romanın başkahramanı Kenan, yıllar önce gizli komünist partisine üye olma suçlamasıyla polis sorgusunda çabucak yıldınlığa düşmüş, eski çevresinden tümüyle kopmuş bir küçük burjuvadır. Poliste yediği dayak onu çok korkutmuştur. Karısı Nermin ve çocuğuyla korunaklı bir yaşam sürdürmektedir. Aslında mutsuzdur, kendisiyle barışık değildir. Bir meyhanede tanıştığı genç Günseli, Kenan'ın içinde çürümek için direnen ne varsa hepsini ateşleyiverir. Günseli'ye bir anda âşık olur. Günseli, Kenan'a kendini bir kez daha sınama olanağı verir, Kenan içsel hesaplaşmalarına girer.

Kenan, Nermin'le Günseli arasındaki aşk trafiginde bocalar ama Günseli ağır basar. Nermin, kocasının gizli ilişkisinden haberdar olur ama içine atar.

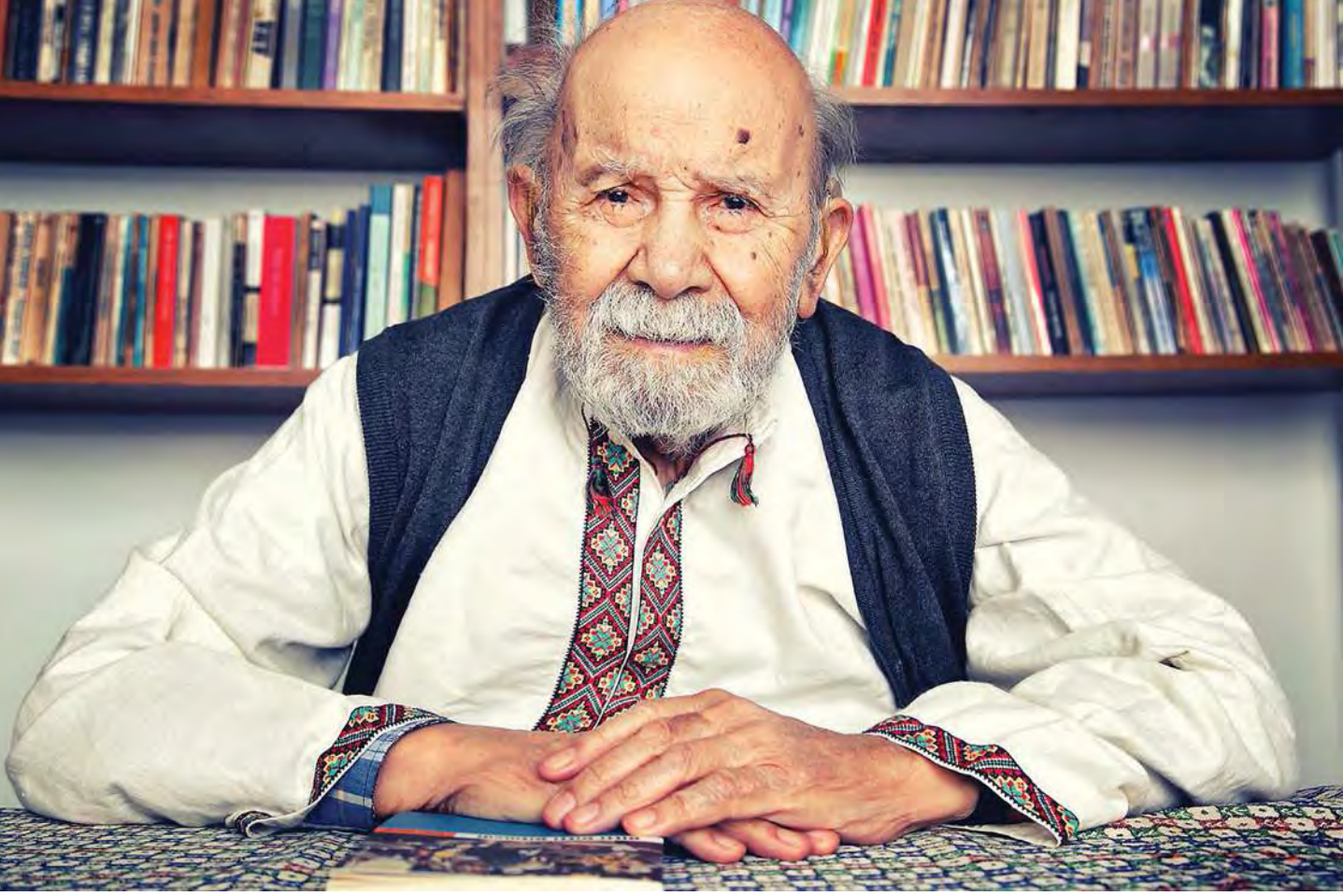
Günseli, yaş grubundaki arkadaşlarıyla kendisine göre ülkenin siyasi sorunlarıyla mücadele eder. Ülke gerçekleri toplantılarda masaya yatırılır, irdelenir. Polis de boş durmaz. Tutuklamalar, faşizan baskılar bütün hızıyla devam etmektedir. Sendikalaşmalar gündeme gelir.

Ülkedeki siyasi kaos ayyuka çıkmıştır. Her tarafta çalkantılar başlar. Öğrenciler isyan eden toplumun diğer kesimleri olanları sessizce dışarıdan takip etmektedir. Dönemin aydınları, sanatçıları, akademisyenleri işsiz kalma korkusuyla kafalarını kuma gömmüşlerdir.

Ülke gittikçe kaosa yuvarlanır. Öğrenci ayaklanmaları Ankara ve İzmir'de de bütün hızıyla devam eder. Polis, artık kitleler üzerine ateş etmektedir. Her gün ölüm haberleri gelir. Etraf sivil polislerle kaynar. Herkes birbirinden polis diye şüphelenir. Hapishaneler dolup taşmaktadır. Ülke kocaman bir cezaevine dönüşür.

Beyazıt Meydanı'nı öğrenciler işgal edince polisin üniversiteye girmesi günlerce engellenir.

Türkali, dönemin siyasi ve sosyal koşullarını anlatırken gösterdiği üstün başarıyı, insanı (Kenan) anlatırken adeta aşıyor.

Bojkotlar hâd safhadadır. Hükümetin istifası istenir. Menderes, radyodan konuşmalar yapar.

Evi terk eden Kenan'a eşi Nermin boşanma davası açar. Kenan artık hiçbir işe yaramayan bir yalnızdır! Hapse düşen Günseli'den de uzak düşmüştür.

Kenan darbeden bir gün önce, 26 Mayıs'ta intihar eder.

ROMAN HAKKINDA BAZI GÖZLEMLERİM

Romanın akışını büyük çapta "polis" belirliyor. Herkesin hayatı onun elindedir. Her safhada polis var. Ancak, roman klasik anlamda bir "polisiye" değildir. Hatta Batı tabiriyle "mystery" (esrarlı/gizemli/kurgulu roman) da değil.

Roman, 27 Mayıs'ı anlatmakla beraber 1970'li yılların siyasi tasniflemesini kullanıyor. Roman özünde bir aydının yalnızlığını, çıkmazlarını anlatıyor ama yazarın düşünce haritasında 1970'lerde kök salan bir Marksist jargon olarak "küçük burjuva" kavramı var. Küçük burjuva muhakkak ki bir aydın ama aynı zamanda

illaki sosyalist. Halk kitlelerine önerdiği "özgürlüğe gidiş projesi" halk kitleleri tarafından algılanmadığı veya benimsenmediği zaman bile sosyalist ideallerden o kadar emin ki ideolojisini sorgulamak yerine kabahati kendinde bulup yalnızlığa ve buhrana sürükleniyor.

27 Mayıs, 12 Mart, 12 Eylül darbeleri, bazı solcu aydınlar tarafından genellikle alkışlanmıştır. "Ordu-geçlik el ele, milli cephede!" şiarı sonraki darbelerde de başta edilmıştır. Roman 1970'lerde, 27 Mayıs Darbesi'nin sonuçları alındıktan sonra yazıldığı için bu yanılsa düşmüyor.

Vedat Türkali, 1960-70'lerin panoramasını muhteşem bir ustalık ve sanatçı duyarlılığıyla çiziyor. *Bir Gün Tek Başına*, bir "kült roman". Artık bir klasik. Türkali, dönemin siyasi ve sosyal koşullarını anlatırken gösterdiği üstün başarıyı, insanı (Kenan) anlatırken adeta aşıyor. Kenan'ın tragedyasını iliklerinizde hissediyorsunuz. İster aşk romanı, ister dönem romanı, ister polisiye roman; bütün romanların temel hedefi insan denen muammayı çözmeye soyunmaktır. Roman illaki "insan"ı anlatır. Türkali roman sanatının bu görevini layığıyla yerine getiriyor.

Romanın bir başka adı, "Bir Türk Aydını Olarak Kenan'ın Hazin Sonu" olabilirli!

Bu yazı yazılırken aramızdan ayrılan Vedat Türkali'yi saygı ve minnetle anıyoruz...

DARBELER VE POLİSİYE ROMAN

2 AYLIK POLİSİYE DERGİ

Erol ÜYEPAZARCI

Ahmet Ümit'in deyişiyle "Sevgili Vatanım" yine büyük bir bela girdabından kurtuldu. Bu satırların yazarı 78 yaşında. Bu gördüğü, başarılı veya başarısız yedinci darbe girişimi (27 Mayıs 1960, iki başarısız Talat Aydemir darbe girişimi,

12 Mart 1971, 12 Eylül 1980, 28 Şubat 1997 postmodern darbe girişimi ve 15 Temmuz). Egelilerin deyişiyle yetti gari...

Darbelerin toplumsal nedenlerini, topluma ve düşünülmenin aksine sağa değil sol kesime yaptığı kötülükleri anlatmak bir polisiye roman dergisinin doğal olarak konusu olmayacak ama yine de yirmili yaşlarında bir üniversite öğrencisi olarak Yassıada Mahkemeleri'nde tanık olduğum iki olayı anlatıp darbe hukukunu ve darbe sonrası uygulamaları genç okuyucularıma nakletmek istiyorum ve yine de bir polisiye roman dervişisi olarak darbe ve polisiye roman ilişkisine değinmeye çalışacağım.

27 Mayıs 1960 Darbesi yapıldığında yirmili yaşlarımda başında, İstanbul Teknik Üniversitesi üçüncü sınıf öğrencisiydim. Darbeyi büyük sevinçle karşıladığımı belirteyim. Bunun

nedenlerine girmeyeceğim. Yassıada davaları başladığında bugünkü Dolmabahçe Camii'nin yanındaki "Yassıada İrtibat Bürosu"na gittim ve Yassıada davalarında dinleyici olmak isteğimi belirttim. Büro komutanına başvurmamı söylediler. Komutan sonradan Genelkurmay Başkanı olan Necip Torumtay'dı. Galiba binbaşıydı.

"Neden Yassıada'ya gitmek istiyorsun?"

diye sordu. Ben de gayet ciddi, "Tarihe tanıklık etmek istiyorum," dedim.

Cevabım herhalde hoşuna gitti ve Yassıada'ya gitmem için gerekli izni verdi. Yassıada'ya, Dolmabahçe'den kalkan şehir hatları vapurlarıyla ve çok sıkı kurallara uyarak gidiliyordu. Hepimize uymamız gereken kuralları açıklayan kitapçıklar verilmişti. Üç kez Yassıada'ya gittim.

Türk polisiye edebiyatında darbelerle doğrudan ilintili eserlere rastlanmaz.

Dolaylı olarak ilintili iki eserden söz edebiliriz. İlki, Ebüssüreyya Sami'nin 1913'te yayımlamaya başladığı "Amanvermez Avni" öyküleridir. İkinci yapıtsa, M. Akil'in (Akil Koyuncu) 1928'de yayımlanan *Karanlık Konakta Ne Var?* adlı yapıtıdır.

İlk gidişim bende büyük bir düş kırıklığına neden oldu. Görülen dava galiba Halkevleri'nin kapatılmasıyla ilgiliydi. Bazı Demokrat Parti milletvekilleri o gün TBMM'de olmadıklarını ifade ederek bu davadan yırtmak istiyor ve Yassıada'nın ünlü Mahkeme Reisi Salim Başol da onları resmen azarlıyordu. Bu arada sonradan Samet Ağaoğlu olduğunu anladığım bir zat -kendisi ıskalanmış çok iyi bir öykü yazarıdır, keşke siyasete hiç bulaşmasaydı- söz istedi.

Salim Başol, "Ne o Ağaoğlu, sende mi o gün mecliste yoktun?" dedi.

"Evet, yoktum. Bakan olarak görevle Avrupa'daydım ama meramım yokluğumu söylemek değil. Burada olsaydım kanun lehine oy kullanırdım. Benim anlamadığım şu efendim: Bu yasa teklifini o zaman Demokrat Partili olup üç-dört yıl sonra partiden istifa edecek Fethi Çelikbaş arkadaşımız vermiş ve meclis toplantısında da parti adına yasayı o savunmuştu. Eğer bu yasayı çıkarmak suçsa, yasayı öneren ve savunan bu arkadaşımız niye aramızda değil, onu merak ediyorum."

Salim Başol'un yanıtını hiç unutmam, şöyle demişti:

"Sizi buraya tıkan kuvvet böyle karar verdi."

Yirmili yaşlarımda darbeyi hararetle destekleyen ben, bu yanıtla sarsılmış ve büyük düş kırıklığına uğramıştım.

Asıl beni yıkan ve insanlığımdan utandıran olay Adnan Menderes'le ilgili. Anayasayı ihlal davası görülüyordu. Tesadüfen yerim en ön sıraydı. Celal Bayar ve Adnan Menderes yan yanaydı. Bayar dünyayı umursamaz bir tavır takınmış, mahkemeye hiç ilgili değilmiş izlenimini vermeye çalışıyordu. Menderes'se çok çökmüştü, elinde bir defter boyuna not tutuyordu. Bir ara herhalde tükenmez kalem tüken-di, yazamaz oldu ama not tutma isteği devam ediyordu ki, Bayar'a değil, yanında oturan diğer kişinin kulağına eğilip kalem olup olmadığını sordu. İşte o an hiç unutamadığım bir olayı hayretle izledim. İsmi yazmak istemediğim yanındaki kişi, Menderes'in bir banka genel müdürüyken önce milletvekili sonra bakan yaptığı bir zattı ve iktidarı döneminde Menderes'e yakınlığıyla tanınıyordu. Menderes kendisine soru sorunca birden eski velinimetine hışımla döndü ve yüksek sesle, "Beni rahatsız etme!" diye çemkirdi. Bunu yaparken de, "Bakın Menderes'i nasıl azarlıyorum," hava-

sında, hâkimler heyetine bakıyordu. Zavallı Menderes'in çöp gibi incelmış boynu önüne düştü ve mahkeme celsesi bitinceye kadar başını kaldıramadı.

Ben gencecik biri olarak insanların ne derece düşebileceğinin bu örneğini görmekten şaşkın ve üzgün; o güne kadar çok kızdığım Menderes'e acıyarak bakıyordum. Bir daha da Yassıada'ya gitme teşebbüsünde bulunmadım.

12 Mart ve 12 Eylül'de akademisyen dostlarıma başına gelenlerse apayrı ibretlik konulardır.

Darbenin her türlüşünü lanetlemenin yetmediğini, darbe koşullarını yok etmenin gerekliliğini vurgulayıp polisiye roman tarihimize darbelerle ilgili eserlere dönersek şu saptamayı yapabiliriz:

Türkiye'nin Batı normlarını devlet yönetiminde kabul ettiği Tanzimat Fermanı'ndan Cumhuriyet'e kadar, 1859'da Sultan Abdülmecid'i devirmeyi amaçlayan başarısız Kuleli Vak'ası, 1876'da Abdülaziz'i deviren başarılı darbe, 31 Mart Olayı sonrası II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesi ve 23 Ocak 1913'teki başarılı Babiâli Baskını gibi dört darbe girişimi görürüz.

Türk polisiye edebiyatında bu darbelerle doğrudan ilintili eserlere rastlanmaz. Dolaylı olarak ilintili iki eserden söz edebiliriz. İlki, Ebüssüreyya Sami'nin 1913'te yayımlamaya başladığı "Amanvermez Avni" öyküleridir. Bilindiği gibi Amanvermez Avni öyküleri II. Abdülhamid döneminde geçen, bu padişahı hiç sevmeyen hatta *Abdülhamid'in Kayguları* adlı bir hiciv romanı da yazan Ebüssüreyya Sami, yazdığı öykülerde II. Abdülhamid dönemini ve dönemin yöneticilerini aşağılar, dolaylı olarak onu deviren güçleri yüceltir.

İkinci yapıtsa, M. Akil'in (Akil Koyuncu)

1928'de yayımlanan *Karanlık Konakta Ne Var?*

adlı yapıtıdır. Bu eser, 1913'teki Babiâli Baskını ve kısa bir süre sonra gerçekleşen Mahmut Şevket Paşa suikastıyla doğrudan ilgilidir.

Yapıt kanaatimizce bu döneme kadar yazılmış en iyi polisiye romanıdır. Aslında kitap, polisiye romanla günümüzde başını Stephan King'in çektiği "korku romanları"nın uyumlu bir karışımıdır ve yine kanımızca

Türk yazınında “*korku romanı*” tanımına uyacak ilk kitaplardandır.

Romanın kahramanı Sacit isimli bir gazetecidir. Bir gün görevi gereği İstanbul Belediye Meclisi’nin bir toplantısına katılır; gayet sıkıcı geçen toplantıda Gıyasettin Halim Bey isimli bir üye söz alır. Pek halim selim bir kişi olan bu zat, o gün kürsüde yumruklar atarak inanılmaz sözler söyler ve sonunda bayılıp kalır. Herkes gibi gazeteci de olayı hayretle izlerken gözleri dinleyici locasında bulunan çok etkileyici bir kadına takılır.

Olayın gelişiminde Gıyasettin Halim Bey’in esrarengiz ölümü, Belkis Süreyya adındaki esrarengiz kadınla Sacit’in tanışması ve yine esrarengiz bir cinayet işlenmesi görülür. Beyazıt Meydanı’na bir kırmızı otomobil, kafasız bir ceset bırakıp kaçar. Cesedin Ahmet Gevheri Bey isimli bir eski yargıca ait olduğu anlaşılır.

Olayları izleyen ve birbiriyle ilişkisini bula-mayan Sacit, soruşturmayı yürüten savcıyla temasa geçer. Bu arada bir ilginç gelişme de Askeri Müze’de yaşanır ve bir cellat heykeliyle celladın palası çalınır ve bir süre sonra Pertev Bey adlı bir emekli yargıcın bu palayla kesilmiş kafası ve cesedi bulunur.

Sacit hipnotize olmuş gibi olayları çözmeye uğraşırken esrarengiz kadın Belkis Süreyya’yla garip bir ilişki içine girer. Bu durum, nişanlısı Neriman ve gelecekteki kayınbabası Nusret’le ilişkilerini olumsuz etkilemektedir ama Belkis’in etkisinden bir türlü kurtulamaz.

Bir gün Nusret Bey, onu zorla akıl hastalıkları doktoruna götürür; Ataulah Bey isimli bu doktor incelemeleri sonucu Sacit’in Belkis tarafından hipnotize edildiğini anlar. Aslında Nusret Bey, eski Beşiktaş Karakolu serkomi-seridir ve usta bir polis hafiyesi olarak olayı çözmüştür. Belkis Süreyya, Babiâli Baskını sonunda Mahmut Şevket Paşa’ya yapılan suikastla ilgili olarak yargılanıp asılan Mehmed Hayri adlı adamı çılgınca seven kadındır. Öldürülen üç kişiye onu mahkûm eden cinayet mahkemesinin azalarıdır. Nusret Bey de Mehmet Hayri’yi yakalayan polistir. Kültürlü bir kadın olan Belkis, kendindeki olağanüstü güçleri anlayarak bunları daha da geliştirmiş ve bu güçlerden sevgilisinin intikamını almak için yararlanmıştır; Cevdet Nihat isimli bir doktoru, Sacit’i ve zavallı bir şoförü cinayetlerin işlenmesinde kullanmıştır. Nusret Bey sıranın

Dünya polisiye edebiyatında darbelerle ilgili en ilginç yapıtın kanımızca Panama’da Amerikalıların planladığı bir darbeyi trajikomik bir şekilde başarıyla anlatan büyük usta John le Carré’nin Panama Terzisi adlı romanı olduğunu belirtelim.

kendine geldiğini anlayıp katillerinden birinin müstakbel damadı olacağını fark edince Doktor Ataulah’a gitmiştir. Kısaca verdiğimiz bu gelişmeler Belkis’in olaylara yeniden egemen olmak için çalışması ve tam başarırken Neriman’ın onu öldürmesiyle sonuçlanır.

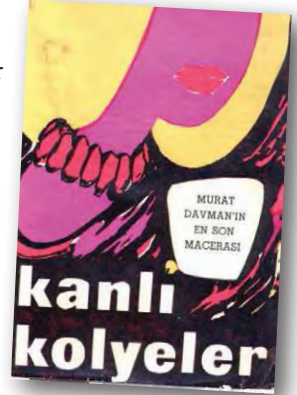
Akil Koyuncu hipnotize etmek, doğaüstü güçlere sahip olmak gibi kolaylıkla ucuz bir trük haline dönebilecek öğeleri çok inandırıcı bir şekilde, hızlı bir ritimle ve esrarengiz bir polisiye örgüsü içinde anlatmakta çok başarılı olmuştur.

Sonuç olarak *Karanlık Konakta Ne Var?* isimli bu kitabın ilginç kurgusuyla Arap harfleriyle yazılmış en başarılı polisiye roman olduğu şeklindeki kanaatimi bir kere daha vurguluyor ve Akil Koyuncu’nun bu alanda başka bir eser vermemesine üzüldüğümü belirtmek istiyorum.

Cumhuriyet Dönemi darbelerini konu alan bir polisiye romanıysa hatırlamıyoruz; yalnız Murat Davman’ın 27 Mayıs 1960 Darbesi’nden hemen sonra yazdığı Menderes’in dostu bir banka genel müdürüyle İstanbul Emniyet Müdürü’nün yönettiği, beyaz kadın ticareti yapan şebekeyi çökerttiği romanı *Kanlı Kolyeler* o günlerin modası olan Demokrat Parti’yi kötüleme salgınının bir örneği olarak

aklımıza geldi. Bu arada Osman Ay-su’nun 2004’te yayımlanan bir olası darbe planlamasını anlatan romanı *Darbe*’nin gerçek darbelerle ilgisi olmadığını da hemen belirtelim.

Dünya polisiye edebiyatındaysa darbelerle ilgili en ilginç yapıtın kanımızca Panama’da Amerikalıların planladığı bir darbeyi trajikomik bir şekilde başarıyla anlatan büyük usta John le Carré’nin *Panama Terzisi* adlı romanı olduğunu belirterek konuyu noktalayalım.

15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİNDE “KATİL KİM?”

Özgür ŞEN

Hayat edebiyattan hep daha zengin ve detaylıdır. Ama edebiyat tam da bu zenginliğin algılanamaz ve kavranamaz olduğu noktada, bunların insan tarafından algılanabilir ve kavranabilir hale gelmesi için devreye girer. Edebiyat bu zenginliğin resmedilmesi için bir yoldur ve işin büyüğü tarafı, iyi edebiyat bunu zenginliğin aleyhine bir yöntemle yapmaz. Merkeze alınan detay ya da olgu her neyse, o daha da zenginleştirip detaylandırılarak algılanabilir ve kavranabilir kılınır. İnsan üzerine düşünmeden, tüm bunların göbeğinde duran insanı anlamaya çalışmadan bunu yapmaksa imkânsızdır.

15 Temmuz darbe girişimi hakkında ortaya çıkan detaylar pek çok insanı şaşırtıyor olabilir. Üstelik kamuoyuna servis edilen bilgilerin güvenilirliğini sorgulamak için elimizde yeterince neden de var. Ancak 15 Temmuz darbe girişimine dair ortaya çıkan bunca veri ve detay ışığında, 15 Temmuz’un romanını yazmaya karar verseniz, merkeze neyi koyardınız? Nereyi daha

Diyelim ki elinizde cemaat mensubu üst rütbeli bir subay var. Daha yetişkin bir birey olmadan cemaatle tanışmış, dershanesine gitmiş, “abiler” tarafından subay olmaya yönlendirilmiş bir karakter. Bu karakterin yıllar boyunca kendisini nasıl gizlediğine, hedefi uğrunda çalışırken yaşadıklarına, ara ara cemaatten aldığı görevlere odaklanabilirsiniz. Ne de olsa bir polisiye yazıyorsunuz, özellikle bu gizlilik meselesinin üzerinde biraz durmalısınız.

fazla deşmeyi, neyi daha fazla zenginleştirip detaylandırmayı tercih ederdiniz?

Şu meşhur “örgütü” mü mesela? Tamam da nereden başlayacaksınız? Darbe gecesini anlatmaya karar verseniz dahi merkeze koyduğunuz karakteri derinleştirmek için geçmişe gitmek, bu cemaatin tarihine değinmek zorundasınız.

Diyelim ki elinizde cemaat mensubu üst rütbeli bir subay var. Daha yetişkin bir birey olmadan cemaatle tanışmış, dershanesine gitmiş, “abiler” tarafından subay olmaya yönlendirilmiş bir karakter. Bu karakterin yıllar boyunca kendisini nasıl gizlediğine, hedefi uğrunda çalışırken yaşadıklarına, ara ara cemaatten aldığı görevlere odaklanabilirsiniz. Ne de olsa bir polisiye yazıyorsunuz, özellikle bu gizlilik meselesinin üzerinde biraz durmalısınız.

Çünkü bu cemaatin gizliliğinde bir gariplik var ve bu gariplik bir roman için gayet albenili duruyor. Varlığı ve faaliyetlerini herkesin bildiği bir cemaat, devletin sivil ve askeri bürokrasisi içinde bazı operasyonlar yürütüyor. Bu operasyonların merkezinde duran isimler de tıpkı bu operasyonları hangi örgütün yürüttüğü bilgisi gibi kamuoyunun malumu. Zaten bu isimlerin bir kısmı devlette çok önemli makamlarda bulunuyor. Ortada gizli bir örgütün devlete sızması falan değil cemaatin de dahil olduğu açık bir koalisyonun bizzat devletin kendisi olma hali var. Koalisyonun bir nedenle çatırdamasından sonra dahi tam anlamıyla bir bilinemezlik durumu yok aslında.

Polisiyenin olmazsa olmazı, gerilim unsuru nerede peki? Öncelikle tarafların birbirleriyle kavga ederken uygun koşulları aramasında... Birbirleri hakkında bayağı bilgiye sahip olmalarına rağmen devamlı birbirlerini kollamaları ve birbirlerine dokunamamalarında... Subayınızın müdahale etme ile müdahale edilme arasında

yaşadığı gerilimi detaylandırmak burada size kalıyor. Stratejik ortaklıktan düşmanlığa doğru evrilen ilişkinin dinamiklerini bir insanın duygu ve düşünce dünyası vesilesiyle anlatmak ilginç olmaz mı?

Aslında kimsenin kimseyi kandırmadığı ama anlaşmaların yapıldığı ve sonra bu anlaşmaların bozulduğu bir ortamda ilerleyen karakterin yolunun bir vakit Batı'ya düşmüş olması da kaçınılmaz herhalde. Türkiye'de bir üst düzey subayın NATO tedrisatından geçmemesi düşünülemez çünkü... Tüm tarafların Batı'yla olan ilişkilerinde romanesk bir gerilim var ve bu gerilimi atlamak roman açısından büyük talihsizlik olur. Farklı İslamcı ekollerin Batı'nın tarif ettiği bir zeminde Batıcılık konusunda birbirleriyle yarışması ve ortaklık bozulduğunda ABD'nin önce kimin satacağını beklemeleri bir polisiye yazarına bayağı ipucu sunuyor. Eski ortakların her an karşılıklı olarak silahlarını çekebileceği bir ortamda büyük ağabeyin bu gerilimde nerede durduğunu, kimi nasıl yönlendirdiğini anlatmak için bir romancının fırsat yaratması gerek. İyi bir yazar böylesi dramatik bir unsuru kaçırmaz çünkü...

Romanın eksenini darbe gecesinden geçmişe doğru kayıyor olabilir. Ama 15 Temmuz gecesini, o gece yaşanan kararsızlık ve ihanetleri, bir gecede kurulup bir gecede dağılan ittifakları geçmişe uzanmadan anlamak mümkün mü?

Bu denli dokunulmaz görünen sistemin bir gecede paramparça olabilmesini, Türkiye'nin hep övünülen yüce devlet geleneğinin 15 Temmuz'dan çok önce delik deşik edildiğini, gücünün zirvesinde olduğu düşünülen büyük bir liderin gecenin sonundaki zaferine kadar içine düştüğü zavallılığı da geçmişe değinmeden kavramak imkânsız.

Güç ile güçsüzlük arasında gidip gelen, en yakınındakilere dahi güvenemeyen, başında olduğu mekanizmanın bir anda işlemez hale gelebileceğine tanık olan bir liderin korkusu, bir siyasi analizin değil romanın konusu olsa gerek. Bütün çelişkileriyle insan, edebiyatın temel izlediği değil mi? Mademki siyasi analizlerin pek çoğu bir insanın en güçlü görüldüğü andaki güçsüzlüğünü anlatamıyor, edebiyat ne güne duruyor... Bir siyasi lideri şüpheden daha çok korkutan ne olabilir? Peki, bu şüphenin doğuracağı sayısız soruyu, bu şüphenin üzerinde büyüyecek uçsuz bucaksız belirsizliği, katil kim sorusunun peşine düşerken aslında hep şüphenin peşinde gezen polisiye anlatmazsa, ne anlatacak?

Hadi, bırakın cemaati; cemaatin subaylarını,

bürokratlarını, garip liderini de bırakın. Bir an için cemaatin şimdi kavgalı olduğu eski ortağını, o ortağın korkularını ve şüphelerini de unutun. 15 Temmuz gecesini, o darbe girişimini bir cinayet olarak düşünün ve hemen polisiyenin kadim sorusunu sorun: Katil kim?

İyi bir polisiye bu soruyu cemaatin mekanizmalarına odaklanarak yanıtlayabilir. Daha iyi bir polisiye, bu cinayetin geçmişine uzanır ve cinayete kadar uzanan süreci, mesela eski ortaklıkları, gelişen dostlukları, düşmanlıkların ortaya çıkışını, dışarıdan müdahale edenleri deşifre etmeyi başarır.

Mükemmel bir polisiye ise suçun işlendiği ortama ve suçun esas motivasyonuna odaklanacaktır. Böylesi bir roman için katilin kim olduğu sorusunun yanıtı o kadar da önemli değildir. Konunun perde gerisinde kuklaların iplerini çekiştirip duran üst aklı aramakla hiç ilgisi yoktur. Tam tersine, bu yaklaşım iyi bir polisiyeyi ucuz bir romana ya da hep aynı muhteşemliğiyle bütün suç dünyasını kontrol eden mükemmel suçlunun başrolde olduğu bir çizgi romana çevirir.

Mükemmel polisiye, komplonun perdesini kaldırıp arkadaki gizli eli deşifre etmekle değil hayatın ve tarihin dinamikleri hakkında ipuçları vermekle ilgilenir.

Romanla siyasi analizin yöntemleri farklıdır ve 15 Temmuz için bu ipuçlarını arayan romanda şöyle bir sahneye yer verilmesi beklenir: Türkiye'nin en köklü patron ailelerinden birinin kullandığı evlerden birinde yapılan bir sohbet... Dini bir cemaat hakkında fikirlerini söyleyen insanlar... Aynı odada bir araya gelmiş patron, imam, devlet görevlisi ve yalnızca örgütlenme modelleri hakkındaki tecrübesiyle değil Türkiye bilgisiyle de göz dolduran ve aksanından yabancı olduğu anlaşılan şahıs... Bu cemaatin Türkiye'nin siyasi ve iktisadi hayatında üstlenmesi muhtemel rollere dair beklentilerle kurulan cümleler...

Sahnelerin nasıl kurgulanacağı, hangi sırayla romanda yer alacağı elbette yazara bağlı ama bir sahne daha... 15 Temmuz cinayetinden hemen sonra... Yine aynı ailenin iki mensubu bu defa dönemin en güçlü lideriyle bir toplantı yapıyor. Toplantının ardından basının önüne çıkılıyor ve iki genç patron, lidere olan destek ve şükran duygularını ifade ediyor.

15 Temmuz'da Türkiye'de bir cinayet işlendi. Bu cinayet başka cinayetleri tetikledi. Böyle bir ülkede, şüphe, ihanet ve korkunun ülkesinde o aile mutlu. Zaten bu aile ve benzerleri Türkiye'de hep mutlu...

POLİSİYEDE SUİKASTLAR VE DARBELER

Suphi VARIM

Polisiye edebiyat sosyal yapıdan, toplumsal gelişmelerden ve uluslararası ilişkilerden sürekli etkilenir. Bu bakımdan polisiyenin dedektif, suçlu, şüpheli, olay yeri, mekân, suç u aydınlatma yöntemleri gibi unsurları zaman içinde değişir. Top-

lumsal dinamizmle bağlantılı olarak polisiyeye yeni karakterler, olaylar, suç örnekleri, mekânlar eklenir. Özellikle siyasi polisiye, kara roman ve politik kurgu türleri polisiye edebiyata yeni öğeler katar, onu geleneksel dedektif hikâyeciliğinin ve casusluk serüvenlerinin ötesine taşır.

Bu eserler, bazen hayali komplo teorilerine dayanır, bazen de gerçek politik olaylardan, devletlerin ve toplumsal aktörlerin güç mücadelesinden esinlenir. Karakterler dedektif, polis, casus ve ajan gibi geleneksel tiplerin dışına taşar; devlet başkanları, politikacılar, suikastçılar, darbeciler, derin devletin adamları, paralı askerler, teröristler kurguya yerleşir. Günümüzde emperyalist güçlerin vekâlet savaşı ve düzenleyici savaş gibi taktikleri polisiye kurguya yeni malzemeler sağlar. Böylece polisiye, ulusal ve uluslararası alanda, bazen de ikisinin iç içe geçtiği ortak alanda hikâye üretir, çoklu bir hikâye modeli sunar.

Bu modelden birkaç örnekle devam edelim. Suikast ve suikastçı temasının en tanınmış örneği, Frederick Forsyth'in *Çakal* romanıdır.

Yazarın *İt Dalaşı* romanıysa suikast ve askeri darbeyi birlikte ele alır. Serüven, Zangora adlı Afrika ülkesinde hükümeti devirip yerine kukla bir başkanı geçirmeyi amaçlayan paralı asker operasyonu ile ilgilidir.

Fransız derin devletinin, Başkan Charles de Gaulle'e yönelik suikast girişimini anlatır. Yazarın *İt Dalaşı* romanıysa suikast ve askeri darbeyi birlikte ele alır. Serüven, Zangora adlı Afrika ülkesinde hükümeti devirip yerine kukla bir başkanı geçirmeyi amaçlayan paralı asker operasyonu ile ilgilidir. Kurgunun ekseni, sömüren ülke-sömürülen ülke ilişkisidir. Her iki roman da filme alınmıştır.

Fransız kara roman geleneğinden Jean Patrick Manchette'in *Keskin Nişancı* romanında daha değişik bir suikastçı örneği görürüz. Derin devletin kiralık adamı Martin Terrier, artık işi bırakıp evlenmek niyetindedir. Romanda Fransa'daki politik olaylardan izler görmek mümkündür. Romanın filmi de vardır.

Film demişken suikast-askeri darbe bağlantısını çarpıcı şekilde işleyen, Vasilis Vasilikos'un Costa-Gavras tarafından filme çekilen *Z/Ölümsüz* adlı yapıtını unutmayalım. Askeri darbe ortamında muhalif bir politikacı, herkesin gözü önünde kaza süsü verilen suikasta kurban gider. Eserde faşizmin dünyasından evrensel temalar karşımızdadır.

Söz faşizmden açılmışken Carlos Ruiz Zafon'un *Rüzgârın Gölgesi* adlı romanına dikkat çekmek gerekir. Franco İspanya'sında geçen ve gizemlerle örülü bir kara romandır. Maj Sjowal'le birlikte Martin Beck serisini yaratan Per Wahlöö'nün *Kamyonet* romanı da Franco yönetimindeki faşist İspanya'da geçer. Philip Kerr'in Bernhard Günther adlı Alman özel dedektifin serüvenlerini anlattığı *Mart Menekşeleri* gibi politik polisiye-kara roman eksenindeki yapıtları da Nazizmin şiddetini sergiler.

Tekrar suikastlara dönelim. Amerikalı yazar Vince Flynn, bestseller romanlarda ve filmlerde sık gördüğümüz başkana suikast ve başka-

nı esir alma temalarını *Beyaz Saray Baskını* adlı romanında kullanır. Beyaz Saray'a girip ortalığı kana bulayan teröristler, sığınağa gizlenen başkanın peşindedir.

Rafael Bernal'ın politik polisiyesi *Moğol Komplosu*'nda da suikastçının hedefinde Meksika'yı ziyaret edecek ABD başkanı vardır. Bu tema, Glenn Meade'in *Kar Kurdu* eserinde de yer alır. Ancak burada CIA ajanlarının hedefindeki lider, Stalin'dir. Kişisel düşüncem, Bernal'ın eserinin bunların çok üstünde olduğudur.

Gilberth Keith Chesterton'ın *Bay Perşembe* romanı, konuya daha farklı açıdan yaklaşır ve suikastçı anarşistlere odaklanır. Felsefi örgüsü de olan eserin ana karakteri dedektif Syme, gizli örgütün planlarını ortaya çıkarabilmek için anarşistlerin arasına sızar.

Modern siyasi polise ve politik kurguda komplo teorileri de yer tutar. David Baldacci'nin *Koleksiyoncular* ve *Mezar Gibi Soğuk* yapıtlarını örnek verebiliriz. Ana karakter Oliver Stone, eski bir CIA suikastçısıdır. Dan Brown'sa *Da Vinci Şifresi* gibi romanlarında dünya hâkimiyeti komplosunu gizli örgütler üzerine kurar. Artık modası geçmiştir derim.

Yazarlarımızdan Bülent Ruscuklu'nun *Suikast*, Ali Abaday'ın *Tanrıların Şatosu* eserleri başkana suikast temasının bizdeki

örneklerindendir. Derin devletin marifetleriniyse Ahmet Ümit'in *Kukla* romanında görürüz. Yazarın *Elveda Güzel Vatanım* yapıtı da İttihatçı darbecilerin dünyasından zengin kesitler sunar.

Suikastçı, terörist ve darbeci gibi suçlulara odaklanan polisiyelerin çoğunda eser, suçlularla mücadele eden karakteri ve olayı toplumsal yapıdan ve sınıfsal güç ilişkilerinden soyutlayarak ele alır. Dolayısıyla yapıt, sıradan bir bestseller yapıtından öteye geçmez. Özellikle dünyanın çeşitli ülkelerinde politik suç hikâyelerini anlatan ve Amerikan ideolojisini merkeze yerleştiren Amerikan politik kurgularında bu, oldukça belirgindir. Bu kuratıcı Amerikalı klişesi artık kabak tadı verdiği düşüncesindeyim.

Toplumsal yapıyı tüm çıplaklığıyla veri alan siyasi polisiyede ve politik kurgudaysa bu ilişkiler de uluslararası bağlamda esere eklenir. Örnek olarak John le Carré'nin *Nazik Bir Durum* romanı, dinci terör-uluslararası sermaye-devlet-politika bağlantısını çarpıcı bir şekilde sergiler.

Meksikalı Paco Ignacio Taibo'nun *Mutlu Son Yoktur* kara polisiyesi de öyledir. Meksika'daki otoriter siyasi yapıyı, derin devletin silahlı milislerini, öğrenci gösterilerine saldırıları anlatırken Meksika'nın karanlık tarihini de gözler önüne serer, aktörler arasındaki bağlantıları bu şekilde kurar.

Sonuç olarak poliseye edebiyat, ulusal ve uluslararası sistemlerdeki dinamizme bağlı olarak kendi içinde yeni türler, karakterler, hikâyeler doğurmaktadır. Ülkelerin yaşadığı sorunlar, karanlık devlet sırları, toplumsal kaos, ayaklanma, darbe, uluslararası rekabet gibi içsel ve dışsal değişkenler, poliseye yazarlarına yeni temalar sunmaktadır. Bu yolda özellikle Türkiyeli poliseye yazarlarının hem tarihsel hem de güncel açıdan konu sıkıntısı çekmeyeceği düşüncesindeyim.

Suikast-askeri darbe bağlantısını çarpıcı şekilde işleyen, Vasilis Vasilikos'un Costa-Gavras tarafından filme çekilen *Z/Ölümsüz* adlı yapıtını unutmayalım. Askeri darbe ortamında muhalif bir politikacı, herkesin gözü önünde kaza süsü verilen suikasta kurban gider. Eserde faşizmin dünyasından evrensel temalar karşımızdadır.

PEK İNGİLİZVARI BİR DARBE KIRMIZI URBALILARIN MEMLEKETİNDEN SOSYALİST BİR HÜKÜMET ÇIKAR MI?

Tülay Güneş KILIÇ

“Adam komünist!” diye haykırdı eski banker Sir Arthur Furnival. Buna birçok gazetenin sahibi, medya tiranı George Fison’dan, “Göçmen bile olabilir,” karşılığı gelirken, gözlerini göğe çeviren piskoposun ağzından, “Aman Tanrım!” demekten başka bir şey çıkmıyordu.

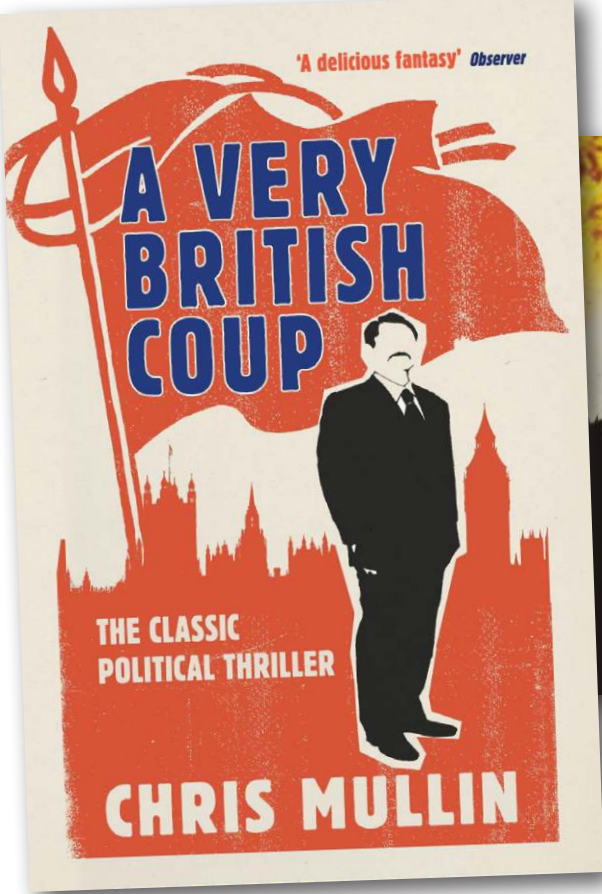
Tüm bu tepkilerin sebebi, Sheffield’li eski bir çelik işçisi olan Harry Perkins liderliğindeki İşçi Partisi’nin Mart 1989 Genel Seçimlerini kazanmasıydı. Tahminleri altüst eden bu sürpriz sonuç, başta ABD olmak üzere bütün dünyanın gözünü İngiltere’ye çevirmesine yol açar. Zira yeni Başbakan Perkins, sosyalist olduğunu hiç gizlememiş ve iktidara geldiği takdirde yerleşik düzeni yerinden oynatacağının kuvvetli işaretlerini vermiştir. Seçim manifestosunda ortak pazardan çekilme, şeffaf finans politikası, medyada tekelleşmenin engellenmesi, Lordlar Kamarası’nın tasfiye edilmesi gibi aristokrat burjuvazi tarafından skandal olarak nitelendirilen maddeler yer alır. Harry Perkins’in ajandası bunlarla sınırlı değildir; İngiltere’yi NATO’dan çıkararak tarafsızlaştırmak ve yabancı nükleer başlıklı füzeleri ait olduğu ülkelere geri göndermek öncelikli planları arasındadır.

Gelişmeleri yakından takip eden gizli servis, finans, medya, dini ve askeri kurumlardan oluşan karşı taraf, istikrarı seven İngiliz halkının

makul davranacağından, asla Marksist birine oy vermeyeceğinden emindir. O güne kadar Muhafazakâr veya İşçi Partisi’nden hangisi iktidara gelirse gelsin, kurulu düzenlerinde pek bir değişiklik olmamıştır; zira her iki partinin de birbirinden pek farkı yoktur. Lakin fırça kaşlı, kalın bıyıklı, tıknaz ve sıradan görünüşlü bu eski işçi, halk arasında büyük popülarite kazanarak seçimleri silip süpürür. En az 100 sandalye üstünlüğüyle seçim zaferi kesinleştiğinde Perkins, televizyonda da yayınlanan konuşmasına, “Yoldaşlar,” diye başlar, “seçimi kazandık ama işimiz daha yeni başlıyor. Doğru, politik yetki bizim elimizde fakat bu yeterli olmaz. Bu ülkedeki asıl iktidar parlamentoda değil, Londra’daki yönetim kurulu toplantı odalarında, karanlık bürokrasinin girintilerinde ve gazete başyazarlarının ofislerinde yatıyor, gücü ele geçirmek için öncelikle bu zinciri kırmalıyız.” Basın, seçim sonuçlarına son derece tepkilidir, “Kızıl Harry, Moskova’ya!” minvalinde Soğuk Savaş döneminden kalma, klişe manşetler atılır. *The Guardian*, *Daily Mirror* gibi nispeten daha ılımlılar bile bunu sonun başlangıcı olarak görürler.

Harry Perkins liderliğindeki İşçi Partisi, on yıl sonra yönetimi Muhafazakârlardan devraldığında enflasyon ancak sosyal ayaklanmaları önleyecek raddede kontrol altındadır. 1981’de başlayan grevler gitgide daha ciddileşmiş, birçok dükkân kapanmıştır. Güvenlik güçleri karanlık bastıktan sonra yolculuk yapılmaması gerektiğini, çünkü vatandaşları olası tehlikelerden koruyamayacakları konusunda uyarılarda bulunur. İşsizlik arttıkça emniyete ayrılan bütçe iki katına çıkar, polis kurşun geçirmez yelekler ve korunaklı arabalarla donatılır. Şubat 1988’de parlamentoda alelacele geçirilen bir yasayla Troçkizm illegal kabul edilir. Takip eden gün-

Şömine başında ellerinde konyak kadehleriyle oturan MI5 Başkanı Sir Peregrine Craddock’la medya baronu George Fison’un keyifleri yerindedir. “Zaten biz bir Güney Afrika ülkesi değiliz ki; ne top tüfek ne de işkence ve kan akıtmaya ihtiyacımız olur. Biz darbemizi İngiliz usulü yaparız,” diye konuşurlar.

Harry Perkins rolünde Ray McNally. İrlandalı aktör dizinin yayınlanışından hemen sonra hayatını kaybetti.

lerde, bir evde uluslararası Marksist bir örgüte ait olduğu iddia edilen birçok silah ele geçirilir. Bazıları silahları IRA'nın sağladığını belirtirken, kimileri de polis tarafından yerleştirildiğini söyler. Troçkizm yasadışı ilan edildiğinden beri askeri kamplar, herhangi birinin hiçbir kanıt sunmaksızın bulunabildiği ihbarlarla yakalanan Troçkist şüphelilerle doludur, ki Leninizmden tek farkı Stalin karşıtlığı olan bu görüş, uzun yıllardır geçerliliğini zaten yitirmiştir. Ama bu yaftayla birçok muhalifin ekarte edilmesi daha kolaydır. Seksenlerin ortalarında sermaye çevreleri daha da zenginleşmiş, endüstri ve tekstilde üretim adeta durmuş, temel ihtiyaç maddeleri karaborsaya düşmüş ve sayısız devlet kuruluşu, yabancılara satılırken Kuzey Denizi'ndeki petrol rezervlerinin tükenmesi İngiltere'yi dışarıdan petrol almak zorunda bırakmıştır. Velhasıl ülke, ekonomik açıdan tarihinde hiç olmadığı kadar zor bir durumdadır.

Kraliyet tarafından istemeyerek de olsa, usul gereği hükümeti kurmakla görevlendirilen Perkins, hiç zaman kaybetmeden değişimler için harekete geçer. Downing Sokağı 10 Numara'nın yeni sahibi konuttaki özel dairesine yalnızca üstünü değiştirmek için uğrarken, geceleri kendi evinde yatmayı tercih eder. Başbakana tahsis edilen özel şoför ve arabayı değil, halk otobüsünü kullanır ve tüm bakanlarından da aynı şeyi yapmalarını bekler. Söyledikleri ve yaptıkları

arasında çelişki olmamasına özen gösteren idealist Harry Perkins'in kararlılığı karşısında en çok rahatsız olanların başında MI5'in başı Sir Peregrine Craddock gelir. Seneler boyunca İngiliz halkını aşırı uçlardan korumaya çalışmış, her bir devlet memurunun, milletvekilinin, subayın veya BBC yöneticisinin geçmişini araştırıp en ufak bir sapma hissettiğinde gizlice terfilerinin önünü kesmiştir. Oysa şimdi, eskiden kapıcı bile olamayacak birinin başbakanlığa yükselmesini önleyememiştir. Ne kadar soruşturma yaparsa yapsın Perkins hakkında eline hiç koz geçiremez, lakin yaşlı adam ülkenin komünistlerin eline geçmesine izin verecek değildir. Bunu da demokrasi ve adalet için yaptığına tüm kalbiyle inanır.

Aynı şekilde ABD de en az Sir Craddock kadar gidişattan tedirgindir. Seçimlerin hemen ertesinde para piyasalarında dalgalanmalar olur ve Amerikalıların, Arapların ve petrol şirketlerinin elden çıkarmasıyla sterlin büyük ölçüde düşüşe geçer. İlerleyen günlerde sterlinin değer kaybı devam eder, Hazine tek çözümün faizleri artırmak ve IMF'den borç almak olduğunu belirtir. Finans sektörünün adamı olması nedeniyle Maliye Bakanı olarak atanması şaşkınlık yaratan Wainwright, "Bu şekilde devam ederse bir ayı geçmez paramızın değeri sıfırı bulur," iddiasındadır. Perkins önce Almanya, Fransa veya Hollanda gibi ülkelerden yardım istenilmesi ve faizlerin sabit tutulması gerektiği düşüncesindedir. Bu arada ABD Dışişleri Bakanı, yanında Hazine Başkanı ve büyükelçiyle birlikte Downing Sokağı 10 Numara'ya gelerek, Başbakan Perkins'le nükleer başlıklı füzeler konusunda görüşür. Kaba bir tavırla füzelerin kaldırılması-

nın çok vahim bir hata olacağını ve savunmada büyük gedik açacağını belirterek sert uyarılarda bulunur. Perkins ise ülke için asıl tehlikenin Amerika'ya ait bu nükleer silahlardan kaynaklandığını, Rusya'ya karşı ana hedef haline geldiklerini ve zaten seçim manifestosunda bu durumun özellikle üzerinde durduğu için halkın, partisini seçtiğini söyler ve Vietnam'ın savunma için nükleer güce ihtiyacı olmadığını hatırlatır. Hiddetten köpüren ABD Dışişleri Bakanı, "O zaman para yardımını falan unutun, başınızın çaresine bakın!" diyerek, arkasına bakmadan, hışımla konutu terk eder.

Görüşülen Avrupa ülkeleri kredi vermeyi reddedince IMF'ye başvurmak kaçınılmaz olur. Müzakereler çok sert geçer, para fonunun şartları çok ağırdır. Maliye Bakanı Wainwright yüksek faiz ve ağır yaptırımlara itiraz ederek, bunu kabineden asla geçiremeyeceğini belirtince IMF'nin Amerikalı üyesi, "Bu sizin sorunuz, bizim değil. Biz siyasetçi değil, bankacıyız. Kiminle iş yaptığımız önemli değildir; bu ha İngiliz sosyal demokratlar olmuş, ha Türk generaller, ayırım yapmayız," der. Wainwright buna, "Çok güzel fakat unutmayın ki Türk generallerinin kamuoyuyla ilişki kurma tarzları, İngiliz sosyal demokratlarının açık politikalarından çok farklıdır," diye karşılık verir. Nitekim bakan, IMF şartlarını kabineye sunduğunda büyük tepkiyle karşılaşır, "Bizim bir muz cumhuriyeti mi olduğumuzu düşünüyorlar?" bağrışmaları duyulur. Fakat Harry Perkins'in kafasında başka planlar vardır. Dışişleri Bakanı Tom Newson'ı gizlice Libya, Cezayir ve Irak'a gönderir, görüşmeler başarılı geçer ve istenilen kredi

uygun koşullarda bulunur. Siyonist lobinin İsrail'in satıldığı kaygısı dışında ülkede genel bir memnuniyet havası oluşur, felaket bir ölçüde atlatılmıştır. Fakat daha çözülmesi gereken onlarca problem vardır.

Yeni hükümetin karşısındaki bir diğer zorluk, sendikalarla yapılacak görüşmelerdir. Radikal çözümler arayışı içindeki Perkins'in, sosyal haklar ve yeni yatırımlara öncelik vermesi nedeniyle işçilerin istedikleri maaş zammı en az iki yıl beklemek zorundadır. Perkins'in parti liderliğinden pek de hoşnut olmayan ve aslında kendisini bu unvana layık gören Birleşik Elektrik Sendikası Genel Sekreteri, sağ kanattan Reg Smith, hükümeti zorlamaya kararlıdır. Smith zamanında ABD elçiliği tarafından finanse edilen bir geziyle Amerika'ya gitmiş, oradaki işçi haklarını incelemiş, hatta beş dakikalığına da olsa Birleşik Devletler Başkanı'yla görüşme olanağı bulmuştur. Açıkçası Smith, Perkins karşıtları için gerektiğinde devreye sokulabilecek yararlı biridir. Nitekim sendikalar zorluk çıkararak anlaşma yollarını tıkar. Kurallara harfiyen uyararak, yani asla fazla mesaiye kalmayıp hasta meslektaşlarının yerine çalışmayarak işleri yavaşlatma kararı alınır. İçinde bulundukları ocak ayı zaten çok soğukken, çok değil birkaç gün içinde kömür enerjisiyle çalışan ısıtıcıların birer birer devre dışı kalması ve sık sık yaşanan genel elektrik kesintileri kamuoyunda olumsuz yorumlara yol açar. Gazetelerde her gün operasyon sırasında enerji kesildiği için ameliyat masasında kalan biri, soğuktan donarak ölen yaşlı bir kadın veya trafik ışıkları çalışmadığı için bir arabanın çarpmasıyla hayatını kaybeden bir küçük kız haberleri yer alır. Halk şiddetli protestolarda bulunmaya başlar. Perkins, sendikaların istediği zam talebini karşılamayı veya olağanüstü hal ilan edip işçilere işbaşı yapılması emri verilerek krizin aşılması önerisini geri çevirir. Birkaç hafta sonra karlar eriyip ısı artınca eskisi kadar yakıtı ihtiyaç kalmaz. Sabırsızlanmaya başlayan işçilerin daha makul olunması gerektiği tarzında homurdanmaya başlamaları karşısında Reg Smith, ister istemez anlaşma masasına oturmak zorunda kalır.

Gazeteler bunu sendikacının zaferi olarak lanse eder.

Bu arada Gizli Servis'in Perkins üzerine araştırmaları devam etmektedir. Her ne kadar kabinede üç komünist, bir Troçkist ve bir eşcinsel olduğunu açığa çıkarsalar da bu yeterli değildir. Çünkü insanlar artık

Chris Mullin

değişik görüşlere daha hoşgörülüdür. Fakat yine de doğrudan olmasa bile gazetelere bilgi sızdırılarak yavaş yavaş karalama çalışmalarını başlatmanın pek sakıncası yoktur. Bulduğu krediyle büyük sükse yapan Dışişleri Bakanı'nın evlilik dışı ilişkisi ortaya çıkarılır, Perkins kendisine destek verse de yoğun baskılar karşısında Newsome istifa etmek zorunda kalır. Tüm çabalara rağmen Perkins direnmeye devam etmekte, nükleer başlıklı füzelerin bir an önce İngiltere topraklarından çıkarılması için talimatlar vermektedir. ABD de boş durmamakta, her bir füze için yüklü tazminat istemek, böylelikle mali açıdan hükümeti daha zor duruma sokmak, bu da işe yaramazsa İngiltere ordusunu sahneye çıkarmak gibi planlarla meşguldür. Aynı günlerde NATO'dan çıkma ısrarı karşısında Almanya, Belçika, İspanya ve daha birçok ülke İngiltere'yle ticari ilişkilerini keser.

Güvenlik görevlisi kılığında örgütlü kışkırtıcıların başı çektiği protestolar sokaklara taşar, evler, arabalar taşlanır. Başbakanın ufak da olsa bir açığını yakalamaktan hiçbir zaman ümit kesmeyip işin ucunu bırakmayan Sir Craddock, Harry Perkins'in çok eskiden yaşadığı kısa bir ilişkiyi keşfeder, kadın evlenmiş ve iki çocuğu olmuştur. Kocası, füzeleri imha etmekle görevli bir istasyonu kuran şirketin başındadır ve bu güç imha istasyonlarının birinde yeterli önlem alınmadığı için patlama tehlikesi vardır. Bu durumdan bir çıkar ilişkisi bağlantısını kuran Sir Craddock elinde belgelerle başbakana gider. Aylardır yaşadığı strese rağmen yılmayan Harry Perkins için bu bardağı taşıran son damla olur,

Pek İngilizvari Bir Darbe'nin yazarı, İşçi Partisi eski milletvekili, gazeteci/ yazar Chris Mullin, 1982 yılında bu politik gerilimi yazdığı sırada henüz parlamento'ya seçilmemişti. Trende arkadaşlarıyla yolculuk yaparken böyle bir senaryo üzerine konuşurlar, bir kitap yazmaya karar verir ve ana karakteri için zamanın İşçi Partisi lider adaylarından Tony Benn'i örnek alır.

her türlü pürüze karşı inatla sürdürdüğü mücadelenin işe yaramaması karşısında bitkin düşer ve çok hastalanır. Sir Craddock'un, hastalık yüzünden makamından istifa etme önerisini kabul eder ve dinlenmesi için gönderildiği başbakanlığın kır köşkünde, bir yıl boyunca hiç kimseyle görüştürülmeden adeta bir hapis hayatı yaşar. Bir kez daha, tarihteki birçok örnekte görüldüğü gibi, demokratik yollarla seçilmiş olmanın illa da yönetimi ele almak anlamına gelmeyeceği anlaşılır.

Yeni başbakan, partinin sağ kanadından Maliye Bakanı Wainwright olmuş ve yeni kabinede hiçbir Marksiste görev vermemiştir. Egemen sınıf için işler yine yoluna girmiş, kurulu düzenin yıkılması tehlikesi bir kez daha bertaraf edilmiştir. Şömine başında ellerinde konyak kadehleriyle oturan MI5 Başkanı Sir Peregrine Craddock'la medya baronu George Fison'un keyifleri yerindedir. "Zaten biz bir Güney Afrika ülkesi değiliz ki; ne top tüfek ne de işkence ve kan akıtmaya ihtiyacımız olur. Biz darbemizi

Tony Benn

İngiliz usulü yaparız,” diye konuşurlar.

A Very British Coup, İngiliz Channel 4 tarafından iki kez televizyona uyarlanmıştır. 1988’de Ray McNally’in başrolde olduğu, aynı adı taşıyan ilki yayınlandığında büyük yankı yapar. Otuzu aşkın ülkede gösterilen dizi, *Bafta* ve *Emmy* gibi önemli ödülleri kazanır. *House of Cards*’ın öncüsü kabul edilen dizide, büyük ölçüde kitaba bağlı kalınmasına rağmen final çok daha tatmin edici iyimserliktedir. 2012’de bu sefer romana birebir uymayıp yalnızca esinlenmekle yetinilen *Secret State* adıyla Gabriel Byrne’in başrolde olduğu, yine çok başarılı bir başka versiyon çekilir.

Pek İngilizvari Bir Darbe’nin (Agora Kitaplığı, 2006) yazarı, İşçi Partisi eski milletvekili, gazeteci/yazar Chris Mullin, 1982 yılında bu politik gerilimi yazdığı sırada henüz parlamentoya seçilmemişti. Trende arkadaşlarıyla yolculuk yaparken böyle bir senaryo üzerine konuşurlar, bir kitap yazmaya karar verir ve ana karakteri için zamanın İşçi Partisi lider adaylarından Tony Benn’i örnek alır. Mullin kitabı yazdığı sıralarda Thatcher hükümeti kan kaybetmekteyken, halk tarafından benimsenen Tony Benn’li İşçi Partisi anketlerde önde görünmektedir. Siyasi analistlere göre Benn, %1 gibi çok küçük bir farkla İşçi Partisi seçimlerini kaybetmeseydi, İngiltere’yi radikal değişimler bekliyordu.

Chris Mullin, seksenlerde yürüttüğü yoğun kampanyayla Birmingham Altılısı olarak bilinen, psikolojik ve fiziksel şiddet kullanılarak zorla alınmış sahte itiraflarla tutuklanan sanıkların 16 yıl sonra serbest kalmalarında yardımcı olmuştur. 23 sene parlamentoda görev yaptıktan sonra aktif siyaseti bırakan Chris Mullin, şimdilerde “Harry Perkins’in Arkadaşları” adında bir devam kitabı yazmakla meşgul. Zira siyasi bir gerilimden çok, distopik bir fantezi

***A Very British Coup*, İngiliz Channel 4 tarafından iki kez televizyona uyarlanmıştır. 1988’de Ray McNally’in başrolde olduğu, aynı adı taşıyan ilki yayınlandığında büyük yankı yapar. Otuzu aşkın ülkede gösterilen dizi, *Bafta* ve *Emmy* gibi önemli ödülleri kazanır. *House of Cards*’ın öncüsü kabul edilen dizide, büyük ölçüde kitaba bağlı kalınmasına rağmen final çok daha tatmin edici iyimserliktedir.**

romanı olarak nitelendirilen kitap, adeta yazar eline bir kristal küre almış gibi bugünün işaretlerini vermektedir. İşçi Partisi’nin lideri Jeremy Corbyn, tıpkı Harry Perkins gibi sosyalist görüştedir. NATO’dan çıkmak, ekonomik gücü finans çevrelerinin elinden alıp milyonlere değil milyonlara dağıtmak, Lordlar Kamarası ve özel okulları kaldırmak gibi benzer planları vardır. Yerleşik düzen Corbyn’den pek memnun değildir; 2015’te bir general, gazete yazısına yaptığı yorumda, hiçbir zaman sosyalist bir lidere izin vermeyecekleri, işlerin asla o raddeye gelmeyeceği yorumunda bulunur. Gelişmeler karşısında Chris Mullin’in yorumu, “Medeni bir ülke olmamıza rağmen, ordunun yönetime el koyma olasılığı her zaman vardı,” şeklinde olur ve devam eder: “Yetmişli yıllarda birtakım çıbanbaşları çıkıp kendi özel sivil birliklerini kurmaya kalkıştı. Bunlardan bir tanesi General Sir Walter Walker, *Times*’a bir mektup yazarak ‘Ülkenin dinamik bir yönetime ihtiyacı var. İçimizde hain komünist Truva atlarını barındırmayacağız,’ dedi. Ve gerektiğinde 100.000 silahlı toplayabileceğini iddia etti. Tamam, general biraz kaçıkta ama yine de o dönem Kuzey Avrupa’da NATO komutanıydı. Yine 1975 senesinde SAS’ın kurucusu Albay David Stirling de benzer bir oluşum içine girmişti.”

Oscar Wilde’ın, “Hayat, sanatı taklit eder,” sözüne uygun, Harry Perkins’e yapılanların bugünlerde Jeremy Corbyn üzerinde de denemeye başlamış olması dikkat çekicidir. Kurulu düzen, hoşlanmadığı İşçi Partisi liderini gözden düşürmek için geçmişini didik didik edip Brexit’i kendisi için bir yenilgi olarak göstermek gibi çeşitli manevralarla medyanın tüm gücünü kullanmaktan çekinmiyor. Oysa Chris Mullin’in de dediği gibi, “İşler 30-40 yıl öncesinde olduğu gibi kolay değil artık, insanlar değişti.” İngiliz gençliğinin ümit ışığı olan Jeremy Corbyn’in başarılı olup olmayacağını, planladığı değişimleri uygulamaya olanak bulup bulamayacağını zaman gösterecek.

WE
MAKE
COCKTAILS.

5

COCKTAILS & MORE

Handcrafted Cocktails, Funky Vibes & Cozy Ambience
Mueyyet Sok. No:5 Asmalimescit / Istanbul
0555 889 69 55
@5istanbul

GERÇEK HAYATINDA EDEBİYATINDAN DAHA FAZLA DARBE OLAN ÜLKE: YUNANİSTAN

Vassifis DANELLİS

Çeviren: Algan SEZGİNTÜREDİ

1 5 Temmuz 2015: Tesadüftür, Yunan parlamentosu, Türkiye’de yaşanan darbe girişiminden tam bir sene önce aynı gün AB ve IMF’yle yeni mali yardım anlaşmasını onaylamıştı. İktidar partisi Syriza için zor bir geceydi; oylamanın tamamlanması 16 Temmuz sabahını bulmuştu. Otuz dokuz milletvekili (partinin parlamentodaki milletvekili toplamının dörtte birinden fazlası) ret oyu verdi ve anlaşmayı kurumsal bir darbe olarak nitelendirdi.

İki gün öncesinde Başbakan Aleksis Çipras, Brüksel’deki Avrupa liderleri zirvesine katılmıştı. Amacı, Yunan halkının son referandumda aldığı yeni anlaşmaya hayır kararını savunmaktı. Avrupalı liderler başbakanı fikrini değiştirmeye ikna edene kadar toplantıdan bırakmamışlardı. Aynı gece #this_is_a_coup (bu bir darbedir) *hashtagi* Twitter’da uluslararası *trende* dönüşmüştü. Dünyanın her yerinden insanlar AB’nin antidemokratik tutumunu kınamış ve Çipras’tan toplantıyı, anlaşmayı imzalamadan terk etmesini istemişlerdi. Heyhat, anlaşma imzalamıştı.

Yunanistan krizinde “darbe” lafının ilk geçişi değildi bu. 2011’de, ilk mali yardım anlaşmasından birkaç ay sonra, o dönemki başbakan Yorgos Papandreu, ordu içinde bir kesimin darbe yapacağından öyle korkmuştu ki, basına bakılırsa yaptığı bir Selanik ziyaretinde, şaşırtmaca amacıyla kendisine iki ayrı otelde oda ayırtmıştı. Ordu, sonunda darbe yapmamıştı ama Papandreu, Avrupalı liderlerce istifaya zorlanmış, yerine seçimle gelmemiş, atanmış teknokratlardan kurulu bir hükümet gelmişti.

Modern Yunanistan tarihi darbelerle doludur. İlk Yunan Devleti’nin 1831’deki kuruluşundan sadece birkaç ay sonra gerçekleşmişti: Donanma, Vali Kapodistrias’ı indirmek istemişti. Darbe başarıya ulaşmamış ama Kapodistrias

iki ay sonra bir suikasta kurban gitmişti.

Ülkemiz, 1975’teki son başarısız darbeye kadar siyasi hayatında birçok askeri müdahale yaşadı. Tarihimizin hemen her önemli anında bir darbe olduğunu söyleyebilirim. İlk Yunan anayasası (1841) bir darbe sonucunda ortaya çıkmıştı. Küçük Asya Felaketi (sizin deyişinizle Kurtuluş Savaşı) bir başka darbeye yol açmıştı. II. Dünya Savaşı’na darbeyle başa geçmiş bir hükümetle girmiştik. Son başarılı darbe, 60’ların sonlarıyla 70’lerin başlarında Yunanistan’ın AB’ye alınmasına varmıştı.

Ordu, darbeye kalkışmasa bile her zaman Yunan siyasetinde etkin rol oynamanın yolunu bulmuştur. 40’lı yıllarda iç savaş çıktığında elbette hemen OHAL ilan edilmişti. 50’li yılların en önemli iki siyasetçisi de emekli generaldi ve siyasete ordunun desteğiyle girmişlerdi. Bugün bile, Yunan tarihinin ilk solcu hükümeti, Kamu Düzeni Bakanlığı’na (polis güçlerinden sorumlu bakanlık) emekli bir generali getirmiştir.

200 yıla yaklaşan devlet tarihimiz darbeler açısından zengindir ama bunlardan ikisi en beterleri ve en çok tartışılanlarıdır: 1936 Metaksas Cuntası (Nazilerin Yunanistan’ı işgaliyle son bulmuştur) ve 1967 Albaylar Cuntası (Kasım 1973’teki öğrenci ayaklanmaları sonucunda yıkılmıştır).

200 yıla yaklaşan devlet tarihimiz darbeler açısından zengindir ama bunlardan ikisi en beterleri ve en çok tartışılanlarıdır: 1936 Metaksas Cuntası (Nazilerin Yunanistan’ı işgaliyle son bulmuştur) ve 1967 Albaylar Cuntası (Kasım 1973’teki öğrenci ayaklanmaları sonucunda yıkılmıştır).

Peki, polisiye edebiyatın bu olaylara tepkisi nasıl oldu dersiniz? Akla hemen Yunan yazarların bu zengin geçmişi, hem eleştiri hem de bellek koruma ve/veya gerçeklerin ortaya çıkarılması için ilham kaynağı saydıkları geliyor. Mesela Latin Amerika'da böyle olmuş, diktatörlükler Latin Amerika polisiyesinin gelişmesinde başrol oynamıştır.

Zengin siyasi edebiyat geleneğine karşın Yunanistan'da böyle olmadı. Küçük Asya Felaketi ve İç Savaş (1946-1949) ile artlarından yaşananlar ve yol açtıkları, aralarında modern Yunan edebiyatının en önemli örnekleri de bulunan pek çok romanın ana teması oldu.

Peki, aynıysa neden az evvel bahsettiğim iki cunta dönemi için geçerli olmadı? Birincisi, her iki cunta da elbette kanlı olmakla birlikte, şiddet ve yıkıcılık açısından Latin Amerika'dakilerin yanına bile yaklaşmadı. Ayrıca Yunanistan'da hiçbir cunta uzun ömürlü olmadı ve yapılanlar, Latin Amerika'dakilerin aksine, karanlıkta kalmadı.

İkincisi, Yunan cuntaları eleştirilere karşı sağlam önlemler aldılar. Özellikle 1960'ların sonlarında geniş kapsamlı sansür uygulandı; pek çok yazar hapse atılırken diğer birçoğu da apolitik eser üretmekten sessizliği tercih etti. Edebiyat, Yunanistan'da neredeyse yıllarca "durdu."

İstisnalar vardı elbette. Uluslararası alanda en tanınan Yunan romanlarından, Vassilis Vassilikos'un eseri Z, darbeden birkaç ay önce yayımlanmıştı. Kitapta "Parakratos"un (Derin

Devlet) yaptıkları anlatılıyor ve bir bakıma darbe önceden haber veriliyordu. Bundan iki yıl önceyse Andonis Samarakis'in benzer konuyu işleyen romanı *Yanlış* yayımlanmıştı. Her ikisi de Türkçe dahil pek çok dile çevrildi, Fransız sinemasınca uyarlanıp diktatörlük karşıtı propaganda amacıyla kullanıldı.

İşin tuhaf tarafı, bu romanların başarılarının Yunanistan'da polisiyenin neden hiç diktatörlük karşıtı temaları tam işlemediğine etken olması ihtimalidir.

Şöyle açıklamaya çalışayım: Her iki roman da ülke dışında "polisiye" roman olarak tanıtılmıştı. Hatta Samarakis'in eseri *Yanlış*, 1970'te Fransız polisiye edebiyatının en itibarlı ödülü Grand Prix de Littérature Policière'e layık görülmüştü. Dahası, her iki romanın da konuları ve kurguları polisiye türe tamı tamına uyuyordu. Vassilikos'un romanı Z'de önemli bir solcu siyasetçi cinayete kurban gidiyor ve soruşturmayı üstlenen genç, cesur savcı sonunda "Parakratos"un yasalara aykırı, faşist eylemlerini ortaya çıkarıyordu. Aynı şekilde, Samarakis'in *Yanlış*'inde masum bir vatandaş yanlışlıkla, hükümeti devirmeyi amaçlayan terörist bir gruba katılmakla suçlanıyordu. Polis, masum vatandaşın suçunu kanıtlamayı başaramayınca suçlu gösterebilmek adına sahte bir hapisaneden kaçış düzenliyordu.

Kısacası uluslararası başarıya ulaşmış, ödüller kazanmış ve sinemaya uyarlanmış hepi topu iki Yunan polisiyesi var. Peki, neden diğer yazarlar bu iki örneğin izinden gitmedi? Yunan polisiyesi bu büyük fırsatı nasıl kaçırabildi?

Cevabı basit: Her iki roman da Yunanistan'da polisiye sayılmadı. Hâlâ da sayılmıyor. Her iki yazar da polisiye yazdıklarını düşünmemişlerdi ve başka polisiyeler yazmadılar. O zamanlarda polisiye "ucuz edebiyat" sayılıyordu ve her iki saygın yazar da muhtemelen şöhretlerine zeval getirecek bir lekeyle anılmak istememişti.

Kararları doğru muydu peki? Sadece şunu söyleyebilirim: Ne Vassilikos ne de Samarakis bir daha Z ve Yanlış kadar başarılı romanlar yazabildiler. Sonraki romanları uluslararası başarıya ulaşamadı. Polisiye yazmaya devam etselerdi daha başarılı olabilirler miydi? Bilemeyiz. Ancak bence en azından hem diğer yazarlara örnek olurlardı hem de polisiyeye itibar kazandırılırdı.

Polisiyenin Yunanistan'da beğenilirlik kazanması için otuz yıl daha geçmesi gerekti. Buysa ancak Yunan yazarlar siyasileşme kararı alınca ortaya çıktı. Bununla birlikte pek azı Z ve Yanlış'ın izinden giderek diktatörlük temasını kullandı. Zaten çok mu geç kalınmıştı? Belki. Ama sonuçta yılda en az on beş yeni polisiye romanın yayımlandığı Yunanistan'da o dönemi işleyen öykü sayısı bugün on beşi bile bulmuyor.

Daha da acayibi, bu bir avuç romanda darbelere ve cunta rejimleri sırasında yapılanlara

tümüyle yüzeysel değinilmesidir. Mesela Petros Markaris, Charitos'un mesleğine diktatörlük döneminde başladığından bahseder, o kadar.

Rejim sırasında siyasi mahkûmiyet yaşayan Andreas Apostolidis'se romanlarında diktadan sıklıkla bahseder. Ama genellikle dikta dönemini öykülerinin arka planı olarak kullanır. "Parakratos" romanlarının sadece birinde önemli rol oynar.

Bu bağlamda söz edilmeye değer bir diğer romancı Yannis Ragos'sa, yayımlanmış iki romanında da askeri rejimi kullanmıştır. Charitos'un kine benzer bir geçmişe sahip kahramanı Staikos ilk romanında "kan kokusunu alırken" ikincisinde dikta döneminde suç işleyen iki Alman seri katili kovalar. Ama her iki romanda da "derin analize" girmekten kaçınır.

Neden peki? Çoğu solcu ve bazıları bizzat cunta kurbanı onca polisiye yazarı neden beklentilerin aksine dikta karşıtı ciddi eleştirilere gitmekten kaçınmıştır?

Anlamıyorum sahiden. İki romanında darbeden bahseden önemli Yunan yazar Filippou Filippou'ya sorduğumda, "Fazla bahsetmeye gerek yok," dedi. "Darbenin kötü bir şey olduğunu herkes biliyor."

Haklı. Herkes biliyor.

221B YILIN POLİSİYE ROMANI ÖDÜLÜ

Jüri: Sevin Okyay, A. Ömer Türkeş, Ceyhan Usanmaz,
Yankı Enki, Hüseyin Çukur

Onursal jüri: Erol Üyepazarcı

Son başvuru tarihi: 15 Kasım 2016

2016 yılı içinde yayımlanmış polisiye romanların yazarları ya da yayıncıları başvuru yapabilir. Başvurunun yapılabilmesi için 7 adet kitabın başvuru formuyla birlikte **Mylos Yayın Grubu - Moda Cad. Zuhâl Sok. Banu Apt. No:1, Daire:1, Kadıköy / İstanbul** adresine kargo ya da posta yoluyla gönderilmesi gerekmektedir.

221B POLİSİYE İLK ROMAN ÖDÜLÜ

Jüri: Algan Sezgintüredi, Derviş Şentekin, Esmahan Aykol,
Gülce Başer, Özlem Özdemir, Ece Özbaş

Onursal jüri: Erol Üyepazarcı

Son başvuru tarihi: 1 Ekim 2016

221B İlk Roman Ödülü'ne başvuracak dosyaların yayımlanmamış olması gerekmektedir. Yayımlanmamış dosyası/dosyaları olan polisiye romanların yazarları, dosyalarını **bilgi@221bdergi.com** adresine göndererek başvuru yapabilir.

“221B YILIN POLİSİYE ROMANI ÖDÜLÜ” ve “221B POLİSİYE İLK ROMAN ÖDÜLÜ” ile ilgili 221bdergi.com adresinden tüm detayları öğrenebilir, başvuru formuna ulaşabilirsiniz.

GİRİŞ KAPISININ ÖNÜNDEKİ TANKLAR

Yannis RANGOS

Çeviren: Damla DEMİRÖZÜ

Yannis RANGOS

1966'da Atina'da doğdu. Yazar ve gazetecidir. Yayımlanmış 4 romanı ve çeşitli antolojilerde yer almış kısa öyküleri vardır. Ayrıca dizi ve film senaryosu da yazmaktadır. Yunan Polisiye Yazarlar Derneği'nin başkanıdır.

Bu akşam her şeyi mah-vettim! Ne kadar da aptalım! Kahretsin! Kahretsin! Kahretsin! Elimde bir cesetle ne yapacağım şimdi?

Gece yarısını on dakika geçmişken arabamla -1970 model Simca- Zografu yolundan Mihalakopulu yoluna sapıyor ve kuzeye doğru gidiyorum. Dışarıda ağır bir atmosfer var ve yolda trafik az. Uzaktan geceyi ikiye bölen kurşun sesleriyle ambulansların sirenleri duyuluyor. Her tarafta korku dolu yüzler

görüyorum, olayların yaşandığı yerden uzak, güvenli bir yere sığınmak için koşuşturuyorlar. Bense öfkemden yerimde duramıyorum, aklım bir zerre olsun başımda değil, Aleksandra Bulvarı'na sapıyorum; akıntıya ters yüzen bir balık gibiyim. Rüzgârın getirdiği gözyaşı bombalarının tesiriyle burun deliklerim yanıyor. Bu hisse aldırmadan pencereyi kapıyor, bir sigara yakıyor ve düğmeyi çevirip radyoyu 1050'den yayın yapan istasyona ayarlıyorum. Genç kadın sunucunun nefes nefese sesi arabanın içinde yankılanıp her yere yayılıyor:

"Burası Politeknik! Burası Politeknik!

Karşınızda, özgür ve mücadeleci öğrencilerin, özgür ve mücadeleci Yunanların radyo istasyonunu. Halktan binlerce kişi yine bizimle birlikte. Gözyaşı bombaları onları uzaklaştırmadı. Bizimle beraberler, haykırıyor, mücadele ediyor ve Kurum'un etrafında bir güvenlik çemberi oluşturuyorlar, bu çember halk egemenliğinin de çemberi."

Ses, sunucunun içinde bulunduğu devrimin heyecanı ve polislerin radyo kanalında yarattığı cızırtılar nedeniyle bozuluyor ve ben sürücünün yan koltuğuna bıraktığım silaha bakıyorum. Aklıma yeniden Litsa geliveriyor. Bu akşam her ne olursa olsun, isterse Atina yansın, onunla olan hesabımı göreceğim, diyorum. Temiz bir hesap!

Yirmi beş dakika önce Litsa'nın telefon kablosundan kulağıma ulaşan sesi sağ kulağıma çınlatıyordu.

"Sen erkek değilsin be! İki yıldır beni enayi yerine koydun ve şimdi de baskın çıkmak istiyorsun. Bütün bunları başka başka kadınlarla birlikte olmadan önce düşünecektin. Biz diye bir şey yok artık anlıyor musun? Sakın bir daha bana telefon etme cesaretini gösterme, evime ve işyerime de ayak basayım deme!"

Telefonu aniden yüzüme kapamıştı, elimde telefon ahizesi donakalmıştım. Toprak ayağımın altından kayıp gitmiş gibi hissediyordum, Litsa benimle daha önce hiç böyle konuşmamıştı. "Orospu! Bunun hesabını bana vereceksin!" diye inledim. Sinirden gerilmiş kaslarımla ahizeyi yerine o kadar büyük bir hızla çarptım ki telefonun haznesi iki yerinden çatladı. Hiçbir şey umurumda değildi, öfke -yoksa kıskançlık mı demeliydim- aklımı başımdan almıştı. Paketten bir sigara alıp yaktım. Evimin salonunu bir aşağı bir yukarı adımlarken alelacele birkaç nefes çektim. Dışarıda yaşanan cüzzam gibi iğrenç gecenin uğultusu evime kadar geliyordu, ama o an bütün bunlar umurumda bile değildi. Kış gecelerinde köyde daldığım türden sisli puslu düşüncelere gömülmüştüm. Sigaramın ne zaman bittiğini bile anlamamıştım, ucundaki kor parmaklarımı yakmıştı. Sigarayı söndürme-

den kül tablasına atıp yatak odasına doğru seğirttim. Yatak odasındaki komodinin gözünden erkek kardeşimin bu akşam ihtiyaç duymadığı silahını aldım. Bacak ve kaburga kemiklerinde ki kırıklar yüzünden hastanedeydi, bir tutuklu-yu götürürken Emniyet'teki çelik merdivenden kayıp düşmüş, kendisi eve dönene kadar silahını, evdeki dokuz yaşındaki afacan yeğenimden sakınmak için benim saklamamı istemişti.

Silahın dolu olduğundan emin olduktan sonra belime sokup ceketimi de alarak dışarı çıktım, gecenin karanlığı içinde kaybolmaya kararlıydım.

Litsacık... Anladın mı ahbab? Artık beni beğenmiyormuş. Ama fırın almak için dükkânıma geldiğinde bana durmadan, "Miltos Beyciğim... Ne kadar da sempatiksiniz... Acaba fiyatı biraz daha indirmek mümkün mü?" deyip duruyordu. Larisa'nın dışında bir köyden Atina'ya gelmişti, muhasebecilik okumak için. Babasının köyden gönderdiği azıcık parayla Viktorya Meydanı'na yakın küçücük bir ev tutmuştu; iki göz bir şey, hepi topu 60 metrekare.

Güzel kızdı, ilk bakışta hoşuma gitmişti. Ufak tefekti ama bedeni yay gibiydi, göğüsleri de büyük. O zamanlar yirmi yaşında ya vardı ya yoktu, çekingen ve utangaç bir yapısı vardı, oysa yüzü bir azizi bile günaha sokabilirdi. Hangi modeli alacağına karar verene kadar bir ay içinde dört beş kez dükkânıma gelmişti. Bana tatlı tatlı bakıyor, cilve yapıyordu. O zamanlar genç bir delikanlıydım, kadınlara nasıl davranılacağını bilirdim, bir ay zaman geçtikten sonra ona yemeğe ya da sinemaya gitmeyi teklif ettim. Başlarda bana hemen evet demedi, güya aramızdaki on yaş fark onu korkutuyordu, tabii ısrar ettim; fırına karşılık para almayacağımı da anladı ve sonunda teklifimi kabul etti. Onu Türklümanı'daki bir balık tavernasına götürdüm, elini bile tutmama izin vermedi, birkaç gün sonra onu bir casus filmi izlemeye sinemaya götürdüm, Plaka'da bir kulübe bile gittik, bütün bunlar birbirini izledi ve iki ay sonra, 1971 yılının sonbaharında onunla yatan ilk erkek ben oldum.

Aklımda Litsa'yla yaşadığımız onca şey dönüp dururken ne arabayı dolduran sigara dumanı, ne insanı sağır eden patlama sesleri ne de Aleksandras Bulvarı'ndan Patision yoluna giderkenki ışıkların yarattığı portakal renkli

ışık huzmesi umurumdaydı. Radyodaki 1050 frekansında bir erkek sesi bağırmaya devam ediyordu:

"Burası Politeknik! Burası Politeknik! Karşınızda, özgür ve mücadeleci öğrencilerin, özgür ve mücadeleci Yunanların radyo istasyonu. Yunan halkından ve Kızıl Haç Müdürü'nden, Atina'da Yunan halkının cuntaya karşı mücadelesi verdiği bütün noktalara ambulans göndermesini rica ediyoruz. Buna ilaveten, doktorlara da çağrıda bulunuyoruz, kimliklerini göstererek Politeknik'e girebilirler."

Harilaos Trikupis mevkiinde yol geçit vermiyordu. Taşlardan, tahtalardan yapılmış barikatlar her yerdeydi, tabelalar asfalt yolun üzerine saçılmıştı, ondan fazla otobüs tekerleği patlak halde yolun kenarında duruyordu. Sağda solda yakılan ateşler atılan kimyasalların etkisini azaltmaya çalışıyordu, bölgede saat 7.30'dan beri patlayan gözyaşı bombaları havayı ağırlaştırmıştı, her nefeste ciğerlerim yanıyordu.

Şaşkın haldeki başka şoförlerle birlikte duruyor, bir kaçış yolu aramaya çalışıyorum. Şişko suratlı bir deniz piyadesi insanlıktan çıkmış bir ifade ve elindeki M1 ile bana doğru yaklaşıyor. Ardında bölgeyi abluka altına almış polis ve asker arkadaşları var, bir genelevin önünde bekliyorlarmışçasına yüzleri alev alev yanıyor. Kapalı camın ardından, "Nereye gidiyorsun be?" diye hakırıyor. Kendine olan güvenini yitirmiş ve paniklemiş halde. Konuşmaksızın radyoyu kapatıyor ve pencereyi açıyorum.

"Yol kapalı. Çek git buradan!" laflarını salyasıyla birlikte üzerime tükürüyor deniz piyadesi. Gözleri sulanmış, bir iki kez öksürüyor, elindeki M1'i tehditkâr bir şekilde bana doğru savurarak, "Sana söylüyorum, salak herif, beni duymuyor musun?" diyor.

Ona, kararını çoktan vermiş bir insanın aldırışsızlığıyla bakmaya devam ediyorum, belki de büyük bir rahatlıkla gülümsemiş bile olabilirim. Ceketimin iç cebinden erkek kardeşimin polis kimliğini çıkarıp suratına dayıyorum.

"Polis Krimbas. Emniyet'ten. Politeknik'e gitmek üzere emir aldım."

Deniz piyadesi önce elimdeki kimliğe bakıyor, daha sonra gözleri şoförün yan koltuğuna konmuş silaha kayıyor. Üç kilo salyasını bir anda yutup kendini mazur gösteriyor. "Amirim affedersiniz ama durum tam anlamıyla kontrol altında değil," diyor. "Tanklar artık Politek-

nik'in etrafındalar ve buradan bir şeyin geçmesi mümkün değil."

Abarttığımı düşünmeme rağmen ona, "O zaman bana PTT'ye nasıl gideceğimi tarif et," diyorum. Bana, doğruluğu su götürür birtakım tarifler verdikten sonra, "Lütfen dikkatli olun. PTT binasının tepesinde sizinkiler kargaşa çıkaranlara ateş açıyor," demeyi ihmal etmiyor.

Başımı sallayıp sözcüklerin üzerine birer birer basarak, "Merak etme. Bu akşam haklarından geleceğiz bu hergelelerin," diyorum.

Camı aceleyle kapatıp bulunduğum yerde bir manevra yaparak yolu kesiyor, Poligono yönündeki dar sokaklardan içeri giriyorum. Yeterince uzaklaştıktan sonra radyoyu tekrar açıyorum.

"Burası Politeknik! Burası Politeknik! Ey Yunan halkı! Bu akşam burada, az önce, Cunta gerçek yüzünü gösterdi! Askeri yasa, kâğıt üzerinde kalmadı. Atina sokaklarında tankların dolaştığını görüyoruz. Ey halk, Cunta bir kez daha gerçek yüzünü gösterdi!"

Yirmi dakika sonra, var olan trafik kurallarının en az yarısını çiğneyip Simcamı Kordinktonos yolu üzerine üstünkörü bir şekilde park ediyorum. Silahı kemerime sokup dışarı çıkıyorum. Ciğerlerim yanıyor, neredeyse nefes alamıyorum, yanan gözlerim şiş şiş. Etrafımda gördüğüm şehirde yer yerinden oynamış, şehir neredeyse temellerinden yıkılmak üzere. Normal olmayan bir sessizlik, çevremi kuşatan kurşunu havayı daha da ağırlaştırıyor, atılan gözyaşları bombalarının sesleri duyuluyor, uzaklardan anlaşılması zor sesler geliyor; slogan mı atıyorlar yoksa yalvarıyorlar mı, ayırt edemiyorum.

Sırtımı apartmanların duvarlarına yaslayarak yürüyorum. Her yer kimyasallardan artakalan tozlarla dolu, binlerce taş ve aceleyle yakılmış ateşler her yerde. Nizami adımlarla yürüyen bir alay deniz piyadesi yanımdan geçip gidiyor -beni görmüyorlar bile, karanlığın içinde büyükçe bir narenciye ağacının ardına sınıyorum- kurşunlar başımın üzerinden uçuşurken ceketimin koluyla ağzımı burnumu örtmeye, doğru düzgün soluk almaya çalışıyorum.

Patision yolunu baştan başa geçiyor, her tür tehlikeye açık bir şekilde Viktorya Meydanı'na doğru gidiyorum. Geride, Omonia'ya doğru, tankların karanlık gölgelerinin Politeknik'i kuşattığını seçiyorum. Bir elim kemerimdeki silahın üzerinde, diğer elimse burun delikleri-

min; rahat değilim, adımlarımı hızlandırıyor, gecenin bu kargaşası içinde her şeyi unutuyorum, aklımda başka hiçbir düşünce kalmıyor, zihnim yalnız Litsa'nın varlığıyla dolu, ateş başıma vuruyor. Birdenbire nefesimin ateşe attıkları kimyasallar yüzünden değil, kimsenin beni engellemesine izin vermeksizin hedefime varma arzumu nedeniyle kesildiğini anlıyorum.

Kadınlar hoşuma gidiyor, kabul ediyorum. Ama özgür bir kuş olarak yaşamak istiyorum, bağlanmak hoşuma gitmiyor. İşler biraz zora binip de nişan ya da düğünden bahsetmeye başladıklarında onları geldikleri yere geri yollarım.

Fakat işler Litsa'yla başka türlüydü. Ondan gerçekten hoşlanıyordum, tabii bu sağda solda zamparalık yapmama engel değildi. Litsa, elbette salağın teki değildi, -tam tersi hatta- başka bir dostum olduğunu anladığında postasını koyuyordu. Kimi zaman sertlikle kimi zaman yumuşaklıkla onu eski kıvamına getiriyordum, işler eskisi gibi oluyordu.

En son kavgamız eylül ayında, buzukilerde çalışan bir şarkıcı yüzünden çıkmıştı. Ona, o kadınla aramda hiçbir şey olmadığını söyledimde sözü malum konuya getirmiş, "O zaman köye gidelim, beni ailemden iste," demişti. Buydu. O da yüzük takmak istiyordu. Ona belli belirsiz bir cevap verip tehlikeyi savuşturdum sanmıştım.

Belli ki Litsa onunla evlenmeye niyetim olmadığını anlamıştı, artık eskisi gibi değildi. Benden kaçmaya başladı, buluşmalarımız seyrekleşti. Bir gün işten bir kız arkadaşıyla buluşacağını söylüyor, -bu arada bir muhasebe bürosunda işe başlamıştı- bir başka gün köyden gelen kız kuzeniyle buluşmaya gidiyor, bir başka sefer başka bir şey çıkıveriyordu. Bir şeyler döndüğünden şüphelenmeye, bir hafta önce, evinin yolunu gözetlemeye başladım. Yolun köşesine sinmiş şekilde iki saat boyunca onu bekledim, gece yarısını biraz geçe kendi yaşında bir gençle -az önce bir moda dergisinden çıkmışa benzeyen ikonlardan biri- kol kola apartmana girdiğini gördüm. Öfkemden köpürdüm. Önce gidip kolundan yakalamak istedim ama sonra soğukkanlılıkla düşünüp olan biteni daha iyi anlamaya karar verdim.

Fakat Litsa beni görmeyi reddediyor, bin bir bahane buluyordu. Bu akşam daha fazla enayi

yerine konmaya dayanamamış, her şeyi telefonda onun yüzüne vurmuştum.

“Bunlarla kimi kandırdığını sanıyorsun? Seni onunla görmedim mi sanıyorsun?” diye haykırarak sesim giderek tehditkâr bir ton almıştı; “Zavallı Litsa... Milto Krimbas’a kazık atacak kadın daha anasından doğmadı!”

Karşılık versin diye kasten biraz abartmıştım. Ama o geri adım atmadı ve sözünü sakınmadan konuştu, üstelik sözlerinde alay da vardı.

“Ne yani, beni takip edecek raddeye mi geldin? Erkek değilsin! İki senedir beni enayi yerine koyduğun yetmiyormuş gibi şimdi de üste çıkmak istiyorsun... Beni iyi dinle: Biz bittik! Bir daha bana ne telefon et, ne de evime ya da işyerime ayak basma cüreti göster!”

Hakem ona kadar saymayı tamamlamadan ayağa kalkmaya gayret eden, ringde yere yığılmış boksör gibiydim. Bu kudurmuşluk nöbetinin içinde insanın planlarının olmasının iyi olduğunu hatta bu planların silahla desteklenmesinin daha da iyi olduğunu düşündüm!

Saat 01.30’da, soluk soluğa, Litsa’nın oturduğu apartmanın dışına varmış, zilini çalmaya hazırdım. Fakat zihnim bir an çalışmış ve gelenin ben olduğumu anladığı takdirde kapıyı açmayacağını, olduğum yerde kalakalacağımı anlamıştım.

Gecenin karanlığının içinde üç delikanlının canları burnunda koştuğunu, apartmanın birinin önünde durduklarını, zili çaldıktan sonra apartmanın içinde gözden kaybolduklarını gördüm. Bulduğum yere sığmıyordum, Litsa’nın zilini çaldım. Cevap gecikti. Evde olmama ihtimali aklıma gelmemişti. Birkaç saniye sonra gerginlikten titreyen sesini işittim: “Kim o?”

Boğazım kupkuruydu, sesim başka birinin sesi gibi çıktı. Acelem varmışçasına, “Politeknik’ten geliyorum. Yalvarırım size açın kapıyı,” dedim.

Beş saniye kadar süren bir kararsızlıktan sonra dış kapıyı açan zilin sesi duyuldu. Apartmanın mermer girişinde nefesimi toparlayıp birinci katın merdivenlerine atılıyorum. Daire kapısının önünde duruyorum, elimle kapıyı çalar çalmaz Litsa kapıyı açıyor, kapıyı çalanın ben olduğumu anlamadan bile bir hayli sarsılmış duruyor, beni görür görmez kapıyı yüzüme kapatmaya çalışıyor, ayağımı koyarak kapının

kapanmasını engelliyorum, kapıyı ve Litsa’yı itip içeri giriyor ve arkamdan kapıyı kapatıyorum.

“Burada ne işin var? Hemen git!” diyor ve beni kapının dışına itmek için üzerime atılmaya hazırlanıyor. Onu omuzlarından yakalayarak ileriye doğru iteliyorum. “Durumu açıklığa kavuşturmak için geldim,” diyorum sert bir şekilde ve ileride duran küçük koltuğa doğru ilerliyorum. O ise derin derin soluk alıp veriyor, göğsü inip kalkıyor.

“Sana daha önce de söyledim. Biz bittik, artık senden hoşlanmıyorum!” diye bağırırken sarf ettiği bu sözlerle kendi ölüm cezasını onaylıyor gibiydi. Yatak odasından gelen bağırmaktan kısılmış bir ses bizi bir daha gerçek hayata döndürüyor: “Karşınızda, özgür ve mücadeleci öğrencilerin, özgür ve mücadeleci Yunanların radyo istasyonu. Ey Yunan halkı! Elinden geldiği kadar mücadele etmeye devam et. Kendi çocukların seni öldüremez. Silah altına alınmış evlatların silahlarını sana karşı doğrultamaz.”

İçimdeki son uzlaşmacı gayretle konuşuyorum: “Cehennemin içinden geçip ta buraya geldim. İzin ver de seninle konuşayım.”

Bana bakışlarında küçümseme var, burun delikleri hipodromda doping almış bir atınki gibi açılıp kapanıyor. “Her ne konuşacaksak konuştuk.” Kapıya doğru yönelip sesini yükseltiyor. “Artık gitmeni istiyorum!”

Şaşkın bir halde ona bakıp aklımdakini söylüyorum: “Bir kapris yüzünden nasıl olur da iki yıllık bir ilişkiyi bitirirsin?” Fakat boş konuştuğumu hemen anlıyorum. Bedeni bir anlık bir tereddüt bile göstermiyor. Yüksek sesle, “Hayatımın en güzel senelerini mahvettin. Bir daha seni görmek istemiyorum,” diyor. Ben de sesimi gürleştirip yükseltiyorum: “Yoksa sevgili arkadaşın burada mı? O yüzden mi gideyim istiyorsun?”

Bana kapıyı göstererek bağıırıyor: “Çık evimden, serseri!”

Bacaklarım titriyor, ona cevap yetiştirmek istiyorum ama sözcüklerim genç bir erkeğin ağzından dökülmüşçesine çıkıyor: “Onda olup da bende olmayan ne var?”

Litsa beni küçümseyen bir ifade takınıp içindeki zehri kusuyor.

“Zavallısın sen. Onun küçük parmağına bile erişemezsin.”

Kan beynime çıkıyor. Etrafımda duyduğum bütün sözcükler anlamlarını yitirmiş bir şekilde beynime üşüşüyor: “Ey Yunan halkı! Şu an yaşanan bu savaş en büyük savaş...”, “Biz bittik anlıyor musun!”, “Askerlerimiz çocuklarıdır...”, “Artık senden hoşlanmıyorum...”, “Kendilerinin daha iyi bir yarın yaşaması için mücadele eden kardeşlerine karşı saldırıda bulunmayacaklar...”, “Küçük parmağına bile erişemezsin...”

Kapalı panjurların dışından silah sesi geliyor, hemen ardından Litsa’nın, “Eyvah!” dediğini duyuyor ve bu sözlerin dışarıdan duyulan ateş sesleri yüzünden değil, sağ elimle belimdeki silahı çekip onu hedef aldığım için söylediğini kavrayıveriyorum.

Litsa namluya bakıp, “Ne yapacaksın Miltot?” diye kekelerken gözleri doluyor, bu sefer sebebin dışarıda atılan gözyaşı bombaları olmadığından yüzde yüz eminim, birdenbire sağ elim iki yüz kilo ağırlığında tartıyor, kendimi çok derin bir uçurumun kenarında sallanan bir taş gibi hissediyorum, parmağım hafifçe tetiğe dokunuyor, çok büyük bir gürültü kulaklarıma ulaşırken kulağım bazı sözcükleri seçiyor: “Askerler kardeşlerimizdir. Silahlarınızı doğrultmayın, kardeşlerinizi öldürmeyin.” Elimdeki silah iki yüz kilo ağırlığında, tetiğin üzerindeki parmağım titriyor, gözlerimi önce umutsuzluk içinde kapıyor, sonra dört açıp bağıriyorum: “Ya benim olursun ya da toprağın!” Bir an ona bakıp ateş ediyorum.

Sağ elimde silahla Litsa’nın cansız bedeninin başındayım, kurşun sol göğsüne saplanmış, sırtüstü yere düşmüş, elleri iki yanda ve bacaklarından biri hafifçe kıvrılmış. Aklım başımdan gitmiş, düşünebildiğim tek bir şey var, o da bu gece her şeyi mahvettiğim! Ne kadar da aptalım! Kahretsin! Kahretsin! Kahretsin! Elimde bir cesetle ne yapacağım şimdi?

Kendime gelmeye çalışıyorum; umutsuzluk ve başımın çaresine bakma hissi içimde mücadele halinde. Saat ikiyi çeyrek geçiyor, sabaha karşı; sigara üstüne sigara yakıyor, izmaritlerimi tuvaletin içine atıyorum, sifonu çektiğimde yok olup gitsinler ve bu gece burada bulunduğuma dair en ufak bir iz kalmasın diye. Zayıf bir sesin yankısı yatak odasına kadar ulaşıyor: “Yunanlar, Yunanistan’ımızda neler olduğunu öğrenin. Siz

de dayanışmadaki yerinizi alın. Tanklar, Politeknik’in giriş kapılarının önünde çocuklarını hedef almışken nasıl olur da uyuyabilirsin?”

Radyonun 1050 frekansından duyulan sözcükler büyük bir hızla beynime hücum edip karanlık düşüncelerime karışıyor. Fakat birdenbire her şey berraklaşıyor, olası tek çözümü işaret ediyor: Kimse beni görmeden Litsa’nın ölü bedenini apartmanının dışına çıkarmayı başarabilirsem postumu kurtarabilirim.

Bedenini kaldırırken zorlanıyor, -ölü bir beden daha ağır olduğu doğru- yüzüne bakmamaya çalışıyorum. Şansıma, ateş ettiğim küçük kalibreli bir mermiyim, kan yalnızca üzerindeki kazağa bulaşmış, yere ya da möblelere sıçramamış. Sol elini omzumun yukarisından geçirip elimi beline sararak bedenini kaldırıyorum. Dairenin dış kapısına gidiyor, kapıyı açıp başımı tedbirlice hole doğru uzatıyorum. Kimse yok, silah sesini kimsenin duymadığı aşikâr, duyan olduysa da dışarıdan, yoldan geldi sanmış olmalı. Litsa’nın cansız bedeniyle dışarı çıkıp kapıyı ardımdan kapıyorum. Merdivenlerden inmeye karar veriyorum; asansör sesi duyulabilir. Sağlam adımlarla yürümek istiyorum ama bacaklarım titriyor, basamakları zar zor inebiliyorum, Litsa’nın cansız bedeni kontrolüm dışında öne doğru sarkıyor, dengeyi sağlamak için hafifçe arkaya doğru eğiliyorum, basamaklarda topuğum kayıyor fakat ne yapıp edip Litsa’nın apartmanın mermer zeminine düşmesini engelliyorum. Ceketimin sağ yakası kan oluyor, onun kanı; bu görüntü beni dehşete düşürüyor, ayağım ağrıyor, belki de ayak bileğimi burktum fakat kaybedecek vaktim yok. Tekrar doğruluyor, Litsa’nın bedenine sarılıyor, kalan merdivenleri iniyorum; tetikteyim, çıkışa doğru ilerlerken en ufak bir sese dahi kulak kabartıp nihayet dış kapıdan çıkıyorum, büyük bir rahatlama hissi bedenime yayılıyor.

Yolda hiç ses yok. Apartman dairelerinin hemen hepsinin panjurları kapalı, kimsenin pencereye yaklaşmaya cesareti yok, bu çetin gecenin karanlığının içinde Heyden Sokağı’na yöneliyorum; Litsa’nın sıcak bedeni kollarımda, başı üzerime doğru eğilmiş, adeta son kez yürüyoruz. Uzaktan bir erkek silüetinin son hız bulunduğu yere doğru geldiğini görüp Litsa’yı yere bırakıyorum, ayağım çok canımı yakıyor

ama şimdilik önceliklerim başka; cansız bedeninin üzerine eğiliyor, bir yandan da karşıdan gelen adama bakıyorum. Şimdi daha net görüyorum, elli yaşlarında, takım elbise ve açık renk bir gömlek giymiş, belki de bir polis, bölgede dolaşan binlerce polisten biri. Silahımın ve kardeşimin polis kimliğinin üzerimde olduğundan emin olmak istiyor ve yardım etmek isteyen biriymişçesine Litsa'nın üzerine eğiliyorum. Yabancı adamın bana doğru yaklaşıp endişeyle soru sormasına izin veriyorum.

"Neler oluyor ahbab?"

Korku içindeki yüzüne şaşırılmış gibi bakıyor, karşımdakinin polis olmadığına kanaat getiriyor ve şöyle diyor: "Kızı vurmuşlar. Göğsüne bir kurşun yemiş."

Telaşlı gözlerle bakışıyoruz. Tereddütle, "Acaba onu İlk Yardım'a mı götürssek?" diyor.

Üzgün üzgün ona bakıp ayağa kalkıyor ve hiç de normal olmayan bir sükûnetle ona, "Anlamı yok. Çoktan ölmüş!" diyor.

Adam birdenbire allak bullak oluyor, içgüdüsel tepkileri yardımlaşma hissini bastırıyor. Ceketimin kanlı olduğunu görüyor, daha sonra cansız bedene doğru dönüyor, birkaç saniye bakıp alalecele sessiz bir dua ediyor gibi, daha sonra bir tek sözcük bile sarf etmeden büyük bir hızla yitip gidiyor.

Uzaklaşmasına izin verip tam ters yönde yola koyuluyorum, topallıyor ve acı çekiyorum, bir başımayım.

Saat üçe yirmi var, ayak bileğim o kadar şiş ki yürüyebilmek için ayakkabımın bağcıklarını gevşetmek zorunda kalıyorum. Duvarlara sine sine zar zor yürüyorum, rüzgar artık gözyaşı bombalarını dağıtmış; Patision'da dörtyol ağzına geliyor, bir anlığına Politeknik'e bakma cesareti gösteriyorum; her yer deniz piyadeleri ve polislerle dolu, marş sesleri ve silah sesleri duyuluyor, uzaklarda bir tankın Politeknik'in giriş kapısının önünde durduğunu görüyorum, kulaklarıma boğuk çığlıklar ulaşıyor: "Bizler kardeşiz! Bizler kardeşiz!"

Fark edilmeden karşıya geçmeyi beceriyorum. Kan ter içindeyim, bu akşam Atina'da bir katliam olacağını tahmin ediyorum, cesedimi Simca'ya kadar sürükleyip şoför koltuğuna çöküyorum. Silahı yan tarafa atıyorum, ayağımdaki ağrı tüm bedenimin uyuşmasına sebep oluyor, susuyorum ama içmek için bir damla

olsun suyum yok. Anahtarı marşa sokuyorum ama birdenbire elim o kadar çok titremeye başlıyor ki marşa basıp motoru çalıştıramıyorum, vazgeçiyorum. Sigara içmek istiyorum ama ağzım kupkuru ve birden aklıma Litsa'nın Heyden kaldırımında sırtüstü yatan görüntüsü geliyor. Direksiyonun üzerine kapanıyor, çaresizlik içinde, "Miltos Krimbas'a kazık atacak kadın daha anasından doğmadı!" diye kendi kendime konuşuyor ve bayılıyorum.

Aylar geçtiği halde kimse beni Litsa'nın cinayeti konusunda rahatsız etmemişti, ben de her şeyi unutmak istiyordum, hiçbir şey olmamış gibi. 1974 Ekim'inde Cunta düşmüş, Türkler Kıbrıs'ın neredeyse yarısını almış, Karamanlis başbakan olmuş, birlik hükümeti kurulmuş. Kasım ayında seçimler yapılacaktı ve ben de elektrikli eşyalar satan dükkânımda sıkı bir çalışma içindeydim.

Sabah kahvemi içerken gazeteyle tek bir sütunda yayımlanan haberi görene kadar ilgisiz gözlerle bakıyordum; Politeknik'te ölen insanların isimlerinin yer aldığı bir listeydi bu, Savcı Tsevas'ın yaptığı incelemelere dayanarak yayımlanmıştı. Bir ürperti duyuyorum, isimleri tararken birden bildik bir isme rastlıyorum: "Evangelia Tzanakuli, 22 yaşında, ateşli bir silahtan gelen mermi sonucu 17 Aralık 1973 sabahı, saat iki buçuk civarında göğsünden vurulmuş, Heyden Sokağı'nda bulunmuş. Atina Ritmistiko Merkezi'ne ölü olarak kaldırıldı."

Demek Litsa da o gecenin kurbanlarından biri sayılıyor, adı Politeknik'teki "kahramanlar panteonu"nda yer alıyordu. Gazeteyi bir kenara koyuyorum, karışık duygular içindeyim. Aslında rahatlamış olmam gerekirdi, ne de olsa artık kimse beni onun cinayetinden sorumlu tutamazdı. Belki de savcının yanlışı yoktu, bir şekilde, Litsa gerçekten de geçen yıl ekim ayında yaşanan şiddetin bir kurbanı olmuştu. Bütün bunlara rağmen içimden yükselen bir hıçkırık gelip boğazıma düğümleniyor, nefes alamıyorum, yıkılmış bir halde bir koltuğa çöküyorum, gözümün önünden kana bulanmış sahneler geçiyor, görmeyeyim diye gözlerimi sıkı sıkıya kapıyorum ama beceremiyorum ve sonunda mırıldanırcasına şu sözler dudaklarımdan dökülüyor: "Ah be Litsa, Litsacık... Ama sen de çok zorladın..."

(Paros, Ağustos 2009)

DÜNYA SİNEMASI, POLİTİK SİNEMA VE HİKÂYE AKTARIMI

Esra ERTAN

*"Bir insan ismini, sokağını, suratını değiştirebilir;
fakat değiştiremeyeceği bir şey vardır...
Tutkusunu değiştiremez."
El secreto de sus Ojos*

Dünya sinemasını özellikle de Güney ve Orta Amerika sinemasını, Güney Avrupa sinemasını -hatta İran sinemasını- askeri ve sivil darbelerin, iç savaşların, isyanların etkilerini göz önünde bulundurmadan okumak ve bu bakış açısıyla bir sinema dili geliştirmek hiç kuşkusuz mümkün değil. Bu anlamda oluşan ve gelişen politik sinema, dünya edebiyatının önemli metinlerinin de sağladığı destekle gücünü pekiştiriyor. Böylelikle sadece gerçeği taklit

eden bir kurgu tasarımı yaratmakla kalmıyor, dokümanter görsel bir malzemeyi hem kurgusal hem de belgesel bir anlatım diliyle kayıt altına alıyor. Bir anlamda sinema sanatı, sahip olduğu olanaklarla bir tür tarih yazıcılığına da soyunmuş oluyor.

Politik sinema şüphesiz, dünyanın ve toplumların pek de birbirinden bağımsız olmadan geçirdikleri siyasi/sosyal ve ekonomik süreçlerle, dönüştükleri formlarla besleniyor. Bununla birlikte toplumları etkileyen büyük sosyal ve kültürel dalgalanmalar, bu süreçleri kaydedecek bağımsız bir sanat diline de gereksinim duyuyor. Gerçek ancak bu dille, olmuş ve olmakta olanı kayıt altına alabiliyor. Polisiye ve gerilim türleri de sinema dilinde mevcut politik film örneklerini yalnız bırakmıyor. Kendi dilini inşa eden unsurlar, bu türlerin melezlenmesiyle izleyiciyi besleyecek, tarihsel bir okuma pratiği vaat edecek ama aynı zamanda güçlü görsel bir ritmi de yakalayacağı önemli yapıtları sinema tarihine kazandırıyor.

Güney Amerika ve Avrupa sineması aslında bir anlamda yazar/yönetmen ortaklığına dayanıyor. Bu, hem sinema hem de edebiyat sanatı için zenginleştirici bir durum. Zira adından bahsedeceğimiz yönetmenler ve onların yaratıcı gücünü besleyen yazarlar ve metinleri aynı dönemin tanıklığını da yapıyorlar. Yani Gabriel García Márquez 1986'da *Şili'de Gizlice* adlı romanını yazarken Arjantinli yönetmen Fernando E. Solanas, 1987'de *El Sur* filmini çekiyor mesela. Böylelikle aynı yazgıyı ve acıları yaşayan, paylaşan kuşak, askeri ve sivil darbelerle, savaşlarla şekillenen yaşamlarından bir bilgiyi üretmeye, eserleriyle yaraları sarmaya gayret ediyorlar.

Sinema, bu siyasal gelişmelerin toplumsal yansımalarını politik bir metne çevirirken farklı tür ve anlatım dillerini kullanarak yeni biçim arayışlarına da giriyor. Polisiye ve gerilim türlerinin

Yunan asıllı Fransız yönetmen
Costa-Gavras'ın 1982 yapımı
Missing adlı filmi.

nabzını tutan ve onların referansları ile hikâyeyi anlatan daha çok Amerikan sineması oluyor. Bu tespiti destekleyecek en başarılı örnek ise Yunan asıllı Fransız yönetmen Costa-Gavras'ın 1982 yapımı *Missing* adlı filmi. Costa-Gavras bu filmde, Augusto Pinochet'nin baskıcı rejimi altında, 1973 yılında Şili'de gözaltına alındıktan sonra kaybolan genç bir gazeteciyi ve çaresizce onu arayan bir babanın hikâyesini anlatıyor. Filmin dramatik yapısı, babanın oğlunu aradığı, gerilim ritminin hiç düşmediği kriminal bir süreçle güçleniyor. Sık sık dirsek teması içinde olduğu polisiye argümanlarla film, politik ama aynı zamanda adli bir süreci gerilim temposu yüksek bir anlatım diliyle izleyicinin tanıklığına sunuyor. Bu hikâye ve anlatım diliyle aslında Türk sinemasında, yönetmenliğini Tayfun Pirselimoglu'nun yaptığı 2002 yapımı *Hiçbir yerde* adlı filmiyle kader ortaklığı yapıyor bir anlamda *Missing*. Bir mekân/mekânsızlık olarak "hiçbir yer", kaybolanları/izi yok edilenleri temsil eden bir göstergeye dönüşüyor bu filmler aracılığıyla. Ancak ne Santiago'daki stadyum ne de Mardin, oğlu kaybolan babaya ve anneye bir umut vaat ediyor. Öte yandan daha sert anlatım diline sahip olan bir başka yapım göze çarpıyor. Amerikan politik sinemasının en önemli örneklerinden kabul edeceğimiz, 1983 yapımı *Under Fire*, aynı zamanda polisiye janrın hikâyesinde harmanlandığı bir başka iç savaş filmi. 1979 yılında Nikaragua'da Somoza rejimine karşı başlayan Sandinista isyanını konu edinen *Under Fire*, bu isyanı izlemek için Nikaragua'ya gelen üç gazetecinin (Nick Nolte, Gene Hackman, Joanna Cassidy) etrafında gelişen olaylara, ülkedeki siyasi gelişmeler eşliğinde tanık ediyor izleyiciyi. Öte yandan kurmaca-belgesel formu, filme bir anlamda dokümanter özellik de katıyor. Benzer sinema teknik ve diline bugünlerde televizyon dizilerinde çok sık rastlıyoruz. 2015 tarihli, Netflix dizisi *Narcos*, Kolombiyalı uyuşturucu baronu Pablo Escobar'ın, Kolombiya tarihinde bir figür olarak yaptıklarını anlatırken bu yarı belgesel anlatım dilini kullanıyor ve oldukça etkili bir hikâye anlatımı gerçekleştiriyor. *Under Fire*, aynı zamanda polisiye unsurlarını kullanarak filmin ritmini yüksek tutmayı da önemsiyor. Böylelikle gerilim, politik film yapısındaki belgesel unsurları da canlı tutmaya muvaffak oluyor. Aynı yapıyı yine yönetmen Costa-Gavras'ın 1969 yapımı *Z* adlı filminde de görüyoruz. Yves Montand'ın canlandığı, 1963 yılında siyasi bir suikasta kurban giden Grigoris Lambrakis ve onun etrafında gelişen olayların anlatıldığı film, izleyiciyi sert ve gerilimli bir atmosferin ortasına yerleştiriyor.

Güney Amerika ve hatta Güney Avrupa sineması ise sahip oldukları sözlü anlatım ve masal geleneğinin tesiriyle cunta ve iç savaş dönemlerinin sancılarını, büyülü gerçekliğin yaratacağı atmosferin zenginliği ve gizemiyle inşa ederek sinemalarını gerçekleştiriyorlar. Bu geleneğin dışında kalan örneklerin en mühimi ise 2009 tarihli Arjantin filmi *El Secreto de sus Ojos*. Sinemalarda *Gözlerindeki Sır* adıyla gösterime giren film, şu ana kadar adı geçen politik sinema örnekleri içerisinde yine bir dönem filmi olmakla beraber kriminal hikâyesiyle politik/polisiye türü için okumaya en açık yapımlardan hiç kuşkusuz. 1999 yılında gerçekleşen bir cinayet vakası, geriye dönüşlerle, 1974 yılına kadar giden olaylar zinciriyle aydınlatılıyor, öte yandan dönem okumalarıyla birlikte mekân/atmosfer ve müziğin de yardımcı rollerle izleyicinin karşısına çıktığı film, iki türü birbiriyle mayalıyor ve izleyiciyi güçlü bir dile sahip dönem filminin odağına yerleştiriyor.

Aslında Márquezvari anlatım dili, Latin Amerika politik sinemasını şekillendiren en güçlü anlatım dili. Polisiye ve gerilim unsurlarını da kullanmakla birlikte askeri ve sivil darbelerin, cuntaların ve iç savaşların toplum üzerinde yarattığı tahribatı belki daha farklı anlatım yollarını deneyimleyerek göstermeyi tercih ediyor Latin Amerika sineması.

Bunu da en iyi bildiği yolla, edebiyata da hâkim olan büyüğü gerçeklikle anlatmayı seçiyor. Bu anlamda İspanyol sinemasının en mühim örneği 2006 tarihli, Guillermo del Toro'nun yönetmenliğini yaptığı *Pan'ın Labirenti* adlı film. 1944 yılında İspanya İç Savaşı'nda üvey babasının yanına taşınan Ofelia adlı küçük bir kızın gözünden anlatılıyor olaylar. Üvey babasının evi ormanda bir karakoldur ve evinin arka bahçesinde ürkütücü bir labirent bulunmaktadır. Bu labirentte de Pan adlı bir yaratık yaşamaktadır. Şüphesiz çocuk figürü, diğer türlerde olduğu gibi politik sinemanın da en önemli anlatıcısı/tanığı. Ofelia, iç savaşın ve üvey babasının acımasızlıklarına kendi fantezi dünyasıyla karşı koyuyor. Pan'ın gerçek olup olmaması filmde bir yerden sonra önemini kaybediyor. Daha önemli olan, bu acıların Ofelia ve diğer çocuklarda yaratacağı kayıp ve güvensizlik duygusu. Film, bir dönem metni özelliği taşıırken en çok da bu meseleyle ilgileniyor. Pan adlı gösterişli ve tuhaf yaratık tam da bu sebeple görünür oluyor. O, bütün şekilsizliğiyle yaşanan iç savaşa rağmen iyi bir şeyin az da olsa umut edilebileceğinin göstergesi oluyor. Aynı şekilde 1987 tarihli, Arjantinli yönetmen Fernando E. Solanas'ın *Sur/Güney* adlı filmi de Arjantin'de askeri cunta döneminde beş yıl hapis yatan bir adamın, hapisten çıktıktan sonra, hayatın ve hiçbir şeyin bıraktığı gibi kalmadığını görerek yaşadığı şaşkınlığı ve melankoliyi anlatıyor. O da tıpkı *Pan'ın Labirenti* gibi fantastik olana yakınlaşıyor. Kırılan hayalleri ve üzüntüleri bu dilin imkânlarıyla görünür hâle getirmeye

çalışıyor. Öte yandan yetişkinler de zaman zaman Ofelia gibi gerçeği, tarif edilemez olanın, fantastiğin dünyasıyla anlamaya, anlamlandırmaya çalışıyorlar, aslında kayıp ve endişe duygusunu bu yolla şifalandırmaya çalışıyorlar. 2004 tarihli, Arjantin/İspanya ortak yapımı *Imagining Argentina* adlı film, Carlos (Antonio Banderas) adlı karakterin kendinde medyumluk yeteneğini keşfetmesiyle, çatışmaların yaşandığı bir dönemde kayıpları olan aileleri iyileştirme çabalarına tanık ediyor izleyiciyi. Gerçek olanı olağandışı ile yorumlayarak bir anlamda gerçeği de ihlal ederek ona müdahale etmiş oluyor Carlos. Dayanılabilir hâle getiriyor onu, insanlar için...

Çocuk figürünün bir karakter olarak hikâyenin merkezinde olduğu türler arasında politik sinema da var. Bunun da yine en mühim örneği, 2004 yapımı *Machuca* adlı film. 1973 yılında Şili'de Pinochet'nin Allende'yi darbeyle devirmesini iki çocuğun gözünden anlatan film, *Pan'ın Labirenti* örneğinde olduğu gibi odak noktasına çocuk figürünü koyuyor; bu kez yaşadığı döneme, tarihe tanıklık etme sırası çocuklara geçiyor. Yaşanan tecrübelerin ne kadar ağır ve travmatik olduğu Pedro Machuca ve Gonzalo adlı bu iki çocuğun yaşadıklarıyla gözler önüne seriliyor.

Dünya politik sineması yeni anlatım yollarının arayışıyla ancak var olan türlerin çatısı altında da biçimlenmeye devam ederek önemli yapıtlar ortaya çıkarmayı sürdürüyor. Yaşadığımız sosyal/ekonomik ve kültürel gelişmelerden de nasibini almaya devam ederek.

E. Solanas'ın *Sur/Güney* filminden sahne.

CİNAYET POLİSİ DEDEMİN EVRAK-I METRUKESİ

Cüneyt ÜLSEVER

ROMANIN TEMEL YAPISI:

Ben Sezai Tekinalp, bir lisede edebiyat öğretmeniym. 1985 doğumluyum. Bekârım. Ailemle Fatih Şemsettin Sami Sokak'ta yarısı bize ait bir apartmanda oturuyoruz.

En büyük idealim cinayet romanları yazmak! Belki de seri katil romanları! Ancak bugüne dek bir satır dahi yazmak nasip olmadı.

Ailemin en renkli siması muhakkak ki 2015'in son ayında kaybettiğimiz rahmetli dedem Kazım Tekinalp idi. Namı diğer: "Baba Kazım!" Bazılarının göre de "Cinayet Polisi Kazım!" 1970'ten emekli olduğu 2005'e dek hep Cinayet Büro Amirliği'nde çalıştı.

Babam dışında dedemin bir başka evladı daha varmış. Halam Selime! Ancak, halam 1991'de, 25 yaşında vefat etmiş! Öldüğü yıl Boğaziçi Üniversitesi'nde yüksek lisans yapıyormuş. Bir gece evde aniden fenalaşıyor. Hastaneye kaldırıyorlar. Ancak sabaha karşı vefat ediyor. Doktorlar, "ani gelişen beyin kanaması" diyorlar. Ama dedem, hayatının en büyük dramı olan halamın ölümünü hep hastanenin ihmalkârlığına atfetti.

Geçenlerde beni aşırı heyecanlandıran bir gelişme oldu! Dedemin 52'si yeni çıkmıştı. Dedemin meslekten can yoldaşı Abdullah Amca beni telefonla aradı. Talebi üzerine hemen buluştuk. Elime bir dosya yığını sıkıştırdı. Ayrıca bana cebinden çıkardığı yine mühürlü bir mektup verdi.

Eve geldim, hemen mektubu açtım. Mektupta dedem diyordu ki:

"En büyük arzusun cinayet romanları yazmak olduğunu biliyorum. Ancak hayal hanen zayıf! Gizem dolu hikâyeler yaratmakta zayıf kalıyorsun. Bunun için bugüne dek bir tek roman yazamadın!

Şimdi sana bir iyilik yapıyorum. Mesleğim sırasında çözdiğüm en az 250 cinayet arasında

çözemedem emekli olduğum 15 cinayet var! Sana bu 15 faili meçhul cinayet dosyalarının ve ilgili bilgi notlarının birer fotokopisini gönderiyorum. Bu hikâyeleri kullanarak pekâlâ cinayet romanları yazmaya soyunabilirsin. Benim bile çözemediğim cinayet dosyalarından birisini dahi çözersen öbür dünyada ruhum şad olacaktır."

Evrakta 1992 tarihinden başlayan ve sonuncusu 2005 yılına ait tam 15 adet dosya vardı.

15 adet faili meçhul dosyası!

O an kararımı verdim. Ben bu 15 faili meçhul cinayet üzerinden birkaç "cinayet romanı" yazacaktım.

Tabii ki dosyalarda cinayetler kaba ve kuru notlar halinde takdim ediliyor. Ben o notlara hayalimde uygun hikâyeler uydurarak onları "roman" haline getiriyorum.

Haliyle şahısların ve mekânların adlarını değiştireceğim.

Ancak cinayetlerin işlendiği yılları kronolojiyi takip etmek için aynen koruyacağım.

İlk cinayeti geçen tefrikada yazdım.

İşte ikinci cinayet!

DAĞAŞANLARIN GELİNİ YAVRUSUNA DOYAMADAN HUNHARCA KATLEDİLDİ.

16 Ekim 1993 Perşembe günü Yasemin Dağışan 27 yaşından tam tamına 3 ay 21 gün almıştı.

Güzeller güzeli Yasemin; upuzun, incecik bir bedeni, ufak kavun ebadında diri göğüsleri olan, uzun kuzguni siyah saçları açıldığında beline kadar sarkan, kara zeytin rengine ve iriliğinde gözlere sahip, yıllardır spor yaptığı sadece ince vücudundan değil, dinamik hareketlerinden belli olan bir kadındır.

Artık evli olduğu için soyadı son iki yıldır Dağışan olan Yasemin'in kızlık soyadı Ünal'dır. Yasemin doğma büyüme Kadıköy-Şaşkınbakkal-

lıdır. Ünallar son 10 yıldır Şaşkınbakkal-Kazım Özalp Sokak'ta bir apartmanın 3. katında; 250 metrekarelik, 4 yatak odalı, 3 banyolu, geniş salonlu, denizi gören geniş balkonlu, kendilerine ait bir dairede oturmaktadırlar.

Yasemin Dağaşan muhteşem bir eğitim hayatına sahiptir. İlkokulu mahalle mektebinde okuduktan sonra 1978 yılında Robert Kolej'i kazanmış ve orta ile liseyi bu okulda okumuştur. Robert Kolej'i dereceyle bitirince, öğretmenlerinin de teşvikiyle 1986 yılında gittiği ABD'de önce Massachusetts eyaletinin Wellesley kentinde sadece kız öğrencilere lisans seviyesinde eğitim veren Wellesley Kolej'de okumuş, ardından da 1990-1992 yılları arasında New York'taki ünlü Columbia Üniversitesi'nde Amerikalıların MBA diye adlandırdıkları İşletme Yüksek Lisans derecesini kazanmıştır.

Yasemin, eşi Ünsal'la New York'ta tanıştı. Ünsal'la Yasemin, Columbia'da aynı programda lisansüstü çalışması yapan üç Türk öğrenciden ikisiydiler. Ünsal Yasemin'e, Yasemin Ünsal'a okula başladıkları 1990 yılının Ekim ayında âşık oldular. Kasımda ortak bir apartman dairesi tuttular. Yasemin korunmayı akıl etmediği için 1991 yılının Şubat ayında hamile kaldığını fark etti. Ne yapacağını bilmez bir ruh haliyle durumu Ünsal'a açtığı anda Ünsal anında Yasemin'e sarıldı ve, "Hemen evleniyoruz!" dedi.

Çocuklar ortak eve çıktıklarında durumu İstanbul'daki ailelerine açmışlardı. Aileler önce çok şaşırdılar. Sonra evlatlarının kendi hayatları hakkında bağımsız karar verebilecek kadar büyümüş olduklarına hükmettiler. New York'a önce üç adet seramik fabrikası sahibi Kemal Dağaşan ve kıymetli zevcesi Hamide Hanım gittiler. Yaseminlerin evi çok küçük olduğu için otelde kaldılar. Dağaşan ailesinin büyükleri, hanımefendi, güzeller güzeli gelin adayını pek beğendiler.

Ardından Yasemin'in ailesi New York'a avdet ettiler. Baba Salim Ünal ve zarif eşi Selime Ünal da otelde kaldılar. Onların yanında Yasemin'in küçük kardeşi Gül de vardı. Baba Salim Ünal çok büyük bir holdingde yıllardır CFO (Maliye Başkanı) olarak çalıştığı için, Dağaşanlar kadar olmasa da Ünalların da maddi gücü yerindeydi. Ünallar da yakışıklı ve beyefendi damat adayını pek beğendiler. Zenginliğinden de etkilenmedikleri söylenirse yalan olur.

Yasemin'in hamileliğinin İstanbul'da taraflara duyurulması tekrar büyük bir şaşkınlığı neden

oldu ama gelin adayının yaşının artık 25 olması nedeniyle doğum yapması için ideal bir dönemde olduğuna erkek tarafı kendi kendini ikna etti. Sevgilisi, "Hemen evlenelim!" dediği için kız tarafı da fazla mırın kırın etmedi.

Yasemin ve Ünsal, 1991 yılının Mayıs ayında, gelin 4 aylık hamileyken ve hamileliği hafiften belirginleştiği bir dönemde New York'taki konso-loslukta aileleri ve İstanbul'dan gelen birkaç yakın dostlarının katıldığı mütevazı bir törenle evlendiler.

Bebek, 1991 yılının Kasım ayında New York'ta nezh bir hastanede doğdu. Haliyle ilk kez anne olan Yasemin'in başında hem annesi hem de kaynanası vardı.

Kerimcan bebek, Yasemin'in eğitimini biraz aksatsa da anne Selime birkaç ay bebeğe bakmaya karar verince Yasemin de MBA derecesini 1992 Eylül'ünde aldı. Ünsal okulu bir dönem önce bitirmişti ve İstanbul'daki aile işinin başına çoktan geçmiş, babasının sağ kolu olmuştu.

1992 yılının sonunda genç Dağaşanlar, New York'taki evlerini boşaltıp İstanbul'a geldiler.

Kemal Dağaşan, gelini Yasemin'in annesine yakın oturma isteğini anlayışla karşıladı. Ne de olsa gelini de bunca eğitimden sonra çalışmak isteyecekti. Bebeğin anneanneye yakın olması doğru bir karardı. Kemal Bey yine Kazım Özalp Sokak'ta, Yasemin'in ailesine sadece 300 metre uzakta, 350 metrekarelik bir daireyi oğlunun üzerine satın alarak genç çifte sürpriz yaptı. Hoş, kendileri de Şaşkınbakkal'a çok yakın, Bayramoğlu'nda bir köşkte oturuyorlardı. Gelin, 1994 yılının başına kadar çalışmayacak, annesinin nezaretinde, bir "bebek bakıcısı" ve ev işlerine tam gün bakan "yardımcı"yla birlikte bebeğe bakacaktı.

Kayınpeder, 1994 yılının sonunda sadece fabrikalarının ürettiği seramik ve banyo malzemeleri satan, Türkiye'nin en büyük mağazasını Nişantaşı'nda açacaktı:

"Dağaşan Seramik Outlet!"

Yasemin bu mağaza açıldıktan sonra o mağazanın müdürü olacaktı. Ama önce 94 başından itibaren Gebze'deki fabrikada 8 ay kadar staj görüp işi öğrenecekti.

16 Ekim 1993 Perşembe günü Yasemin Dağaşan, hafta içinde her gün yaptığı gibi, saat 14.30 sularında lacivert eşofmanlarını giymiş bir vaziyette sokağa indi ve Kazım Özalp Sokak'ta sahile doğru yürümeye başladı. Hava sert, puslu ve hafif yağmurlu olduğu için üzerine kırmızı renkte

bir anorak almış ve çiseleyen yağmur nedeniyle kapüşonunu başına geçirmişti.

Hafta içi her gün bu saatte bebeğini doyurmuş ve uyutmuş oluyordu. Neredeyse ikinci yaşını tamamlayan Kerimcan ögle yemeğinden sonra iki saat mışıl mışıl uyurdu.

Yasemin haftada beş gün, artık Türkçeye de İngilizce deyimiyle yerleşmiş “jogging” (yavaş koşu) yapmayı âdet edinmişti. Kazım Özalp’te denize doğru hızlı adımlarla yürüdü, Palma D’oro Restaurant ve Eftalya Balıkçısı’nın arasından Çetin Emeç Bulvarı’na ulaştı, bulvarı dikkatli adımlarla geçtikten sonra Sahil Yolu’nu neredeyse baştan başa saran parka ulaştı. Hemen park içindeki yolun kenarında ısınma hareketlerine başladı. Yavaş koşusunu “park içi yolu” tabir edilen dar yürüme yolunda yapardı. Bu parkta sabah akşam koşan çok insan olurdu ve hemen herkes park yolunu kendisine güzergâh olarak seçerdi.

Isınma hareketleri yaparken sağa sola baktı. Her gün bu saatlerde spor yapan kişi sayısı az olurdu ama bugün hava sert, rüzgârlı, puslu ve çisentili olduğu için ortada hiç kimse yoktu. Ancak birkaç saniye sonra erkek olduğu vücudunun endamından ve yürüyüş şekline belli bir kişi arkasında belirdi. Yavaş koşusuyla giderek Yasemin’e yaklaştı ve çok nazik bir selam verdikten sonra önünde koşmaya devam etti.

Adamı daha önce hiç görmemişti. Siyah eşofmanının üzerine yine siyah renkte ve vücuduna bol gelen bir anorak giymiş kişi, başına da kapüşonunu geçirmiş, kapüşonunun iplerini gererek bağlamış, böylece kapüşonu kafa derisi gibi adeta kafasına yapıştırmıştı. Saçları ve alnının önemli bir bölümü gözükmüyordu. Adam geçerken selam vermek üzere başını Yasemin’e doğru çevirince iyice fark etti ki bu puslu ve güneşsiz günde gözünde koyu siyah camları ve çerçevesi olan bir güneş gözlüğü vardı. Adam uzaklaşırken ellerinde yün eldivenler olduğu da dikkatini çekti.

İçinden, “Herhalde orta yaşlı biri ve bazı hastalıkları var, gözünü korumak, ellerini sıcak tutmak ihtiyacı duyuyor,” diye geçirdi.

“Orta yaşlı ve bazı hastalıkları olduğu bariz olan bir kişinin böyle soğuk bir günde spor yapmakta direnmesine de şapka çıkarmak lazım,” diye düşündü.

Adamın arkasından Yasemin de koşmaya başladı. Aynı tempoda koşuyorlardı. Aralarındaki mesafe ne kapanıyor ne de açılıyordu. Adam takriben 5 metre önde koşuyordu. Ağaçlıklı bir bölgeye vardılar. Ağaçların etrafını da neredeyse insan boyuna ulaşmış çalılar kaplamıştı.

Birden adam sendelemeye, bir eliyle kalbini tutmaya başladı. Yasemin bir gariplik olduğunu anladı. Adımlarını hızlandırdı. Adam ağaçlar ve çallara doğru yöneldi. Artık sendelediği çok barizdi. Sanki bir çalıya tutunmaya çalıştı. Tutunamadı. Ayağı dolandı ve düştü. Düşerken de insan boyu yüksekliğindeki çalılarının arasında kayboldu.

Yasemin iyice telaşlandı. Pekâlâ, “adamcağız” kalp krizi geçiriyor olabilirdi. İyice hızlandı. Adamı çalılarının ortasında upuzun yatarken buldu.

Adama doğru eğilerek, “Neyiniz var?” diye sordu.

Adam bir şeyler fısıldadı ama sesi o kadar az çıkıyordu ki Yasemin adama doğru eğildi, olmadı yere diz çöktü. Kulağını adama dayadı.

“Cebinizde bir ilacınız var mı?” diye sordu. Kalp hastalarının yanlarında acil durumlar için dilaltında erittikleri bir ilaç taşıdığını duymuştu.

Adam yine bir şeyler söyledi. Yine anlamadı. O an fark etti. Adamın sağ eli anorağın geniş ve derin sağ cebindeydi. Sanki cebinden bir şey çıkarmaya çalışıyordu. “Herhalde ilacını çıkarmaya çalışıyor,” diye düşündü.

“Siz uğraşmayın, ben yardımcı olayım,” dediği sırada adam birden doğruldu. Ayakları hâlâ toprağın üzerinde upuzun duruyorlardı ama belini doğrultmuştu.

Yasemin’in o an sanki gözleri yerinden fırladı. Adam elinde neredeyse 20 cm. uzunluğunda bir bıçak tutuyordu. Kalın bıçağın o puslu havada bile pırıl pırıl parlamasından iki tarafının da çok keskin bileylendiği belli oluyordu. Yasemin donakaldı. Vücuduna hükmetme yetisini sanki yitirmişti. Adam oturduğu yerde bıçağı bir anda önünde, sol yanında diz çökmüş vaziyette duran Yasemin’in karın boşluğuna sapladı. Bıçak anorağı, eşofmanı, kalın kazağı, iç gömleği anında delerek ete saplandı. Taze etin yırtılırken çıkardığı sesi adam duydu. Yine oturduğu yerde bıçağı büyük bir maharetle kullanarak Yasemin’in vücudunu göğüs kafesine kadar yırttı. Bıçağı vücudun içinde bir sağa, bir sola kanırttı, sonra da bir hamlede çekti çıkardı. Yasemin’in batin bölgesinden o an oluk gibi kan gelmeye başladı. Yere yığıldı. Adam, kan üzerine sıçramasın diye sol yanına döndü, bir hamlede ayağa kalktı. Eldivenli elleri bıçağı bu sefer anorağın sol cebinden çıkardığı Migros poşetinin içine sardı, geniş ve derin sağ cebine geri koydu.

Eldivenli elleriyle üzerinde biriken toz toprağı silkti. Sağına soluna bakındı.

Park içi yola girdi. Jogging yapmaya devam etti.

NE DEMEK LAN
BURAYA GELİP UYUYO-
RUM.

EV BOŞTU, BEN DE GECE-
LERİ GELİP YATMAYA BAŞ-
LADIM.

KAÇ AYDIR YAPIYORSUN BUNU?

BU EVİN SAHİBİ OLAN KADIN DÖRT
AYDIR KAYIP. ONU BİLİYOR MUSUN
PEKİ?

ALTI AY OLUYOR.

KARAKOLDA AN-
LATIRIM.

SICİLİ TEMİZ, BİR SÜREDİR İŞSİZMİŞ.
GÜNDÜZ DOLAŞIP GECE 10'DAN SONRA EVE
GİZLİCE GİRİP YATIYORMUŞ.

EVI FİLAN TEMİZLİYORMUŞ
AMIRIM, CİNSİN TEKİ. EVİN
TEMİZ OLMASINA AYILIP
BAYILMIŞ...EVE AŞIK OLMUŞ.

KADIN ANKARA'DA YAŞIYORMIŞ, ONU EVE GİRİN-
CE ANLADIM. GELMEYECEĞİNİ BİLDİĞİMDEN KAL-
MAYA BAŞLADIM

SABAH NAMAZIYLA EVDEN ÇI-
KIYOR, CAMİYE GİDİYORDUM.
İMAMA SORABİLİRSİNİZ.

BİR GECE YATARKEN BİR SES
DUYDUM İÇERİDEN...

DOĞA HEPİMİZDEN İNTİKAM ALACAK (EN AZINDAN DİZİLERDE)

Heja BOZYEL

Tazmanya’da çekilen *The Kettering Incident* dizisi, Foxtel’in son dönemdeki en iddialı dizilerinden biri. IMDB skoru 7.4 olan bu “gotik bilimkurgu” sayılabilecek dizinin ilk sezonu biterken akıllarda çok fazla soru işareti kaldı. Peki, bu soruların cevaplarıyla ilgili en akla yatkın olan hangisi? (Dikkat! Bu yazı spoiler içerir.)

Aнна Macy, baş ağrıları, beyin, sinir sistemi ve bilinçle ilgili çalışan bir doktordur. 15 yıl önce, yaşadığı yer olan Kettering’de başına gelen bir olaydan sonra hayatı değişmiştir ve bu olaydan öncesini de hatırlamamaktadır. Henüz küçükken başına gelen bu olayda, arkadaşı ve sonradan öğreneceğimiz üzere kız kardeşi olan Gillian ormanda kaybolmuş, Anna ise kanlar içinde bulunmuştur. Kasaba halkı bu konuda ikiye ayrılmıştır: Bir kısmı Anna’nın Gillian’ı öldürdüğünü düşünüyor, diğer kısmı bunun uzaylıların işi olduğunu düşünmektedir. Hatta UFO’lu kar küreleriyle işi turistik ticarete dökenler bile mevcuttur. Kettering kasabasının en önemli gelir kaynağı deniz ve ormanken Anna 15 yıl sonra kasabaya geri geldiğinde çevreciler ve ormancılar arasındaki kavga giderek büyümektedir. Ancak Anna’nın kasabaya gelişiyse gizemli ölümler ve olaylar baş göstermeye başlar. Kasabanın polisleri hem şaşkın hem de kendi kirli çamaşırlarını kapatmaya çalışmakla meşgul, olayların peşindedirler.

HANGİ TEORİ DOĞRU?

Doğanın en büyük düşmanı insan. Bunun tartışılabilir bir yanı yok, değil mi? Tamam, bu konuda anlaştıysak şimdi ikinci soruya geçmemiz gerek. *The Kettering Incident*’ta neler oluyor? Mini seri olarak planlanan ancak beğenilince uzatılması kararlaştırılan dizinin ilk

**Bunu seven
bunları da sever:
The Zoo
Orphan Black
Lost
Twin Peaks**

sezonu bitti. 8 bölümlük ilk sezonu tek günde dahi izlemek mümkün. Çünkü “Haydaaa, şimdi ne oluyor!” dedirtme konusunda *Lost*’u aratmıyor.

Sonunun *Lost* kadar saçma olmamasını dilediğimiz dizinin ilk sezonunun bitmesiyle birlikte akıllarda bolca soru kaldı. Dizinin hayranları kendi aralarında tartışıp duruyor. Teorileri şöyle gruplayabiliriz:

1- Doğa, insanlardan intikam alıyor. (Sırtında yosunlar çıkan insanları, camları kaplayan kelekleri, her yeri saran dalları düşününce bu oldukça mantıklı bir teori.)

2- Zamanı bükabilen uzaylılar ve dizinin bilimkurgu kategorisine girmesini sağlayan fizik deneyleri tüm bunların sebebi. (Olur mu olur ama dizinin tadı kaçır. Dizinin ilk bölümlerinde aklımıza sokulan UFO’lar ve uzaylıların Gillian’ı kaçırdığı düşüncesi bu teoriyi destekliyor.)

3- Jens, insan klonlama deneyleri yapıyor ve arkasında güçlü bir destek var. Doğanın dengesini bozan deneyleri sadece dünyayı değil, belli ki ayı da etkiliyor çünkü Kettering’de iki ay var. Dünyanın yerçekimini ve manyetik alanını etkileyen bu deneyler Antartika’da başlamış ve Kettering-Tazmanya’da devam ediyor.

Dizinin her bölümünü gözünü kırpmadan izlemiş biri olarak bu teorilerin hepsine katıldığımı ve hiçbirine katılmadığımı söyleyebilirim. Bu teorilerin akla yatkın olanlarını birleştirmek

gerekli bence ama eksik şeyler de var. Şöyle ki:

Evet, doğa intikam alıyor ama durduk yere değil; Jens'in yaptığı deneylerden dolayı. Jens ne deneyi yapıyor? Hayır, teorilerdeki klonlama doğru değil. Jens'in asıl amacı ölümsüzlüğü bulmak. Klonlama, bunun sadece bir parçası. Zaten klonladığı kişilerde karakter bozuklukları, değişiklikleri ve sinir sistemi sorunları olduğunu biliyoruz. Klonların kanını kendine enjekte ettiğini de gördük. Ayrıca seneler seneler önceki fotoğrafıyla aynı olmasının başka anlamı olabilir mi? Bir de nesli tükendiği için üzüldüğü bitki var. King' Lomatia bitkisi. Gerçekten de sadece Tazmanya'da bulunan dünyanın en eski klon bitkisi bu. Tüm bu ipuçları Jens'in ölümsüzlük peşinde olduğu teorisini (teorimi) pekiştiriyor.

OYUNCULAR

Dizinin en önemli oyuncusu Tazmanya! Kesinlikle bu dizi sayesinde turizmi canlanacak adanın. Ama her karakterin inanılmaz bir özenle seçildiği, o donuk ve tüyleri diken diken eden havayı artırdığı bir gerçek. Başroldeki Elizabeth Debicki hem güzelliği hem de androjen haliyle dizinin karanlık havasına İskandinav-noir yapımların rengini getiriyor. İlk bölümlerdeki durgunluk ve kafa karışıklığına katlanabilirsiniz

(ki diziye güzelleştiren de bu) Dedektif Dutch karakterinin görüldüğü kadar boş olmadığını ya da köyün delisinin hiç de deli olmadığını göreceksiniz. Tüm bunlar, başrolünden figüranına castingin çok başarılı olmasının sonucu.

PEKİ NE OLACAK?

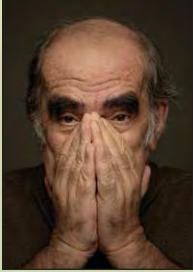
İşte bu, dizinin sonu kadar gizemli bir konu. Çünkü reytingleri ve aldığı yorumlar ne kadar iyi olursa olsun henüz ikinci sezon için anlaşma yapılmadı. Diziyi Amazon'un satın alması ve Amerika izleyicisine de ulaşacak olması ikinci sezon için umut verse de henüz beklemedeyiz.

BİLMEKTE FAYDA VAR

The Kettering Incident dizisinin ilham kaynağı Tazmanya'da "gerçekten" yaşanan bir UFO vakası. 1978'de 20 yaşındaki bir pilot, uçağından gizemli radyo sinyalleri aldığını söyledi, karşısında uçak olmayan bir hava aracının bulunduğunu belirttikten sonra uçağıyla birlikte kayboldu. Yetkililer olayın intihar olduğunu iddia etse de bu doğrulanmadı. 1978'de, Tazmanya'nın komşusu Avustralya'da da çok sayıda UFO ihbarı yapılmış.

BAYKUŞ BANA BAKIYOR

Celil OKER

Kadının elindeki tabanca tam göbeğimi gösteriyordu. Küçük, sevimli bir şeydi. Kaplaması kadından daha süslüydü. Titremiyordu.

Kadın da titremiyordu. Karşısında alengirli işlerdebenden daha tecrübesiz biri

olsa, titrerdi ama. Hafif teknolojiyle desteklenmiş bir güzelliği, bedeninin uygun yerlerindeki açıklıklarla ortaya çıkarılmış bir çekiciliği vardı. Sesi üçüncü sınıf Türk televizyon dizilerinde sevgilileri ayıran kötü kadınların sesini andırıyordu.

“Bakalım bu durumda Remzi Ünal beyimiz ne yapacak?” dedi. “Konuşacak mı, konuşmayacak mı?”

Karşısında otuyordum. Sigara içmiyordum. Öldürülen avukatın bürosunda işimi tam bitirdiğimde üstüme gelmişti. Ben daha ihtimalleri kafamdan geçirirken tabancasını çıkarmıştı, şimdi ayaklarının dibinde duran çantasından. İtiraz etmemiştim. Tabancaya kolay kolay itiraz edilmezdi. Otur deyince oturmuşum.

“Sizinle sohbet güzel olmalı,” dedim.

Yüzüne başka bir televizyon dizisindeki ke-nar mahalle kızı geldi oturdu. Sesine de.

“Dalga geçmel!”

“Dalga geçmiyorum,” dedim. “Soracağınız şeyler, neyi bilmek istediğinizi gösterecek bana. Daha ne isterim?”

“Ukala dümbeleş!”

Boynumu büktüm. Cevap vermedim. Bazen ederdim ukalalık. Şimdi sırası değildi. Tabanca onun elindeydi, soruları o soracaktı. Aslında ne soracağını biliyordum, sorsun diye bekledim.

“Yüzük nerede?” dedi, vereceğim cevapla hayatı değişecekmiş gibi. Belki de değişirdi.

Cevap vermedim. Omzunun üstünden geçirdim bakışlarımı. Bacak bacak üstüne atarak oturduğu yönetmen koltuğunun arkasındaki büfede, bir karış boyunda bir baykuş biblosu duruyordu. Kocaman gözlü, şişko bir baykuş. Gözlerinin ortasındaki iri siyah noktalar, olmayan kaşlarını çatmış, bana bakıyor izlenimi veriyordu. Sağa sola kaysam, yine bana bakacaktı. Kayamazdım ama, tabancanın namlusu da bana bakıyordu.

“Sözleşme nerede?” dedim kadına cevap olarak.

Baykuş, kadının arkasından hâlâ bakıyordu bana. Bakması iyi miydi, bilemiyordum. Bu kadar ısrarın sonu iyi olamayabilirdi.

“Çantamda,” dedi kadın. “Yüzük nerede?”

“Hangisi sizin için daha önemli?” dedim, kendimi baykuşun etkisinden sıyırmaya çalışarak. “Sözleşme mi, yüzük mü?”

Dudaklarını büzdü kadın. Tabanca gram sarsılmıyordu.

“Sen laf cambazının tekisin, baş edemem,” dedi kadın. Namluyu göbeğimden bir karış yukarıya kaldırdı. “Adam gibi anlaşmak için Nazmi’yi bekleyeceğim.”

Bu iyi haber sayılırdı. Nazmi gelmeden tetiği çekmeyecekti demek ki. Nazmi’yi görünce durumu yeniden değerlendirirdim. Baykuş hâlâ bakıyordu. Baksındı.

“Soruma cevap vermediniz,” dedim. “Sözleşme mi, yüzük mü?”

“Kafamı karıştıрма, kes sesini!” dedi kadın. “Tabanca bende.”

Baykuş da bana bakıyor, dedim içimden. Büroya ilk girdiğimde görmemişim baykuşu. Sözleşmeyi bulamamıştım, bu kadar evrak dolu büronun içinde bulmanın olanaksız olduğunu bilmeliydim gelmeden önce. Yüzük ayrı hikâyeydi. İşin bombasının, kadınla ihtiyar avukatın

bürosunda buluştuğumuzda patlayacağını biliyordum. Yalnız gelmezdi belki. Tedbir almalıydım. Almıştım. Şimdi içim rahattı. Burnuma hangi marka tabanca dayayacaksa dayayabilirdi. Bir yolunu bulurdum. İstedğini almadan beni öldüremezdi.

Kadın üst üste attığı bacaklarının yerini değiştirdi. Tabancanın namlusu tek bir saniye için göbeğimden başka yöne baktı. Heyecanlanmadım.

“Seni kim tuttu?” dedi kadın. “O, Ece moruğumu?”

Bak, buna cevap verebilirdim.

“Sözleşmeye imzasını tehditle attığı söylüyor,” dedim.

“Niye polise gitmemiş?”

“Anlaşabilirsiniz diye düşünmüş,” dedim. “İyi niyetinden.”

“Onun iyi niyetine sokayım!” dedi kadın. “Orospu.”

Pekâlâ. Buna da itirazım yoktu.

“Bir sigara yakabilir miyim?” dedim.

“Ne zıkkım içeceksen iç!” dedi kadın. “Numara yapma ama.”

“İyi niyetime güvenin,” dedim.

Cebimden paketimi çıkardım. Sigarayı burnum altına götürdüm. Kokusunu özlemle içime çektim. Yakmasam bile keyif veriyordu. Yaktım.

Zamanım azalıyordu, biliyordum. Nazmi gelmeden ne yapacaksam yapacaktım. Sigaram bitene kadar bir çare bulmalıydım. Namlu titremiyordu.

Saldığım duman, büronun pencerelerinden savrulup gitti. Kafam, ayak pedallı dikiş makinesi gibi çalışıyordu. Baykuşun gözleri kocamandı.

Peş peşe iki nefes daha çektim. Kadın, tırnaklarını gelecek sefer hangi renge boyasam diye düşünüyor gibi boş bakıyordu. Namlu titremiyordu.

Kapının zili çaldı büronun girişinde bir yerlerden. Geç kaldın Remzi Ünal, dedim içimden. Kadın, namluyu milim kıpırdatmadan sol eliyle yanındaki masanın alt tarafında bir yerlere dokundu. Avukatın sekreteri olarak yerini bilmesi doğaldı elbette.

Kapının hemen açılmasını bekliyorsunuz, değil mi? Açılmadı. Dördüncü katta olduğumuza ve binanın asansörü olmadığına göre yaklaşık altı dakikam vardı.

Nazmi’nin geliyor oluşu kadının yüzünde açık bir rahatlamaya yol açmıştı. Ben renk ver-

memeye çalıştım. Tabanca göbeğime bakıyordu.

“Nazmi yukarıya çıkmadan anlaşmamız gerek,” dedim kadına. “Eğer gelen oysa...”

Yüzü gerildi birden. Eli de.

“Ne demek istiyorsun?” dedi.

“Sözleşme bana, yüzük size,” dedim. “Nazmi’ye pay yok.”

“Ne?” dedi.

“Duydunuz,” dedim. “Karar verin, zamanımız az.”

“Ciddi misin sen?” dedi.

“Son derece,” dedim.

Tabancanın namlusu ilk kez göbeğimden saptı.

“Sana neden inanayım ki?” dedi kadın.

“Eldeki kuş, daldaki baykuştan çok daha iyidir,” dedim.

“Araziden de pay isterim,” dedi. “Yüzde on!”

“Çok ama çok büyük arazi,” dedim. “Hepinize yeter. Ama bunu Ece Hanım’la konuşmam gerek.”

Tabancanın namlusu ayaklarımı gösteriyordu şimdi.

Tahminime göre iki kat kalmıştı Nazmi’nin kapıya ulaşmasına. Kadın karar vermişti ama hâlâ düşünüyordu. Sonrasını. Öncesini. Şimdiyi.

“Tamam,” dedi sonra. “Çık yüzüğü.”

Nazmi son katı çıkıyordu dışarıda.

“Çıkayım ama galiba maymun size bakıyor,” dedim.

Kimin baktığını görmek için arkasını döndü. Hataydı bu.

Anında üzerine atıldım kadının. Sol elimle namlunun yere bakmasını sağladım. Birlikte düştük. Düşerken büfeye çarptık. Baykuş da düştü bizimle. Sesi çıkamadı kadının.

Kadından çok önce ayağa fırladım. Tabancayı düştüğü yerden aldım. Cebime koydum. Yerdeki çantaya saldırdım hızla. Gözüm kadında, açtım. Kadın şaşkın bana bakıyor, bir yandan da eteğini düzeltmeye çalışıyordu. Bıraktım toparlansın. Çantanın içindeki kalın zarfı aldım. Tabancanın yanına yerleştirdim. İşim bitince yerde hâlâ tüten sigarayı ağzıma götürdüm, canlandırdım. Nazmi artık gelebilirdi.

Yerdeki baykuş biblosuna baktı kadın. Sonra bana. Başına gelenin o küçücük biblonun yüzünden olduğuna inanmıyor gibiydi.

“Güzel biblo, değil mi?” dedim. “Her büroya yakışır.”

“Orospu çocuğu!” dedi.

Önemsemedim. Olurdu o kadar. Yetinme-

di ama kadın. Hiçbir yerli TV dizisinde ağza alınamayacak negatif kişilik özelliklerimi art arda sıraladı bir çırpıda. Bir yandan da ayağa kalkıyordu. Devrilmiş yönetmen sandalyesini düzelttim.

“Oturun,” dedim. “Nazmi çakmasın anlaştığımızı.”

Yüzük ve arazinin yüzde onuna konduracağı villaları, yüzme havuzlarını falan hatırlayınca yüzündeki gerilim hafifledi. Oturdu. Ben ayakta kaldım. Nazmi’yi bekleme pozisyonunu almıştık.

Kapı açılınca ikimiz de o tarafa döndük.

Nazmi tamam da arkasındaki ayı, hesabı bozuyordu. Nazmi’yi tanıyordum, ayıyı inceledim. Tabanca doluysa, mermi namluya sürülüyse, emniyeti açıkça halledemeyeceği bir tip değildi ama iş çıplak el itiş kakışa dayanırsa, aikido-nun çare olacağından kuşkuluydum. *Game Of Thrones*’taki kraliçenin arkasında dolanan, deri yerine zırh giyen adam kadar büyüktü. En iyisi bulaşmamaktı görünüşüne bakılırsa. Kapıyı kapadı, hemen yanında ellerini göbeğinde birleştirdi. Gözlerimi Nazmi’ye çevirdim.

Dün gördüğüm giysilerinin içindeydi hâlâ. Biraz daha kırışmış. Yüzünde iyi uyumadığının işaretleri vardı. Yakın dursam viski kokusu alacağımdan emindim.

Bir bana, bir kadına baktı. Gülümsedi.

“Vay vay vay!” dedi. “Kimler varmış burada.”

“İyi ki geldin Nazmi,” dedi kadın. “İçeri girdiğimde buradaydı bu hıyarağası.”

“Karıştırmış mı ortalığı?” dedi Nazmi. Yerdeki baykuşu görmüştü sanıyorum.

“Bilmem,” dedi kadın. “Bir sigara ver Nazmi, bu hıyarın içtiği çok sert.”

“Sormadın mı?” dedi Nazmi, gömlek cebinden bembeyaz ambalajlı bir paket çıkarırken.

“Sordu da ben cevap vermedim,” dedim.

Sigaramdan son bir nefes daha saldım. İhtiyar avukatın masasındaki hediyelik işlenmiş bakır kül tablasına söndürdüm.

“Usulüne uygun sormamışındır da ondan,” dedi Nazmi yüzüne tuhaf bir gülümseme yerleştirerek. Elini pantolon cebine attı. Kımıldamadım. Çıkardığı elinde bir sustalı parladı. Tabancadan iyiydi bu.

“De bakalım, ne arıyordun ihtiyarın mekânında? Adam gibi cevap ver. Halıyı kirletmeye-
lim.”

Ortalığı karıştırmaya başlamanın zamanıydı. Baykuşu yerden alıp büfedeki yerine koyarken konuştum.

“Delil arıyordum,” dedim.

Yüzü değişti. Arkasındaki ayıya baktı dönüp. Sonra bana.

“Ne delili?”

“Avukat amcaıy senin mi yoksa hanımefendinin mi öldürdüğünü gösterecek delil,” dedim.

Ayı bana doğru bir iki adım atmaya niyetlendi. Nazmi eliyle durdurdu adamı. Kadın küçük bir çığlık attı.

“Ne diyorsun lan sen?” dedi Nazmi. Kadına baktı sonra.

Kadının elindeki sigara paketi yere düştü. Almak için hareket etmedi. Yüzünde hiçbir dizide görmediğim bir ifadeyle bana bakıyordu.

“Canım telaşlanmayın,” dedim. “Hanginiz yaptıysa yaptı. Polise falan haber verecek değilim. Derdim başka.”

Derdimin ne olduğunu sormadı ikisi de. O zaman biraz açıklayayım, dedim içimden.

“Diyorum ki...” dedim en uzlaşmacı ses tonuyla. “Ne olduysa oldu. İleriye bakalım biz...”

İkisi de çıt çıkarmadan beni dinlemeye hazır olduklarını gösterdiler. Kadın yerdeki paketi aldı, içinden sigara çıkarmaya koyuldu gözleri bende, Nazmi bana baka baka demin oturduğum koltuğa doğru yürüdü, elini koltuğun arkasındaki alüminyum boruya attı, bekledi. Oltayı biraz daha salma zamanı dedim içimden.

“Aslında müşterim, katil kimse ona müteşekkiri olmalı. Kırk yıllık kilitler açıldı o ölünce. Özgürleşti Ece Hanım. Aslında her şeyin sahibi o olmasına karşın, şimdi mecbur olduğumuz paylaşımda kendisini kurtarana biraz alıcenaplık yapmaya kendini mecbur hissediyor.”

“Katil kimse polise adını vererek hiçbir şey paylaşmamak daha akıl kârı değil mi?” dedi kadın. Bu kerte parlak fikri ondan beklemezdim doğrusu.

“Haklısınız,” dedim. “Ancak o zaman kendisinin de polise açıklaması gereken noktalar çıkacak ortaya. İşine gelmiyor bu.”

“Kısa kes!” dedi Nazmi koltuğa oturarak. Sustalıyı kapatıp yerine yerleştirmişti bu arada. “Önerin ne? Öneriniz?”

Şimdi oltayı geri çekme zamanıydı.

Elimi cebime atıp paketimden bir sigara daha çıkardım. Önce kendiminkini, sonra kadının dudağına yerleştirdiği sigarayı yaktım. Dirseğimi baykuş biblosunun yanına yaslayıp sessizce saldım dumanı havaya. İkisi de bana bakıyordu. Derin bir soluk alıp konuşmaya başladım.

“Avukat Bey’in bu dünyadan sessiz sedasız çekip gitmesini sağlayan her kimse,” dedim, “Ece Hanım, yaşadığı sürece irtifak hakkı kendisinde kalmak üzere, kendi ölümünden sonra yasaların izin verdiği kadarını o kimseye bırakmayı kabul ediyor.”

Soluğumu boşalttım.

“Biliyorsunuz çoluğu çocuğu yok,” dedim yeniden soluk alarak. “Avukat Bey burada olsaydı *usul ve furuu yok*, derdi.”

Nazmi ıslık çaldı. Kadının kaşları çatıldı. Ardından engel olamadığı bir sırtma geldi yerleşti yüzüne. Birbirlerine baktılar sonra. Kadın ciddileşti. Nazmi eliyle ağzının kıyısındaki tükürükleri sildi.

“Bekliyorum,” dedim.

Yeniden bakiştılar. Kadın, Nazmi’nin yüzünde ne gördüyse hafif bir aceleyle konuştu.

“İnsan böyle bir şeyi itiraf ederken utanıyor ama...”

Cümlesinin sonunu bilerek havada bıraktı. Nazmi’ye değil arkasındaki ayıya baktım. Konuşulan hiçbir şeyi duymuyormuş gibi tavana bakıyordu.

“Şu anda cebimde olan tabancayı mı kullan-dınız?” dedim.

Tabanca lafı Nazmi’yi de arkasındaki ayıyı da gerdi. Adamının bana doğru bir adım atmasını eliyle engelledi Nazmi.

“Eee, evet,” dedi kadın.

Elimle cebimi yokladım.

“Tüh!” dedim. “Sizin tabanca 22’lik. Adamcağız 38’likle vurulmuştu.”

Nazmi’ye döndüm.

“Sizinki de 45’lik,” dedim. “Doğru mu?”

Nazmi milli piyangoyu iki numarayla kaçır-mış gibi hayıflanarak kafasını salladı. Devam ettim.

“Ama adamınızın belindeki makine 38’lik değil mi?”

“Hassiktir!” diye bağırdı Nazmi, adamına dönerek. Ayı hızla hareket etti. Artık tavana bakmıyordu. Bize bakıyordu. Elinde bir 38’likle. Kadın bir çığlık attı.

“Ne bok yedin lan sen?” dedi Nazmi. “Kendi kafana göre ne bok yedin Allahsız?”

Ayının elindeki 38’lik de titremiyordu. Arkasında bakan bir baykuş da yoktu bu kez. Gözlerinde gördüğüm bakış, daha dikkatli olmam gerektiğini söyledi bana.

“Teklif senin için de geçerli koçum,” dedim. “Demin duydun.”

“Yemem ben senin alengirli tekliflerini,” dedi ayı. “Kıpraşma!”

Ellerimi iki yana doğru açtım.

“Sakin,” dedim. “İyi düşün. Kadın çok zen-gin.”

“Ece denen kadın o kadar mirası benim gibi bir adama yedirmez,” dedi ayı. “Bu ikisi kadar salak değilim. Üstelik ben alacağımı aldım.”

“Ne diyorsun oğlum sen?” dedi Nazmi.

“Babamın hatırına mı sıktım avukatın kafası-na?” dedi ayı. “Kadının nesi var nesi yok üstüne çöreklenmiş adam. Paramı avcuma saydı. Gıcır gıcır dolar.”

Ben, hassiktir dedim içimden bu kez.

“Zorla sözleşme imzalatma işinde yalnız değilmişsiniz,” dedim kadına dönüp. “Sizi de hedef gösterebilirmiş.”

“Onu sana havale etmiş,” dedi ayı. Bana.

“Adam öldürmeden sözleşmeyi geri almanın bir yolunu bulurmuşsun sen.”

İyi ki salak olduğumu eklemedi, dedim içim-den.

“Şimdi ne yapacaksın?” dedim.

“Suriye’ye geçerim,” dedi ayı. “Oradan üf-rürüm belki savcıya mavcıya, moruk karının ne bok yediğini.”

“İyi,” dedim. “Şimdi koy o makineyi yerine. Çekip gidelim buradan. Bakarsın polisin de aklı-na gelir büroya bir kez daha uğramak.”

“Bana uyar,” dedi ayı. Üç saniye sonra odada değildi. Kapı arkasından gürültüyle çarpılmıştı. Suriye yakındı son zamanlarda.

Ben ikisine birden konuştum.

“Hadi gidelim artık,” dedim.

“Benim yüzük ne olacak?” dedi kadın.

Büfede artık üçümüze birden bakmaya başla-yan baykuşu gösterdim.

“Evinizde bunun yakışacağı bir köşe vardır mutlaka,” dedim.

Nazmi oturaklı bir tokat patlattı kadına. Sesi yandaki ofisten duyulacak kadar muhteşemdi. Allahtan mesai saatleri içinde değildik.

“Sen de sattın beni!” diye bağırdı ikinci tokat-tan önce. “Orospu!”

Kadın, tırnağını Nazmi’nin yüzüne geçirdi.

Merhum avukatın bürosunda yapacağım bir şey kalmamıştı artık. Onları meselelerini çözmek için yalnız bıraktım kapıdan çıkıp. Ce-bimdeki 22’liği sıkıştırarak bir delik bulurdum. Ece Hanım’dan paramı peşin aldığım için ayrıca kendimi tebrik ettim. İnsan iki kez üst üste salaklık etmemeli.

HİNDİSTAN'IN EN ÖZEL DEDEKTİFİ: VISH PURI

2 AYLIK POLİSİYE DERGİ

Simge KIRCAN

Eğer yolunuz bir gün Hindistan'a düşerse, Kahn Market'te bürosu bulunan Hindistan'ın (ve dünyanın) en ünlü ve özel dedektifinin kartvizitini yanınıza almayı unutmayın.

Britanyalı yazar Tarquin Hall'ın yarattığı karakter olan Vish Puri sanki hayali değil de yazarın gerçekten tanıştığı biri. Dört kitaptan oluşan seride yarattığı egzotik ve mistik ortamla diğer polisielere fark atıyor Hall. Kitaptaki karakterleri o kadar güzel tarif ediyor ki hayalinizde o karakteri yaratıp dört kitap boyunca bir filmi "okuyor" (ya da bir kitabı "izliyor") gibi hissedebilirsiniz. Ayrıca Hall bizi Kuzey Hindistan'la ilgili pek çok ayrıntı bulabileceğiniz bir ortamın içine davet ediyor. Hindistan'a gittiyseniz ya da giderseniz tarif edilen ortamın, insanların, olayların ne kadar gerçekçi olduğunu fark edebilirsiniz. Çözülmesi gereken olayların içeriği kadar Hindistan'ın tüm renkleri, çeşnileri, gündelik hayatı, dini inanışları, dili, insanları da - hatta daha fazlası- ilginizi çekebilir.

Peki, Vish Puri kimdir? Pencaplı bir Hindu olan Puri'yi kısaca keyfine düşkün, yemek yemeyi çok seven ve tartıyla arası iyi olmayan,

Pencaplı bir Hindu olan Puri'yi kısaca keyfine düşkün, yemek yemeyi çok seven ve tartıyla arası iyi olmayan, güvenilir, sadık, başarılı, sezgileri güçlü, kendini beğenmiş ve kâinatın en acı biberini bulmaya çalışan biri olarak tanımlayabiliriz.

güvenilir, sadık, başarılı, sezgileri güçlü, kendini beğenmiş ve kâinatın en acı biberini bulmaya çalışan biri olarak tanımlayabiliriz. Aslında onu tanıdıkça yeni bir özelliğini görüyoruz. Puri, Chubby (şişko, tombik) diye de anılıyor. Aynı anda birden fazla davayla uğraşsa da her kitap bir ana konu üzerinde yoğunlaşıyor. Diğer işler bazen Puri'nin ilgisini az çekiyor ya da bazen o davalardan vazgeçmek istiyor. Ancak şimdiye kadar hiçbir işini yarım bırakmış değil. Bir suçlunun peşinden arabayla son sürat kovalamaca içinde olsa bile, diğer konuyla ilgili arayan müşterisine hiçbir şey olmuyormuş gibi bilgi verebiliyor. Puri, kendisinin Sherlock Holmes'e benzetilmesinden de oldukça rahatsız. Çünkü ona göre, bu işin gurusu Holmes ya da diğerleri

değil, bin yıllar önce dedektifliğin temelini atmış Chanakya. Puri, olayların içeriğini birbirine bağlama, gözlem, delil toplama, kılık değiştirme gibi yöntemleri 2000 yıl önce oluşturulmuş Hint araştırma yöntemleriyle ve bir ekip çalışmasıyla daha eklektik bir şekilde harmanlıyor. Bazen sıradan bir iş yapıyormuş gibi görünse de dedektifimiz o esnada bir evi gözetliyor olabilir.

Puri, evli ve pek çok dedektiflik romanının aksine ev ve özel yaşamının da epeyce içine giriyoruz; bu, Hindistan kültürüyle de açıklanabilir. Hindistan'da herkesin ve her şeyin beraber ve iç içe yaşadığını, her şeyin ortada olduğunu fark edersiniz, Puri'nin ev yaşamına bu kadar dahil olmamız tuhaf bir durum değil bu açıdan. Evdeki yemeklerin bile yapılışına tanık oluyoruz okurken (meraklılar için son iki kitabın arkasında yemek tarifleri bile verilmiş). Babası da eski bir polis dedektifi olan Puri'nin zeki ve uyanık bir kadın olan annesi her macerada bizimle ve her maceraya katkısı var.

Puri olayları tek başına çözsede aslında sağlam bir ekibi var. El Freni, sıkışık ve keşmekeş içindeki Delhi ve Gurgaon trafiğinde Puri'nin talimatıyla kurallara uygun bir şekilde de olsa şoförlük yapmaya çalışan ve bunu başaran biri. Floresan, sabahları çok zor uyandığı için bu kod adı hak eden, bir hırsız klanında doğmuş; her türlü kapıyı, kilidi, envai çeşit arabayı açabilen bir başyardımcı. Sifon; yaşadığı köyde sifonlu tuvalet sahibi tek kişi olduğundan bu adı hak etmiş bir bilişim uzmanı. Yüz Kremi ise Nepal'den kaçmış, her türlü kılığa girebildiği için bu isme sahip, gizli görevlere giden, bazen Puri'nin bile tanıyıp tanımadığından emin olamadığı, ekibin en gizemli ve tek kadın üyesi. Bu dört ana yardımcı dışında maceralarda bazen Floresan'ın yardımcıları olabiliyor ama asıl hikâyeler bu beş kişilik ekiple sürüyor.

Serinin dört kitabı da Türkçe yayımlandı. Kitaplarda geçen Hintçe

yemek isimleri ya da yerel kullanımlar orijinal olarak bırakılıp kitabın sonunda bir sözlükle açıklanmış. İlk kitap olan *Kayıp Hizmetçi Vaka-sı*'nda Puri ve ekibini tanımaya başlıyoruz. Bu sırada dedektifin yan işlerini de görüyoruz ki en çok evlilik araştırmaları isteniyor kendisinden. Ancak Delhi'nin en önemli avukatlarından biri, hizmetçisini öldürmekle suçlanınca kitap da bu konuya odaklanıyor. Serinin ikinci kitabının ismi bile ilkini bitirir bitirmez başlamanıza sebep olabilir. *Gülmekten Ölen Adam Vakası*, bir parkta gülme seansları yapan bir topluluğa katılan bir bilimadamının Tanrıça Kali tarafından öldürülmesinin hikâyesi. Puri, dinine bağlı ve doğaüstü olaylara inanan bir adam olsa da, bu olayın bir cinayet olmadığı kanısına varıp konuyu araştırmaya başlıyor. Bu sefer olay yeri, sokak ve tahmin edersiniz ki

Hindistan'da olay yeri sokaksa orada her şey olabilir. Serinin üçüncü kitabıyla illegal bahis çeteleri, Hindistan'ın ünlü bürokratları, politikacıları, oyuncularını, Hindistan ve Pakistan'ın ortak geçmişiyle iç içe geçen hikâyelerin içine dalıyoruz. Serinin -şimdilik- son kitabı olan *Aşk Komandoları* biraz daha farklı ve sürprizli başlıyor. Bu sefer konumuz aşk ve adalet olduğu için hikâyemiz Hindistan'ın aşk simgesi olan Tac Mahal'de başlayıp kaotik Uttar Pradesh eyaletinde devam ediyor. *Aşk Komandoları*'nda Hindistan'ın katı kast sistemine tanık oluyoruz ve yine paralel hikâyeler okuyoruz. Puri'nin duygularını, bazen öfkesini kontrol edemediğini görüyoruz; geniş ailesini, en azılı rakibi olan Hari Kumar'ı ve Yüz Kremi'ni de daha yakından tanımaya başlıyoruz.

Eğer hem merak uyandırıcı, hem eğlenceli, hem kültürel bir dedektiflik serisi arıyorsanız Vish Puri serisinin sizi sürükleyeceği kesin. Kendinizi hiç çekinmeden bu mistik ortama bırakabilirsiniz; hatta okuduktan sonra Hindistan seyahati bile planlayabilirsiniz.

POLİSİYENİN KARANLIK ÖYKÜCÜSÜ: EDGAR ALLAN POE

Olca HOLAT

*“Bütün gördüğümüz ve gördüğümüz; yalnızca
bir düşün içinde bir düş.”*

Edgar Allan Poe

Polisiye romanlarda suç veya cinayet sadece çözülmesi gereken bir şeydir. Suç, çözülecek bir sorunun çerçevesi ya da parçaları bir araya getirilecek bir bulmacadır. Hatta çoğu kez cinayet henüz roman başlamadan önce gerçekleşir. Romanın kurgusu belirginleştikçe, arada işlenen ek cinayetler ya ilk cinayetin araştırmasını hızlandırmayı ya da katilin kimliği hakkında ek ipuçları sağlamayı hedef alan adeta kazara işlenmiş cinayetlerdir. Bu ve benzeri yöntemlerle ilerleyen klasik polisiye anlatısı, günümüz polisiye romanları ve filmlerinin de temellerini oluşturmaktadır.

Batı edebiyatında polisiye türünün başlangıcı ve “polisienin babası” olarak anılan Edgar Allan Poe, klasik polisiye anlatısının da mimarıdır. Edgar Allan Poe’nun 1841 yılında yayımladığı *Morgue Sokağı Cinayeti* (The Murders in the Morgue) polisiye türünün ilk örneği olarak sayılmaktadır. Poe bu öyküde esrarengiz iki cinayeti çözmek üzere amatör bir dedektif olan C. Auguste Dupin karakterini yaratmıştır. Ayrıca kendinden sonra gelenlerin birçok kez yararlanacakları polisiye romanın birçok ögesini bulunduran bu öyküde kapalı odanın esrarı, cinayetin görünür nedeninin olmaması, yanlış şüpheli, tanıkların bilgilerinin belirsizliği ve dolayısıyla yanıltıcı olan ilk ipuçları gibi birçok klasik polisiye roman anlatısını oluşturan ilk öğeleri bulmuştur (Üyepazarcı, 1997). Öykünün sonunda, Dupin karakteri bu muammayı çözmek için birçok delili birleştiren zincirinden kurtulmuş bir orangutan tarafından cinayetin işlendiği sonucuna varmaktadır. Edebiyat tarihindeki ilk dedektif olma özelliği taşıyan

karakter, gelecek birçok öykünün de kahramanı olacaktır. Poe’nun 1842-43 yılları arasında yayımladığı *Marie Roget’in Gizemi* (The Mystery of Marie Roget) ve 1845 yılında yayımladığı *Çalınan Mektup* (Purloined Letter) kitaplarında da aynı dedektif üzerinden polisiye öyküler yaratmıştır. Bu Dupin üçlemesiyle Poe, klasik polisiye anlatısının ana çerçevesini de oluşturmuştur.

Poe’nun dedektif öykülerinde ve yapıtlarının birçok bölümünde, paradoks ilişkiler bulunmaktadır. *Morgue Sokağı Cinayeti*’nde en açıklanamaz görünenin en kolay açıklanabilir şey olduğunu savunmaktadır. *Marie Roget’in Gizemi*’nde tersine, göze çarpan, en kolay görünen çözümü, aldatıcı çözüm ya da ipucu olduğunu açıklamaktadır. Bu kitabıyla Poe, gerçekte işlenmiş bir suçu ele alarak çözmeye kalkışan ilk dedektif öyküsünü yaratmıştır. Zamanında medyanın büyük ilgisini çeken ve Poe tarafından bu öyküyle ölümsüzleştirilen cinayet, New York’un henüz çözülmemiş en gizemli vakalarından biri olarak kalmıştır. *Çalınan Mektup*’ta ise herhangi bir şeyin gizlenmeyip göz önünde tutularak nasıl gizlenebileceğini göstermektedir. Bu üç romanında klasik polisiye anlatısına yönelik paradokslar, polisiye metinlerinin okuyucuda sürprizler yaratarak çözüme ulaşma amacını da göstermektedir. Her metinde aynı yöntemle sonuca varıldığında polisiye okurunun gerilim ve heyecan duygusunun azalabileceğini ileri sürerek, her romanında başka bir yöntemle katili bulmaktadır. Böylelikle Poe, polisiye anlatılar içinde farklı teknikler geliştirmenin de önemine bu unsurlarla vurgu yapmaktadır.

Polisiye anlatının belirli şablonlara dayandığı eklektik bir yapısı bulunmaktadır. Bugün de birçok polisiye romanda veya filmde görebileceğimiz bu eklektik yapı, birçok polisiye anlatının

çözümlemesine de olanak sağlamaktadır. Klasik polisiye anlatısı olarak literatüre geçen ve bazı kaynaklarda Poe Kurgusu olarak da anılan yedi aşamalı anlatı düzeni şu şekilde sıralanmaktadır (Mandel, 1996):

1. Problem
2. İlk Çözüm
3. Düğüm
4. Karışıklık Dönemi
5. İlk Pırıltı
6. Çözüm
7. Açıklama

Bu yedi aşamalı anlatı düzenine göre, bir cinayetle başlayan polisiye metni, cinayetin işlenmesiyle ilk problemi yaşamaktadır. Bunun üzerine dedektifin gelişi ve ipuçlarının toplanmasıyla ilk çözüm gerçekleşmektedir. Birçok yanlış delil ve yanlış tanıklar sonucu ilk düğüm gerçekleşmektedir. Olayı karartmak isteyen ya da öykünün gerilimini artırmak amacıyla yanlış şüpheliler ile karışıklık dönemi yaşanır. Dedektifin müthiş zekâsı ve akılcı yaklaşımıyla ilk pırıltı denilen cinayetin ilk çözümü gerçekleşir. Ardından öykünün son bölümünde cinayet çözülür. Polisiye türünün vazgeçilmezi olan, katil cinayeti neden ve nasıl işlemiş soruları yanıtlanarak "açıklama" aşamasıyla anlatı sonlandırılır. Bu yedi aşamalı anlatı yapısı, bugün de birçok polisiye roman için çözümleme olanağı sağlamakta ve akademik çalışmalar için de anlatı çözümleme tekniklerinden biri olarak görülmektedir.

Edgar Allan Poe'dan sonra dünya edebiyatında en etkin dedektif kahramanı olan Sherlock Holmes'un yaratıcısı Sir Arthur Conan Doyle ise Poe için şu sözleri söylemiştir: "Dikkatsizce bol bol etrafa saçtığı tohumlardan bugünkü edebiyat formlarımızın çoğunun çıktığı Edgar Allan Poe, dedektif öykülerinin babasıydı ve dedektif öykülerinin sınırlarını öylesine kapsamıştı ki takipçilerinin nasıl olup da kendilerine ait olduğunu iddia ettikleri yeni alanlar bulduğunu anlamakta zorluk çekiyordum. Dedektif öyküsünün kısalığına karşın yoğunluğu bir tek niteliğe,

yazarın kahramanına verdiği zekâ keskinliğine bağlıdır. Bunun dışındaki her şey etkiyi azaltır. Sorun ve çözümü, olay örgüsünü oluşturmalı, yaratılan karakterler buna bağlı olmalıdır. Bu dar yolda ilerlemesi gereken yazar her zaman önünde Poe'nun ayak izlerini bulur. Bu yolun dışına çıkabilir ve kendisine ait bir yan yol bulabilirse yazar kendini mutlu saymalıdır."

7 Ekim 1849'da Baltimore'da bir hastanede, henüz 40 yaşındayken Edgar Allan Poe hayata veda etmiştir. Bazı kaynaklara göre Poe'nun son sözleri, "Tanrım, zavallı ruhuma yardım et," olmuştur. Ölüm belgesi de dahil olmak üzere tüm medikal kayıtları ortadan kaybolmuştur.

Yıllar sonra kendisini tanıyan ve tanımayanlar tarafından ortaya atılan birçok iddiaya göre ölümü de tam bir "muamma"dır. 8 Ekim günü Westminster Presbiteryen Mezarlığı'nda kendisi için düzenlenen cenaze törenini Rahip William T. D. Clemm yönetmiş ve törene yalnızca 4 kişi katılmıştır. Bu 4 kişi, kuzeni Neilson Poe, karısı tarafından akrabası olan Henry Herring, okuldan arkadaşı Z. Collins Lee, meslektaşı Dr. Joseph Snodgrass'tır.

Günümüz polisiye okurları için bir başlangıç

özelliği taşıyan Poe öyküleri ve romanları okuyucuda canlı bir etki uyandırmaktadır.

Renkler solgun, etraf korku ve umutsuzluklarla kaplı ve her köşede ölüm sezileniyordur. İnsan ruhunun karanlık tarafını keşfeden Poe, ironik bir biçimde insanları bu korku, çaresizlik ve dehşetle yüzleştirmektedir. Bir anlamda Poe, polisiye romana karanlık bir boyut katarak, polisiye öyküyü karanlığın öyküsü haline getirmiştir.

Kaynakça

1. Mandel, Ernest (1996): Hoş Cinayet: Polisiye Romanın Toplumsal Bir Tarihi, Yazın Yayıncılık, İstanbul.
2. Üyepazarcı, Erol (1997): Korkmayınız Mr. Sherlock Holmes, Göçebe Yayınları, İstanbul.

Çizim: Kübra Demir

KULAĞA DAMLAYAN KAN: MURDER BALLADS

Yigilante KOCAGÖZ

Hikâye anlatmak gizemli bir ustalık; anlatıcının her daim yükü büyük. Kişinin bir hikâye yaratmayı kafaya koyduğu zaman hem neyi anlatacağını hem de nasıl anlatacağını iyi belirlemesi gerekiyor. Bazen hikâye her şeyin üstünde bir otoriteyle insanlığın karşısına çıkıyor, hem anlatıcısını hem de var olacağı mecrayı kendi belirliyor. Bu sebeple bazı şaşılabilir güzelikte anlatılara ne kitaplarda, ne beyazperdede denk geliyoruz; onlar varoluşlarını bambaşka bir yerde, vokalistin sesinde ve gitarın tınısında kazanıyorlar. Halk müziğinin bu konuda sağladığı bereketli toprakları herkes az çok tanımakta. Nice kahramanlık ve aşk hikâyesinin çağlar boyu türkülerle aktarıldığını hepimiz biliyoruz, peki ya cinayet hikâyeleri?

Avustralyalı müzisyen/yazar Nick Cave ve grubu The Bad Seeds'in bundan yirmi yıl önce, 1996'da satışa sunulan albümleri *Murder Ballads* işte tam da bu damardan beslenerek hayat bulmuş bir proje. Albüme adını veren "murder ballad" terimi (Türkçesi: cinayet baladı) kökeni 17. yüzyıla dayanan, özellikle en meşhur örneklerini Anglosakson folklorunda vermiş bir halk şarkısı türü. Gerçek ya da hayali bir cinayet vakası ya da katil üzerine üretilen bu şarkılar polise külliyatının yegâne sözlü edebiyat ürünlerini oluşturuyorlar. Yıllar boyu pek çok müzisyen tarafından çeşitli cinayet baladları seslendirilmiş olsa da Nick Cave and the Bad

Seeds'in *Murder Ballads*'ı özellikle bu tema üzerine yapılan ilk albüm. Proje bir müzikal cinayet antolojisi olarak tanımlamak isabetli olacaktır. Albümdeki toplam on şarkı, cinayet baladlarının hem geleneksel hem

de modern ayaklarını oldukça başarılı bir şekilde temsil etmekte. Albümün çekiciliği şarkıların üzerinden gidildiğinde daha da net bir şekilde hissedilecektir.

Açılış şarkısı *Song of Joy*, isimsiz bir anlatıcının karısının ve çocuklarının bir gece nasıl katledildiğini sunar. Tüm Nick Cave şarkıları gibi çok katmanlı ve bol referanslı olan bu şarkının adı da karanlık bir mizah barındırır, hikâyede ölen kadının adının Joy olduğu söylendiği için "Joy'un şarkısı" olarak çevrilebilecek olan şarkının adı, anlatıdaki bu ayrıntıyı kaçırarak kulaklara "mutluluk şarkısı" olarak yansıyacaktır. Şarkının içinde geçen ve Cave'in *Let Love In* albümünde de başka bir şarkının adı olan *Red Right Hand* ise John Milton'ın *Paradise Lost*'undan alıntıdır.

Albümün ikinci şarkısı *Stagger Lee*'de klasik bir Amerikan cinayet baladı ile karşı karşıya geliriz. Albüm için içeriği daha vahşileştirilen ve bolca küfür barındıran şarkı 1895 Noel'inde "Stag" Lee Shelton isimli gangsterin Billy Lyons'ı öldürüşünü anlatır. Şarkının bu yeni versiyonu her açıdan ezber bozucudur, (kasti bir şekilde) kendinden önceki versiyonların neşeli havasından uzak, alabildiğine karanlık ve yoğun cinsellik barındıran bir *Stagger Lee* anlatısıyla karşılaşırız.

Üçüncü şarkı *Henry Lee* ise *Murder Ballads*'in en meşhur ikinci şarkısı olsa gerek. Nick Cave'in PJ Harvey ile düet yaptığı bu çalışmada bir kadının aşık olduğu ve kendisini terk edecek olan Henry Lee'yi öldürüşü anlatılır. İlk şarkıda tamamen yeni, ikincide ise Amerikan folklorundan hikâyelerle karşımıza çıkan Cave ve ekibi, *Henry Lee*'de bizi kökeni bir İskoç baladına ("Young Haunting", Child Ballads, nr. 68) dayanan kendi özgün uyarlamalarıyla tanıştırır.

Dördüncü şarkı *Lovely Creature* grotesk bir gerilim hikâyesi olarak, grubun önceki albümlerindeki hissettiren bir enerjile dinleyici-

nin karşısına sunulur. Ne var ki bir sonraki şarkı gerek albüm gerekse Nick Cave'in dünya çapındaki ünü için kritik bir öneme sahiptir. Albümün beşinci şarkısı *Where The Wild Roses Grow*'da Cave'e Kylie Minogue eşlik eder. Elisa Day isimli kadının gizemli bir adamla tanışmasını ve trajik sona sürüklenişini anlatan şarkı alabildiğine noir bir atmosfere sahiptir. *Where The Wild Roses Grow* gerek sözleri gerekse yayınlanan klibiyle çeşitli referanslar barındırır. Şarkının sonlarında geçen "All beauty must die" (Türkçesi: Tüm güzellikler ölmeli) mısrası William Blake'ten esintiler taşırken¹ video klip-te Kylie Minogue'un nehrin sularında uzanışı *Hamlet*'te Ophelia'nın intiharına bir gönderme olarak karşımıza çıkar.

Where the Wild Roses Grow, Nick Cave and the Bad Seeds'e uluslararası ün kazandırmasına ek olarak başarısıyla kendi gerçekliğini yaratır. Cave ile Minogue arasında gizli bir aşk olduğuna ya da şarkının kahramanı Elisa Day'in gerçek bir karakter olduğuna dair şehir efsaneleri kulaktan kulağa dolandır.

Albümün daha az bilinen şarkılarından *The Curse of Millhaven* aynı *Lovely Creature* gibi beklenmedik bir enerjiyle karşımıza çıkar. Gene az bilinen *The Kindness of Strangers* ise yavaş ritmiyle bize hüznü bir hayat yaşamış Mary Bellows'un ölüm hikâyesini anlatır. Bir sonraki şarkı *Crow Jane*'de ise kadın kahraman kurban değil, kasabadaki yirmi kişiyi mezara yollamış bir silahşordur. Albümün kendince hayran kitlesine sahip en uzun şarkısı *O Malley's Bar* ise bir bar katliamını tüm detaylarıyla katilin gözünden tasvir eder. Polis sirenlerinin eşliğinde finaline ulaştığımız şarkının etkisinden kurtulmamız için Cave bize, görece huzurlu bir Bob Dylan şarkısı (*Death Is Not The End*) sunarak kapanışı yapar.

Murder Ballads'ın Nick Cave'in müzik piyasasındaki konumu açısından önemli bir noktada durduğu aşikâr. Albüm, olgunluk dönemine girişten önceki son basamak olduğunu belirginleştirircesine şarkılarının bir kısmını daha dinlemesi kolay, ana akıma hitabı rahat bir şekilde sunarken diğer bir kısmında ise kökenindeki punk ruhunu ve ergen heyecanını

barındırıyor. Yazının başlarında belirtilen antoloji ibaresi boşuna değil, *Murder Ballads* kimisinde kurban kimisinde katil olunan, türün içinde doğduğu folklorun çeşitliliğini ve ortak değer yargılarını yansıtan hikâyelerle dinleyiciyi karşılıyor. Bu sebeple hikâyeler aslında pek çok noktada muhafazakâr mesajlarla çeşnilenmiş görünümde. Yalnız

kalmaya mahkûm kalan kadınların düştüğü (ve onları cinayet işlemeye sürükleyecek) sınır krizleri ve yabancılarla konuştuğu için ormanda kaybolmaya mahkûm çocuklar *Murder Ballads*'ın bizimle kurduğu sohbetin temel konu başlıkları. *Murder Ballads* politik hassasiyetler sonucu tüm bunlardan arındırılarak üretilemez miydi? Belki üretilibilirdi, ancak o zaman kendisini doğuran kültürü ve geleneği yansıtamamış olurdu. Ortaya çıkan işi, hikâyelerin yazıldığı ahlak çatısından ötürü eleştirme hakkına sahibiz (ki bu çatının Nick Cave and The Bad Seeds'in savunduğu değerler olarak okumak hatalı olur), fakat albümü bugün bir döneme ve yüzlerce yıllık cinayet baladı geleneğine ışık tutmak amaçlı değerlendirmek daha isabetli olacaktır.

İlerleyen dönemlerde yakaladığı popülerlikle ilave şarkılar eşliğinde genişletilen *Murder Ballads*'ı hem polisiyeseverlere hem de modern folklor sevdalılarına rahatlıkla önerebilirim. Nick Cave'in bu albümden önce de benzer cinayet hikâyeleri anlatmış olduğunu belirtmekte fayda var. Özellikle albümün *Stagger Lee* ya da *O Malley's Bar* gibi görece sert şarkılarından hoşlananların eski albümlerde benzer tatlarda eserlere (mesela *Henry's Dream* albümünden *John Finn's Wife* şarkısı) denk gelmeleri hayli olası.

Güzel bir polisiye okumanın yanında müzik dinlemeyi seçen herkesin polisiyeyi müziğin içinde de doya doya keşfedebilmesi dileğiyle...

1) Steven Barfield, "The Time of Our Great Undoing": Love, Madness, Catastrophe and The Secret Afterlife of Romanticism in Nick Cave's Love Songs, *The Art of Nick Cave: New Critical Essays* (Editör: John H. Baker) Intellect, The University of Chicago Press (2013), sayfa 245.

BELİRTİSİZ FAİL TAMLAMASI

Samet BAYSAL

Samet BAYSAL

Öykü ve kurmacaları çeşitli dergi ve internet sitelerinde yayımlandı. İki canlı bombanın hayatını anlattığı ilk romanı olan *Seymenler Çıkmazı*, 2015 yılında Yediveren Yayınları'ndan çıktı. Halen roman ve öykü çalışmalarına devam ediyor.

ŞÜPHELİ İFADE TUTANAĞI

Olay Adı
İfadenin Alındığı Tarih-Saat
Adı-Soyadı
Baba ve Anne Adı
Doğum Yeri ve Tarihi
İkamet Adresi
Mesleği- Aylık Geliri
İş Adresi
Medeni Hâli-Cinsiyeti

: Kasten Adam Öldürme
: 12.12.2015 - 20:15
: Faik F.
: Mahsun-Hüzün
: Akşehir-02.12.1986
: Ortayol Cad. Sol Sok. No:221/B
: Bilgisayar Mühendisi-3.500 TL
: Ortayol Cad. Sağ Sok. No:221/B
: Bekâr-Erkek

ŞÜPHELİ ŞAHSIN KANUNİ HAKLARI

İfadesi alınan şahsa; (1) İddia edilen suç hakkında açıklamada bulunmamasının kanuni hakkı olduğu, (2) Kimliği ile ilgili sorulara doğru cevap vermek zorunda olduğu, (3) Şüpheden kurtulabilmesi için somut delillerin toplanmasını isteyebileceği, (4) Kendisi aleyhine var olan şüphe nedenlerini ortadan kaldırmak ve lehine olan hususları ileri sürmek olanağı bulunduğu, hususlarındaki kanuni hakları hatırlatıldı, anlatılıp açıklandı.

“Yukarıdaki bilgiler bana aittir ve doğrudur. Tarafıma isnat edilen suç anlatıldı ve ilgili kanunlarla belirlenen yasal haklarımı okudum, anladım ve bana sorulan sorular ile ilgili hür olarak ifademi vermek istiyorum” dedi ve ifadesinin alınmasına geçildi.

Soruldu: 02.12.2015 Çarşamba günü saat: 20.15 sularında Şeyma Ş.’yi kendi dairesinde başına sürahi ile vurmak ve boğmak suretiyle kasten öldürdüğünüz gerekçesiyle gözaltına alındınız. Şeyma Ş.’nin cep telefonunda yapılan incelemede, cinayet anından önce sizinle mesajlaştığı ve kahve içmeye davet ettiği; Şeyma Ş.’nin otopsisinde tırnak aralarında sizin DNA’nıza uyan deri parçaları bulunduğu; ayrıca ikamet ettiğiniz dairede yapılan aramada, cinayet anında kullanıldığı

tespit edilen kırık sürahi parçalarının mutfaktaki davlumbazda saklandığı ve parçalarda yapılan incelemede size ait parmak izi bulguları tespit edilmiştir. Olayla ilgili bildiklerinizi anlatınız.

Cevap: Şeyma Ş. ile yaklaşık olarak bir yıldır aynı işyerinde çalışmaktaydık. Zaman içerisinde iş arkadaşlığımız duygusal birlikteliğe dönüştü. 02.12.2015 günü bana mesaj atarak, evine çağırdı. Kahve faslından sonra ilişkimizi bitirmek istediğini, ayrı dünyaların insanları olduğunu ve benimle birlikte bir gelecek görmediğini söyledi. Bunun üzerine bir süre tartıştık. Tartışma, karşılıklı hakaret etme boyutuna ulaştı. Son olarak benden nefret ettiğini ve bir daha asla yüzümü görmek istemediğini söyledi. O anki sinirle kendimi kaybettim ve masanın üzerinde bulunan kırmızı kapaklı cam sürahi alıp başına vurdum. Çarpmanın etkisiyle yere yığıldı. Sinirim halen geçmemişti. Üzerine çullanıp boğazına sarıldım. O anda neler olduğunu tam hatırlamıyorum. Gözlerim kararmıştı. Kendime geldiğimde Şeyma’nın cansız olarak yerde yattığını fark ettim. Panikledim. Alelacele sürahinin parçalarını toparlayıp Şeyma’nın evinden kaçtım. Kendi evime gelince, cam parçalarını bulunmaz diye mutfaktaki davlumbazın iç kısmına sakladım. Ertesi gün evi terk ettim.

Bir hafta boyunca tatil bölgelerinde saklandım. Kayıt tutulmayan boş pansiyonlarda konakladım. Gecem gündüzüm birbirine karıştı. Kâbuslar gördüm. İlk başlarda yakalanmaktan korkuyordum. Sonrasında da Şeyma'yı öldürmenin pişmanlığını yaşamaya başlamadım. Vicdan azabı kaldıramayacağım noktaya gelince, çocukluk arkadaşım olan polis memuru Murat'ı aradım. Olan bitenleri anlattım. Onun yönlendirmesiyle en yakındaki polis merkezine giderek teslim oldum. Şeyma'ya kesinlikle bir zarar vermek istemezdim. Evlilik ve mutlu bir yuva hayalleri kurmuştuk. Hayallerimin yıkılmasını kabullenemedim. Şeyma'yı öldürdüğüm için pişmanım.

Soruldu: Şeyma Ş. ile çocukluğunuzda aynı mahallede yaşadığınız, aynı ortaokul ve lisede öğrenim gördüğünüz tespit edildi. Bildiklerinizi anlatınız.

Cevap: Şeyma ile aynı mahallede yaşadığımızı ve aynı okullarda okuduğumuzu hatırlamıyorum.

Soruldu: Şeyma Ş.'nin okuduğu üniversitedeki bilgisayar mühendisliği bölümünü bir yıl sonra sizin de kazandığınız ve aynı zaman dilimlerinde eğitim aldığınız tespit edildi. Bildiklerinizi anlatınız.

Cevap: Şeyma ile aynı üniversitede okuduğumuzu hatırlamıyorum.

Soruldu: Şeyma Ş.'nin çalıştığı şirkette bir yıl sonra işe alındığınız tespit edildi. Bildiklerinizi anlatınız.

Cevap: Üniversiteyi bitirdikten sonra yaptığım sayısız iş başvurusunda tek kabul edildiğim şirket, Şeyma ile birlikte çalıştığımız şirketti.

Soruldu: İşyerinizde yapılan araştırmada, Şeyma Ş. ile farklı bölümlerde çalıştığınız ve hiçbir çalışan ve yöneticinin sizi diyalog halinde veya başka türlü yan yana görmediği tespit edilmiştir. Bildiklerinizi anlatınız.

Cevap: Çalıştığımız şirketin etik ve disiplin değerleri, işten atılma korkusu gibi gerekçelerden dolayı işyerinde hiç görüşmezdik.

Soruldu: Halihazırda ikamet ettiğiniz Ortayol Cad. Sol Sok. No:221/B adres sayılı binanın haricinde, Şeyma Ş.'nin ikamet ettiği apartmanda, Şeyma Ş.'nin yan dairesini altı ay önce kiraladığınız, apartman görevlisi ve yöneticiye başka bir şehirde yaşadığınızı ve kısa aralıklarla daireyi kullanacağınızı söylediğiniz, genellikle havanın karanlık olduğu saatlerde apartmana girip çıktığınız ve sadece yangın merdivenlerini kullandığınızı tespit edildi. Bildiklerinizi anlatınız.

Cevap: Bu soruya cevap vermek istemiyorum.

Soruldu: Şeyma Ş.'ye ait daireye gizlice girdiğiniz ve dairenin odaları ve çeşitli noktalarına gizli kameralar yerleştirdiğiniz, kameralardan gelen görüntüleri sizin kullandığınız yan dairedaki monitörlere aktardığınız, her bir monitörü kameraların yerleştirildiği odalarla aynı odalara monte ettiğiniz tespit edildi. Bildiklerinizi anlatınız.

Cevap: Susma hakkımı kullanmak istiyorum.

Soruldu: Tiyatro oyuncusu Baran B.'yi tanıyor musunuz?

Cevap: Tiyatroyu çok severim. Şehirdeki bütün oyunları izledim. Baran B.'yi oyunlardan tanıyorum.

Soruldu: Baran B. ile Şeyma Ş.'nin son zamanlarda birlikte vakit geçirdikleri, Baran B.'nin cinayetin gerçekleştiği gün saat 19.30 sularında Şeyma Ş.'yi ziyarete geldiği ve bir süre sonra yanından ayrıldığı, apartmandan çıkarken panikle hareket ettiği tespit edildi. Bildiklerinizi anlatınız.

Cevap: Hayır, o akşam Şeyma'nın yanına o gelmedi. Ben vardım yanında. Hep ben vardım.

Soruldu: Tiyatro oyuncusu Baran B.'nin dün oynadığı oyunda, intihar sahnesinde kullandığı tabancanın kurusıkı tabanca yerine gerçek tabanca ile değiştirildiği ve Baran B.'nin yüzlerce seyirci önünde yaşamını yitirdiği, seyirciler arasında sizin de bulunduğunuz ve oyundan kısa bir süre önce dekorların arkasında görüldüğünüz tespit edildi. Bildiklerinizi anlatınız.

Cevap: Dedğim gibi, tiyatro oyunlarını çok severim. Ama daha çok sevdiğim şey ise beğenmediğim bir oyunu veya oyuncuyu değiştirmektir.

İlgili kanun maddesinde yazılı hususların yerine getirilmesinden sonra alınan ifade, ifade verene okunup okutturulduktan ve doğruluğu anlaşıldıktan sonra, tarafımızdan düzenlenerek hazır bulunanlar tarafından imza altına alındı.

İfadeyi Alan

Alper A.
Komiser

İfadeyi Yazan Müdafî

Murat M.
Polis Memuru 1234 Sicil S. Av.

Şüpheli

Cenk C. Faik F.

EMİR BÜYÜK YERDEN

2 AYLIK POLİSİYE DERGİ

Reha AVKIRAN

Reha AVKIRAN
1962 Ankara doğumlu.
80'li yıllarda GIRGIR
dergisine mizah
öyküleri yazdı. 25
yıl boyunca Hazine
Müşteşarlığı'nın
yayınlarını çıkarttıktan
sonra dört yıl önce
emekli oldu.

Seksenine merdiven dayamış, kendi halinde bir ihtiyar, dükkân komşusunu neden öldürür? Olay mahalline vardığımızda, cinayetin işlendiği beyaz eşya satan mağazanın önü anababa günüydü. Meraklı kalabalığı yararak kendimizi mağazanın içine attık.

Olay Yeri İnceleme Şubesi'nden Komiser Oktay yanımıza geldi.

"İhtiyar balatayı sıyırmış!"

Bir sandalyeye oturtulmuş, başında bir polis memurunun beklediği, üstü başı kan içinde, dualar mırıldanan yaşlı adamı gösterdi.

"Üç dört bina aşağıda dükkânı var. Ayakkabı tamircisi. Sen al falçatayı, gel, adamıdeş!"

Amirim, gözlerini ihtiyar adamdan ayırmadan sordu.

"Derdi neymiş?"

"Sorun da bu ya! Esnafın söylediğine göre birbirleriyle dalaşmalarını gerektirecek hiçbir şey yokmuş. İki saattir, 'Allah istedi. Kâzım bir şeytandı,' deyip duruyor... Bizim işimiz bitti, size kolay gelsin."

Maktul, masasının hemen yanında, bir kan gölünün ortasında yatıyordu. Göğsünde ve boynunda falçata darbelerinin açtığı yaralar vardı.

Cesedin başından kalkarken amirimle göz göze geldik.

"Kaç darbe vurmuş böyle..!"

Ceset morga götürülmek üzere ambulansa konulurken, oturtulduğu sandalyede öne arkaya sallanarak dua etmeye devam eden ihtiyarın yanına gittik. Amirim karşısında diz çöktü.

"Sen ne yaptın böyle amca? Komşunmuş da üstelik..."

İhtiyar, amirimi duymuyor gibiydi.

Başında bekleyen polis memuru, "Sizi duyamaz Amirim. Beton gibi sağır," dedi.

Deyimin aslında "beton gibi sağır" değil, "duvar gibi sağır" olduğunu polis memuruna söylemedim. Türkçe dersinin ne zamanı ne de yeri idi.

"İşitme cihazı takıyormuş ama arbede sırasında kulağından düşüp kırılmış."

Amirim memurun uzattığı cihazı bana vererek, "Merkez'e gittiğimizde teknik ekipten çocuklara ver, tamir etsinler," dedi.

İhtiyarı Merkez'e gönderdikten sonra esnafı sorguladık. Herkes şaşkındı. Saim dedenin kendi halinde, namazında niyazında bir adam olduğunu, kimseyle en ufak bir sürtüşmesi dahi olmadığını söylüyorlardı.

İhtiyarın, bir emlakçı ve elektronik eşya tamircisinin arasına sıkışmış gibi duran dükkânına gittik. Sekiz-on metrekarelik dükkânın raflarında tamir sırasını bekleyen birkaç çift ayakkabı duruyordu. Bir dikiş makinesi, hemen yanında üzerinde örs, falçata, çivi kutusu ve birkaç parça kösele duran ahşap bir masa vardı. Masanın her iki tarafındaki birer sandalye kalan eşyayı

oluşturuyordu. Dükkânın dip kısmına asılmış perdeyi araladığımızda üzerinde bir tüp ve çaydanlık olan küçük bir portatif masa ve duvar dibindeki yatağı gördük.

Amirim, “İhtiyar burada mı yaşıyormuş?” dedi. Sonunda soru işareti olmasına karşın aslında bir soru olmayan bu cümleye cevap, ne zamandır kapıda dikildiğini bilmediğimiz bir adamdan geldi: “Evet, Amirim, dükkânda yatıp kalkardı. Evi barkı kapatalı çok olmuştu.”

“Ben yan dükkânın sahibi elektronikçiyim,” diye ekledi kapıdaki adam. “Adım, Cemal.”

Cemal, dükkânını açalı beş sene olmuş. Saim dedenin semtin en eskilerinden olduğunu söyledi. “Hatta,” dedi sırtarak, “mahallenin Saim dedenin üzerine kurulduğu yolunda rivayetler bile vardır.” Kafası az da olsa çalışan bir adama benziyordu. Amirimin yüzündeki ifadeden, böyle münasebetsiz espri denemeleri yapmaya devam etmesi halinde başına neler gelebileceğini hemen anlamıştı.

“Kimi kimsesi yok muydu dedenin?” diye sordu amirim.

“Yoktu Amirim. Karısı yirmi yıl filan olmuş öleli. Bir oğlu var, Avustralya’da. Ondan da üç beş senedir haber alamıyor-du.” Duvara iliştirilmiş birkaç kartpostal gösterdi.

“Son zamanlarda bir sıkıntısı var mıydı Saim dedenin?”

“Bildiğim kadarıyla yoktu,” diye cevapladı Cemal. “Zaten pek dükkânından dışarı çıkmazdı. Yan komşusuyum ama bazen bütün gün yüzünü görmediğim olurdu. Yani... Ne diyeyim... Ya işinde ya ibadetindeydi.

Böyle bir şeyi nasıl yaptı, aklım almıyor.”

Dedenin emlakçı komşusu Tahir’in söyledikleri de aşağı yukarı Cemal’in anlattıkları gibiydi. “Biz arada bir uğrar, çayını içer, halini hatırlar sorardık ama Kâzım gibi adamlarla hiç işi olmazdı dedenin,” dedi.

“Neden?” dedi amirim, “Kâzım’la araları iyi değil miydi?”

Tahir kısa bir duraklama anından sonra, “Yahu, nasıl söyleyeyim?” dedi. “Adam sonuçta ölmüş, ölünün arkasından konuşulmaz ama rahmetli, şerefsizin biriydi. Tefecilik yapardı.”

“Saim dedeyle alacak verecek ilişkisi...”

Tahir, sorumu tamamlama fırsat vermedi. “Mümkün değil. Dede tefecilik yaptığı için Kâzım’a selam bile vermezdi. İhtiyarın parayla pulla işi yoktu zaten, kendi yağında kavrulur, geçinip giderdi.”

Cinayet mahalline dönüp Kâzım’ın

bilgisayarını inceledik, çekmecelerini, dolaplarını, kasasını araştırdık. Borç verdiği kişilerle ilgili olarak tutulmuş herhangi bir kayıt yoktu. Birileri bizden önce davranmış olmalıydı. Kardeşini sorguladık, ağabeyinin ticaretle uğraşan namuslu bir insan olduğunu, yasadışı işlerle ilgisinin olmadığını söyledi.

Merkez'e dönerken cinayet nedeni hakkında hâlâ bir fikrimiz yoktu. Kimi kimsesi olmayan, avuç içi kadar dükkânında yaşam mücadelesi veren bir ihtiyarın birdenbire böylesine hunharca bir cinayet işlemesine sebep olan şey neydi?

Göztöldükteki Saim dedenin sorgusunun yapılabilmesi için işitme cihazını, tamir edilmek üzere teknik ekibe ulaştırdım.

Yarım saat sonra teknik ekipten Oğuz elinde cihazla karşımızdaydı.

"Hayrola? Artık duyma özürülleri operasyonlarda mı kullanmaya başladık?"

Oğuz iyiydi hoştu ama çoğu zaman boş konuşup bizi canımızdan bezdirirdi. Yine böyle bir çaba içinde olduğunu düşünüp hiç iplemedim, infazı amirime bıraktım.

Amirim buz gibi bir sesle, "Zevzekliğin sırası değil Oğuz!" dedi, "Sorgulamamız gereken bir sanık var ve bunu takmadığı zamanlar bir beton gibi sağır."

Türkçe dersinin zamanı, hele şimdi hiç değildi. Bozulan Oğuz, "Demek istediğim, bu alet aynı zamanda bir kısa dalga alıcı," dedi, "ben onu şey etmek istemiştım..."

"Nasıl yani?"

"Basbayağı... Bildiğimiz alıcı..."

"Menzili ne kadar peki?"

"Yüz elli-iki yüz metre çapında bir dairenin içinde yapılan bir yayını net alabilir."

Saim dedeye kulaklığını teslim ettik. Cevabını istediğimiz tek bir soru vardı: "Bu cihazı nereden aldın?"

Vitrininde "Cemal Elektrik-Elektronik Her marka TV-Müzik Seti-DVD Player Tamiri Garantili Olarak Yapılır" yazan küçük dükkândan içeri girdiğimizde kapağı açık bir televizyonun devreleriyle haşır neşir olan Cemal elindeki havyayı bırakıp bize döndü.

"Ooo, buyurun Amirim. Nasıl yardımcı olabilirim?"

"Bir istek parçamız olacaktı da..."

"Anlamadım?"

"Neyi anlamadın? Radyo yayını yapmıyor musun?"

Cemal önce inkâra kalkıştıysa da dört saatlik sorgu sonunda kıvama geldi ve Saim dedeyi cinayete azmettirdiğini itiraf etti. Kumar borçlarını kapatmak için Kâzım'dan para almış, binen faizlerle birlikte borcu ödemesi olanaksız bir hale gelmişti. Kâzım'ın dükkânını elinden alma tehdidi karşısında tek çıkış yolunun onu ortadan kaldırmak olduğuna karar vermişti. Dükkân komşusu Saim dede gelip de bozulan işitme cihazını tamir etmesini istediğinde de ihtiyarın bağınazlığından faydalanmayı denemek aklına gelmişti.

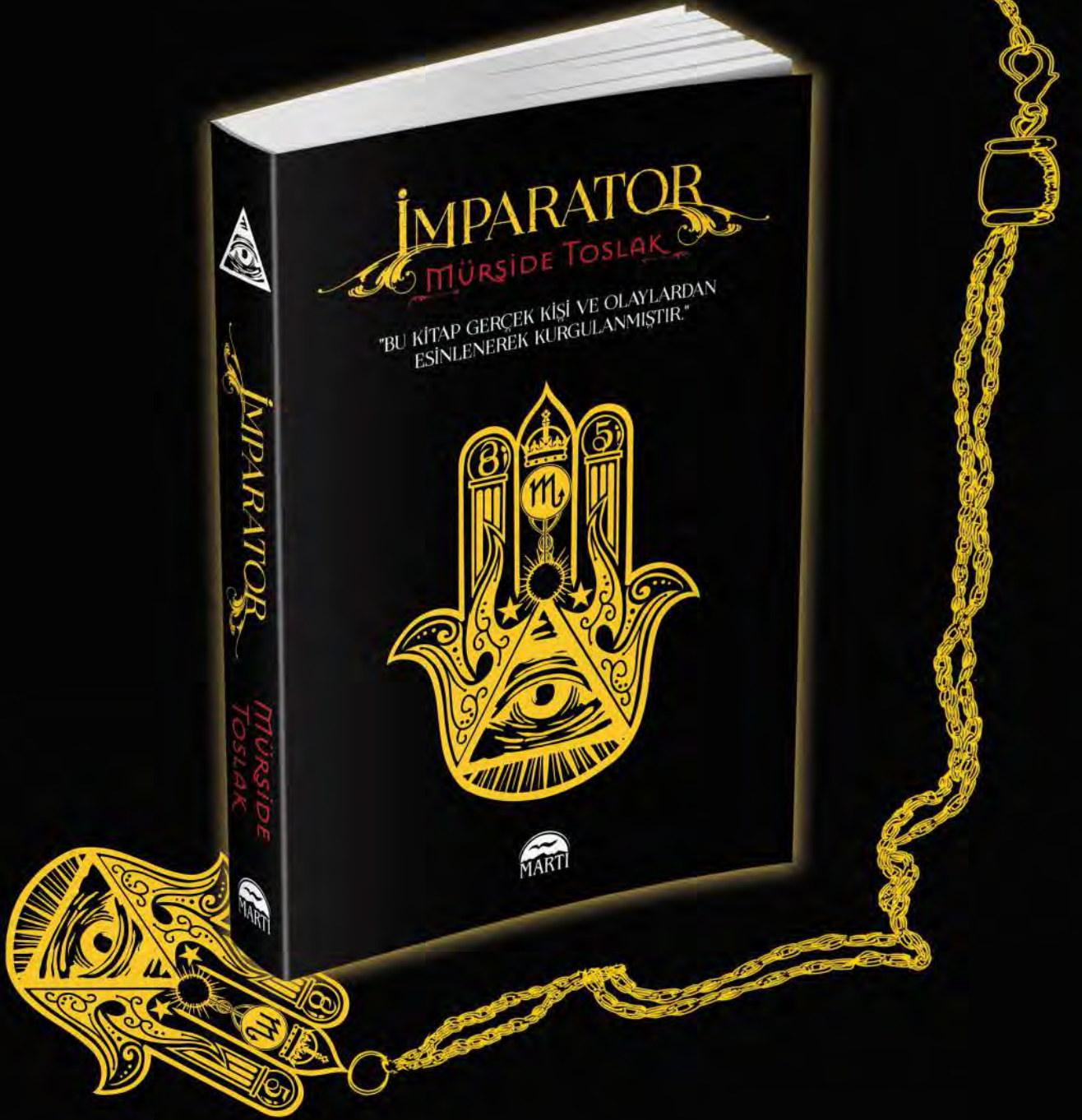
Cihazı tamir etmiş, aynı zamanda kısa dalga bir alıcı haline getirip adamcağıza geri vermişti. Hiçbir şeyden habersiz dükkânında çalışan ihtiyar, gaptten gelen bir ses kulağına, "bir şeytan olan Kâzım'ı öldürmesini" fısıldadığında Tanrı tarafından seçilmiş olduğunu düşünüp emri yerine getirmişti.

Hayal kırıklığına uğramış bir şekilde, "İhtiyarın zaten bir ayağı çukurdaydı ama beni kurtarabilirdi," dedi Cemal sonunda.

Sorgu odasından çıkarken, "İçeriden çıktığında senin de bir ayağın çukurda olacak," diye mırıldandı amirim, "tabii çıkmayı başarabilirsen."

"BU KİTAP GERÇEK KİŞİ VE OLAYLARDAN
ESİNLENEREK KURGULANMIŞTIR."

"GÜÇ HER ŞEYE HÜKMEDER"

martiyayinlari.com

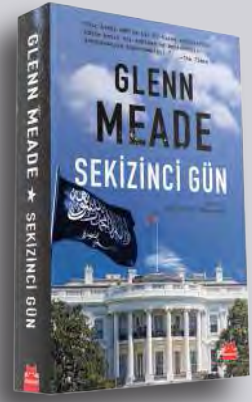
[/martiyayinlari](https://www.facebook.com/martiyayinlari)

[/martiyayinlari](https://www.tumblr.com/martiyayinlari)

[/martiyayinlari](https://www.instagram.com/martiyayinlari)

POLİSİYE
TÜRÜNÜN EN İYİ
YAZARLARINDAN

“Hiç kimse ABD’de bir
El-Kaide saldırısını böyle
kesin bir saptama ve
manidar bir zamanlamayla
öngörememişti.” **The Times**

GLENN MEADE

KIRMIZI KEDİ’DE

“Ses getiren
kurgusu, tartışmalı
sonu bu kitabı bir
sonraki *Da Vinci Şifresi*
yapmaya yetecek
her şeyi sunuyor.”
Publishers Weekly

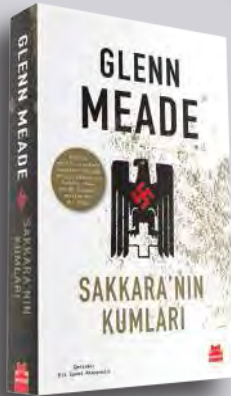
Mısır’ın egzotik ve
gizemli arkaplanı
üzerinde gelişen
*Sakkara’nın
Kumları*, soluk
soluğa okunacak,
gerilim dolu
bir roman.

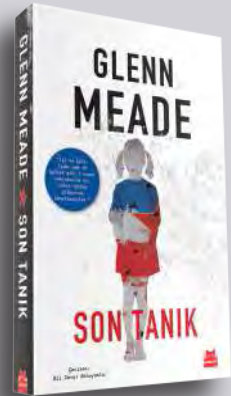
“Çok heyecanlı
ve gerilimli.
Indiana Jones ve
Dan Brown’ın
kesişme noktası.”
Midwest Book Review

“Meade’in
romanını okumak
freni tutmayan
bir otomobille
yokuş aşağı hızla
inmeye benziyor.
Çok eğlenceli.”
**Peterborough Evening
Telegraph**

“İyi ve kötü,
tıpkı aşk ve
nefret gibi
o kadar
yakındırlar ki,
ruhun içinde
birbirine
kenetlenirler.”

NE KEDİSİZ

NE KİTAPSIZ